

Ontwerp Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027

SGBP sectie: IJzerbekken

Voorliggend pdf bestand is een **export van de inhoud van de website** bekkenspecifiek deel IJzerbekken (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken>). **Het document is daardoor beperkt qua opmaak.**

Voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 werd bewust gekozen om de delen op bekkenniveau onder de vorm van webpagina's te ontsluiten. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan het principe 'maximaal digitaal' van de Vlaamse overheid en aan de vraag nav de vorige planvorming om de plannen toegankelijker en minder uitgebreid te maken.

Het **bekkenspecifieke deel voor het**

IJzerbekken maakt deel uit van de stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas voor de periode 2022-2027.

Het bekkenspecifieke deel bestaat uit **5 hoofdstukken** die u apart kan bekijken door het hoofdstuk van uw keuze aan te klikken in de linkernavigatie of via onderstaande vakken.

Algemene informatie over de inhoud en het planproces van de bekkenspecifieke delen en over de brongegevens kan u hier raadplegen:

inhoud bekkenspecifieke delen¹ en planproces bekkenspecifieke delen²

brongegevens bekkenspecifieke delen³

¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/inhoud>

² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/proces>

³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/brongegevens>

1 Kennismaking.....	5
1.1 Bijzonder	5
1.1.1 Polders en IJzer, één bekken	5
1.1.2 Doorkruist door kanalen	6
1.1.3 Drinkwaterproductie	6
1.1.4 De Westhoek.....	6
1.2 Kenmerken.....	7
1.2.1 Reliëf	7
1.2.2 Bodem.....	8
1.2.3 Bodemgebruik.....	8
1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie	10
1.3 Sectoren	11
1.3.1 Huishoudens	11
1.3.2 Bedrijven.....	13
1.3.3 Landbouw	14
1.3.4 Transport	15
1.3.5 Toerisme en recreatie.....	16
1.3.6 Cultureel erfgoed	18
1.3.7 Drinkwater- en watervoorziening.....	18
2 Wie is wie.....	20
2.1 De waterbeheerders	20
2.1.1 Waterlopenbeheer	20
2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater	23
2.1.3 Grondwaterbeheer	24
2.2 Het wateroverleg	24
2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau	24
2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking.....	25
3 Drukken	28
3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen.....	28
3.1.1 Druk vanuit de sectoren	30
3.2 Gevaarlijke stoffen	42
3.3 Hydromorfologische veranderingen.....	43
3.4 Overstromingen en wateroverlast.....	45
3.4.1 Overstromingsrisico.....	46
3.4.2 Getroffen inwoners.....	47

3.4.3	Landgebruik in overstroombaar gebied	48
3.5	Waterschaarste en droogte	49
3.5.1	Impact van droogte voor de sectoren	49
3.6	Sedimenttoevoer	51
4	Toestand	53
4.1	Oppervlaktewaterkwaliteit	53
4.1.1	Ecologische toestand	54
4.1.2	Chemische toestand	59
4.1.3	Structuurkwaliteit	60
4.1.4	Waterbodemkwaliteit.....	61
4.1.5	Beschermde gebieden oppervlaktewater	63
4.2	Overstromingen en wateroverlast.....	64
4.2.1	aspect waterbeheersing en veiligheid	65
4.2.2	aspect ecologie	66
4.3	Waterschaarste en droogte	67
4.4	Sedimentkwantiteit.....	69
5	Visie en acties	71
5.1	Algemene uitdagingen	71
5.2	Gebiedsgerichte uitdagingen	74
5.2.1	Speerpuntgebieden	76
5.2.2	Aandachtsgebieden	81
5.2.3	Andere gebieden.....	102
6	Bijlagen	119

1 KENNISMAKING

Het IJzerbekken (1.378 km²) bestaat uit

poldergebied in het noorden en de valleien van de IJzer en zijn zijwaterlopen in het zuiden. Ongeveer een derde van het afstroomgebied van de IJzer ligt in Frankrijk. In het noordwesten ligt de Noordzee.

De afwatering naar zee gebeurt grotendeels via de havengeul in Nieuwpoort en voor een kleiner deel via Oostende en via Duinkerke (FR).

Het bekken situeert zich in het noordwesten van Vlaanderen en volledig binnen de provincie West-Vlaanderen. 27 gemeenten liggen volledig of gedeeltelijk in het bekken.

In het westen liggen de Franse bekken van de Yser en de Aa. In het oosten grenst het IJzerbekken aan het bekken van de Brugse Polders en in het zuiden aan het Leiebekken.

interactieve kaart⁴

1.1 Bijzonder

1.1.1 Polders en IJzer, één bekken

Het noordwestelijk deel van het IJzerbekken wordt gekenmerkt door de smalle kustlijn en daarachter het vlakke polderlandschap met een fijn netwerk van sloten, grachten, geleden en vaarten.

De Bergenvaart en het Ringslot stromen naar zee via Frankrijk. Het Langeleed en de Grote

⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekken/ijzerbekken/kennismaking/ijzer-kaart-situering.png>

Beverdijkvaart liggen ten westen van de IJzer en wateren af naar zee via Nieuwpoort. De Vladslovaart, het Ieperleed, de Moerdijkvaart en het Provinciegeleed liggen ten oosten van de IJzer en vloeien voornamelijk naar zee via Nieuwpoort en een beperkt deel via Oostende. De polders bestaan uit relatief vlakke kleigronden. Het waterbeheer is er afgestemd op de getijdenwerking.

Het zuidoostelijk deel wordt gekenmerkt door de valleien van de zijwaterlopen van de IJzer.

Het brongebied van de IJzer ligt in Frankrijk en bestrijkt ongeveer een derde van het afstroomgebied van de IJzer. De zijwaterlopen Heidebeek, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Ieperlee, Martjevaart, Blankaart waterlopen en Handzamevaart ontspringen op de Zuid-West-Vlaamse heuvelrug. In de overwegend zandleembodems komt op hellende percelen erosie voor.

In de valleien van de IJzer en zijn zijwaterlopen vinden overstromingen plaats, met in de winter uitgestrekte overstromingen in de broeken. De IJzer mondt uit in zee in Nieuwpoort.

1.1.2 Doorkruist door kanalen

Het IJzerbekken wordt doorsneden door vier kanalen. Deze worden vooral gebruikt voor pleziervaart.

Het kanaal Ieper-IJzer vormt een zuidelijke ontsluiting en het Lokanaal vormt een noordelijke verbinding.

Het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke ontsluit de westkust en vormt een verbinding met de Noord-Franse havensteden. Het kanaal Plassendale-Nieuwpoort ontsluit het binnenland. In Plassendale sluit het aan op het kanaal Gent-Oostende.

De kanalen voeren ook water af naar zee of worden gebruikt om de polders in droge perioden met zoet water te voeden.

1.1.3 Drinkwaterproductie

Uit de IJzer en de Blankaart waterlopen wordt oppervlaktewater gewonnen om er drinkwater uit te maken in het waterproductiecentrum de Blankaart in Woumen. In Ieper wordt oppervlaktewater uit de Dikkebusvijver en uit de Zillebekevijver tot drinkwater gezuiverd in de productiecentra Dikkebus en Zillebeke.

1.1.4 De Westhoek

Het IJzerbekken is grotendeels verbonden met de regio Westhoek.

Meer dan drie vierde van de oppervlakte van het IJzerbekken kent een intensief landbouwgebruik. De polders en de landelijke gemeenten in de Westhoek zijn relatief dun bevolkt.

Er komen enkele grotere steden voor zoals Diksmuide, Ieper, Veurne en Poperinge en een dichtere bevolking aan de kust. Industrie komt beperkt voor en concentreert zich vooral in de steden.

Binnen het IJzerbekken komen verschillende beschermde gebieden voor, waaronder de IJzer- en Handzamevallei, bos van Houthulst, bos van Wijnendale, de kustpolders en het West-Vlaams

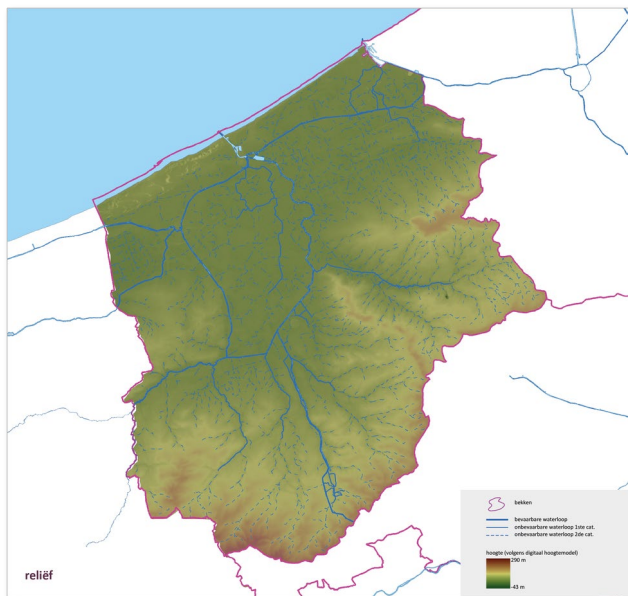

Heuvelland.

1.2 Kenmerken

Fysische en ruimtelijke kenmerken zoals het reliëf, de bodem(erosie), het bodemgebruik en de aanwezigheid van watergebonden natuur zijn bepalend voor (het beheer van) de watersystemen van het IJzerbekken.

1.2.1 Reliëf

'Tussen heuvels en zee'

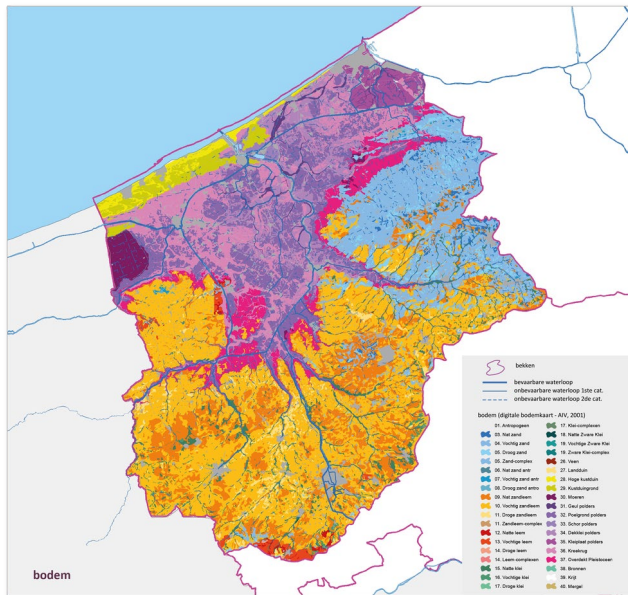
Het noordelijk gelegen poldergebied vertoont een micro-reliëf van kreekruigen en lageregelegen poel- of komgronden (0 - 5 m TAW). De polderwaterlopen hebben weinig verval, zijn relatief ondiep en voeren het overtollige hemelwater gravitair af naar zee. Water kan alleen geloosd worden als het polderpeil hoger staat dan het zeepeil.

Naast de kustvlakte onderscheidt men binnen het IJzerbekken nog het Houtland met als micro-reliëf komvormige depressies met gebrekkige waterafvoer en het Plateau van Wijnendale (20 - 50 m TAW) met zwak golvend reliëf. Steilere hellingen worden gevormd door de waterscheiding tussen IJzer en Leie (2,5 - 60 m TAW), het plateau van Izenberge (15 - 20 m TAW) en de West-Vlaamse heuvels (30 - 156 m TAW). De relatief natuurlijke waterlopen die op deze hoogtes ontspringen, worden gevoed door neerslag en kennen in die perioden hogere stroomsnelheden. Aan de top zijn deze waterlopen ingesneden in het reliëf. Waar ze in vlakker terrein komen, vermindert de stroomsnelheid en zijn de waterlopen minder diep ingesneden. Er kunnen overstromingen voorkomen in de valleigebieden, vooral in de broeken van de IJzervallei en de Handzamevallei.

interactieve kaart⁵

⁵ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/reliëf/ijzer_reliëf.png

1.2.2 Bodem

'Vooral zandleem en klei'

Zandleem en licht zandleem zijn de meest voorkomende bodemsoorten in het zuidelijke en zuidoostelijke deel van het IJzerbekken (29% en 12%). De Zuid-West-Vlaamse getuigenheuveld worden gekenmerkt door het voorkomen van leembodems (1%).

In het oostelijk deel van het bekken, in het Houtland, komen lemige zandbodems (9%) samen met zandbodems (6%) verspreid voor.

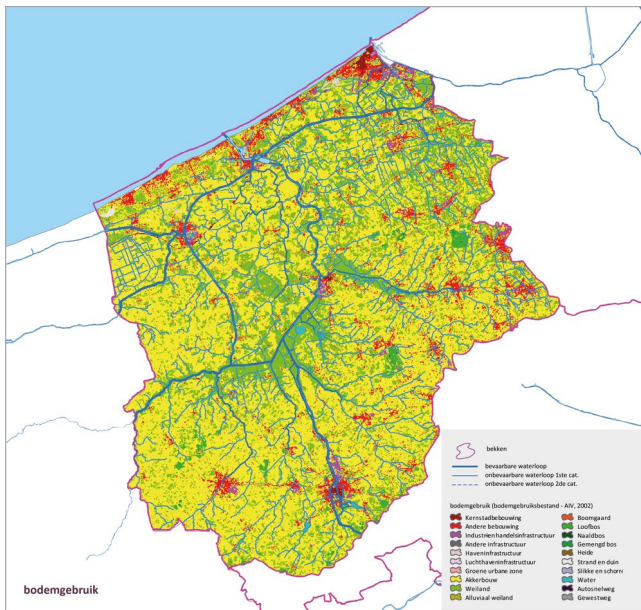
De puur alluviale bodems van klei, zware klei en veen zijn vooral terug te vinden in het natte poldergebied (29%). Het Ringslot vormt een zandgordel rondom de Moeren. Tegen de kustlijn ligt een smalle zandige duingordel.

Er komen heel wat natte tot zeer natte bodems voor in het bekken. De textuurklasse van de bodem geeft een richtwaarde voor het vermogen om vocht op te houden en de doorlatendheid van de bodem, wat een invloed heeft op infiltratie en erosiegevoeligheid.

De rest (12%) zijn afgegraven en opgehoogde gronden, bebouwde zones, overslaggronden, ... interactieve kaart⁶

1.2.3 Bodemgebruik

⁶ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodem/ijzer_bodem.png

'Landbouw en kusttoerisme'

De open ruimte in het IJzerbekken wordt vooral ingenomen door akkerbouw, tuinbouw en grasland (80%). De graslanden liggen vooral in de buurt van waterlopen, IJzer-vallei en Handzamevallei, en in komgronden in het poldergebied. De groententeelt concentreert zich vooral in het zuidoostelijk deel van het bekken.

Het IJzerbekken kent relatief weinig gebouwde of verharde oppervlakte (ca.7%). De bebouwing is sterk aanwezig in de kustzone en het oostelijk deel van het IJzerbekken. Grote stadskernen zijn Ieper, Poperinge, Diksmuide, Veurne, Nieuwpoort en Oostende. Verder komen verschillende kleine woonkernen voor en verspreide bebouwing. In de toeristische periodes kent de kustzone een aanzienlijke druk van uit toerisme door een grote vraag naar drinkwater en een grote productie van afvalwater.

Industrie komt vooral voor in de steden.

Slechts 2% van het bekken is bebost of te bebossen. Het Wijnendalebos, het militair domein en het bos van Houthulst vormen de grootste boscomplexen.

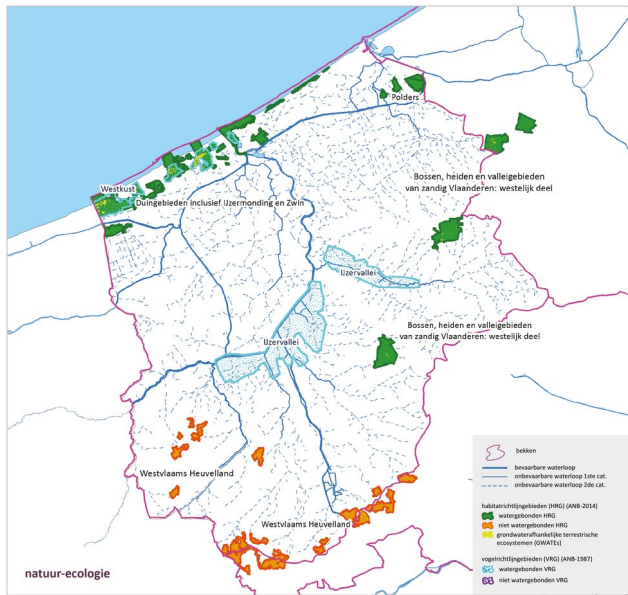
De sterke toename van verharde oppervlakte (o.a. in de duinengordel langs de kust, bijkomende bebouwing in het ganse bekken) en de omzetting van grasland in akkerbouw (o.a. groententeelt) vermindert in bepaalde gebieden de infiltratiecapaciteit en zorgt voor een versnelde afvoer van het water. In sommige intensieve landbouwgebieden daalt de grondwatertafel sterk door drainages en ontwatering via de polderwaterlopen waardoor het waterconserverend vermogen van de bodem teniet wordt gedaan.

interactieve kaart⁷

⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke->

1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie

'Vissen, vogels, bossen en graslanden'

In het IJzerbekken komen verschillende beschermde vissoorten voor zoals bittervoorn, kleine modderkruiper, bermpje, rivierprik en paling. De IJzer en verschillende polderwaterlopen zijn een belangrijk intrekgebied voor glasaal.

Waterrijke gebieden en terrestrische gebieden afhankelijk van het watersysteem komen voornamelijk voor in de IJzer- en Handzamevallei, verspreid in het poldergebied en in de West-Vlaamse heuvelzone. Het zijn vooral vijvers (Blankaart, Dikkebus, Zillebeke), moerassen en soortenrijke graslanden met halfnatuurlijke relictten.

De IJzer- en Handzamevallei is één van de belangrijkste doortrek- en overwinterings-gebieden voor vogels in Vlaanderen. Daarnaast zijn de IJzer- en Handzamebroeken ook van belang voor broedvogels.

Beschermde gebieden

Beschermde natuurgebieden zijn gebieden die worden beschermd omwille van hun natuurlijke waarde, zoals de biodiversiteit en het voorkomen van bijzondere plant- en diersoorten. De natuurreservaten, het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)⁸ en de Speciale Beschermingszones (SBZ) komen vooral voor aan de kust, in de IJzervallei en in de Zuid-West-Vlaamse heuvels. Binnen de watergerelateerde Europese en internationaal beschermde gebieden, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden⁹ en de

[kenmerken/bodemgebruik/ijzer_bodemgebruik.png](#)

⁸ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/ijzer_natuur.png

⁹ <https://www.natura2000.vlaanderen.be/>

Ramsargebieden¹⁰, kunnen de waterlopen specifieke (strengere) milieudoelstellingen¹¹ hebben.

[beschermde gebieden watergebonden natuur](#) interactieve kaart¹²

1.3 Sectoren

In het IJzerbekken is de sector landbouw sterk vertegenwoordigd, waarbij het landbouwareaal zo'n drie vierde van de totale oppervlakte van het bekken inneemt. De industriële activiteit is beperkt, maar de voedingverwerkende bedrijven hebben vaak een grote invloed op de waterkwaliteit, zeker door de lozing van chloriden in het effluent. Het IJzerbekken kent een relatief lage bevolkingsdichtheid, vooral in de Westhoek. De bevolkingsdichtheid is hoger in de kustgemeenten, met bijkomend een grote stijging in de zomer door het kusttoerisme.

De sectoren hebben een invloed zowel op de waterkwaliteit en -kwantiteit als op het aquatische leven. Huishoudelijk en bedrijfsafvalwater bv. is rijk aan zuurstofbindende stoffen en nutriënten, stoffen afkomstig uit verzorgingsproducten, onderhoudsproducten en medicijnen of gevaarlijke stoffen zoals zware metalen en PAK's. Sectoren verbruiken ook water, dit kan leidingwater, oppervlaktewater, grondwater en hemelwater zijn. Anderzijds kunnen sectoren ook hinder ondervinden van het watersysteem, bv. problemen met wateroverlast of watertekort. De recente erg droge zomers van 2018, 2019 en 2020 betekenen een nieuwe uitdaging om in het bekken voldoende water van goede kwaliteit ter beschikking te hebben.

Informatie over de invloed van de sectoren op het water (en omgekeerd) vindt u in het [hoofdstuk drukken](#).

Voor een algemene beschrijving van de sectoren en hun deelsectoren, zie stroomgebiedniveau¹³.

1.3.1 Huishoudens

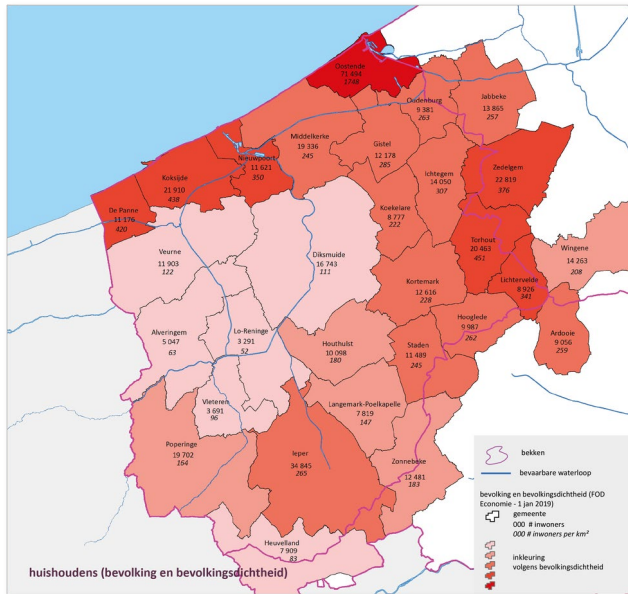
¹⁰ <https://www.ramsar.org/>

¹¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater>

¹² Zie bijlage: [IJzerbekken - beschermde gebieden watergebonden natuur \(Natura 2000 gebieden\)](#)

¹³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses-en-beschermde-gebieden>

De bevolkingsdichtheid in het IJzerbekken

bedraagt 244 inwoners per km². Daarmee is het IJzerbekken het minst bevolkte bekken. De poldergebieden en de Westhoek zijn relatief dun bevolkt. De kust met de grotere gemeenten Oostende, De Panne en Koksijde en de gemeenten Torhout, Zedelgem en Ieper kennen een hogere bevolkingsdichtheid. In de zomer neemt de bevolkingsdichtheid in de kustgemeenten toe door het kusttoerisme.

Zo'n 88 km² (6 % van de oppervlakte van het bekken) is in gebruik voor wonen. Vergeleken met de andere bekkens situeert het IJzerbekken zich hiermee onder het gemiddelde.

Het afvalwater afkomstig van de grote kernen (zoals Oostende, Diksmuide, Ieper, Kortemark) wordt gezuiverd in een grootschalige rioolwaterzuiveringsinstallatie (Oostende, Woumen, Ieper, Kortemark). Om de werking van de zuiveringsstations te verbeteren en overstortwerking te verminderen wordt de bestaande gemengde riolering vervangen door een scheiding van afvalwater en regenwater.

Voor de sterk verspreid voorkomende bebouwing wordt de zuivering van het afvalwater voorzien in een individuele behandeling van afvalwater (IBA). In de gemeente Poperinge worden de meeste IBA's geplaatst.

Enkele kleine kernen, zoals de Klijte, Reningelst, Krombeke,... zullen nog voorzien worden van een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie. Dit zal vooral de zuurstofhuishouding in de Klijtebeek, Grote Kimmelbeek en Bernardsbeek verbeteren.

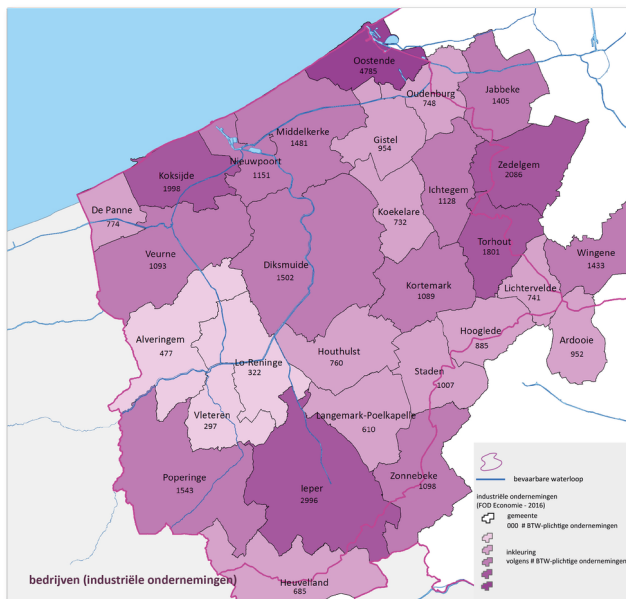
Wateroverlast trof de huishoudens de voorbije jaren vooral in kleinere kernen zoals Lichtervelde, Gits, Voormezele,... bij zomerse intense buien. Er wordt verder werk gemaakt van het bovenstrooms vasthouden van hemelwater. Dit gebeurde al in Poperinge, Kortemark, Lichtervelde,... door het aanleggen van gecontroleerde overstroomingsgebieden.

Voor meer informatie over de invloed van de sector op het watersysteem (en omgekeerd),

////////////////////////////////////
 Ontwerp Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027

zie hoofdstuk drukken¹⁴

1.3.2 Bedrijven

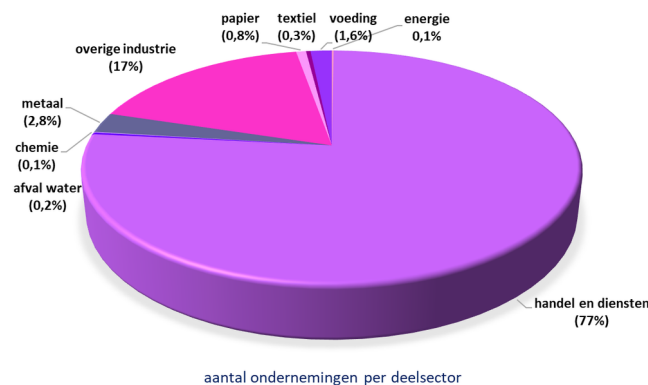

In het IJzerbekken is de industriële activiteit beperkt. Industriegebieden komen verspreid voor, onder meer leper, Diksmuide, Poperinge, Veurne en Nieuwpoort.

De totale oppervlakte in gebruik voor industriële activiteiten bedraagt 115 km² (8 % van de bekken oppervlakte). In vergelijking met de overige bekkens is de totale oppervlakte in gebruik voor industrie laag.

Het IJzerbekken kent vergeleken met de andere bekkens een relatief laag aantal ondernemingen.

De meeste ondernemingen in het IJzerbekken behoren tot de deelsector handel en diensten.

aantal ondernemingen per deelsector

In de industriegebieden rond Veurne en leper wordt verder gewerkt aan een scheiding van afvalwater en regenwater. Er wordt toegezien op een juiste aansluiting van de riolering van de bedrijven op de gescheiden riolering.

¹⁴ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekken/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/huishoudens/ijzer_huishoudens.png

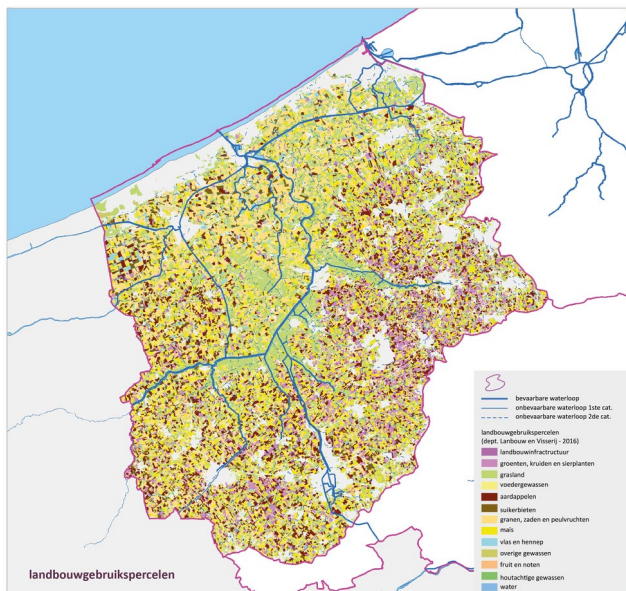
Bedrijfsafvalwater hoort niet thuis op de regenwaterafvoer. Het kan de waterloop waarin de regenwaterafvoer uitmondt belasten met organisch materiaal, met gevaarlijke stoffen en het zuurstof gehalte naar beneden halen.

Het waterleven in de bovenlopen van de IJzer is kwetsbaar voor nutriënten of chloriden in het effluent water dat bedrijven lozen in ondermeer de Ieperlee, Martjevaart, Heidebeek, Zarrenbeek en Hanzamevaart.

Ook de mogelijkheid om drinkwater te produceren hangt af van de geleidbaarheidswaarde van de waterlopen waaruit het water gewonnen wordt, waaronder de IJzer.

Voor meer informatie over de invloed van de sector op het watersysteem (en omgekeerd), zie hoofdstuk drukken¹⁵.

1.3.3 Landbouw

Binnen het IJzerbekken zijn

landbouwactiviteiten uitgesproken aanwezig.

De totale oppervlakte in gebruik voor land- en tuinbouwdoeleinden bedraagt 1.049 km² (76% van de bekkenoppervlakte). Hiermee situeert het IJzerbekken zich ver boven het gemiddelde van de andere bekkens (53%).

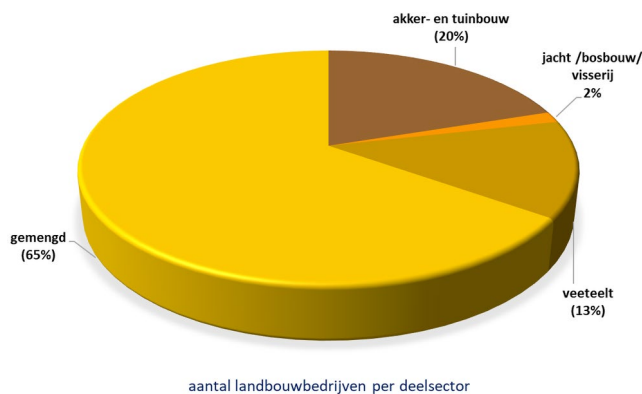
Akkerbouw komt vooral voor in de poldergebieden. De vollegrondsgroente-teelt en glastuinbouw zijn geconcentreerd aanwezig in het oosten van het bekken (gemeenten Torhout-Lichtervelde-Koekelare-Kortemark-Hooglede-Houthulst-Langemark-Poelkapelle-Staden). In deze regio komt ook de (diepvries)groenten verwerkende industrie voor en worden verse groenten verhandeld via de REO veiling in Roeselare.

De broeken van de IJzer- en Hanzamevallei en de lager gelegen poldergronden bestaan vooral uit

¹⁵ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/bedrijven/ijzer_bedrijven.png

graslanden.

aantal landbouwbedrijven per deelsector

Het IJzerbekken telt de meeste

landbouwbedrijven ten opzichte van de overige bekkens in Vlaanderen. Het gaat meestal om gemengde bedrijven.

Op basis van gemeentestatistieken Mestbank van 2014 telt het bekken 355.979 grootvee-eenheden (GVE). Het IJzerbekken heeft daarmee de grootste veebezetting in Vlaanderen (met een gemiddelde van 163.676 GVE). De deelsector varkens maakt het grootste deel van uit van de grootvee-eenheden (ongeveer 56%). Uit de gemeentestatistieken Mestbank blijkt voor de provincie West-Vlaanderen een afname van varkens sinds 2014, een afname van legkippen en slachtkuikens tussen 2017 en 2018 en een sterke afname van runderen tussen 2017 en 2018.

De sector landbouw draagt in grote mate bij aan de hoge belasting met nutriënten (stikstof en fosfor) en pesticiden van de waterlopen. Enerzijds door diffuse afspoeling en (historische) uitloging van landbouwpercelen. Door erosie komen samen met de vruchtbare grond ook nutriënten en pesticiden in onder meer de Vleterbeek, Pandoenbeek, Dikkebusbeek, Kerkebeek terecht (zie ook hoofdstuk sedimenttoevoer¹⁶). Anderzijds veroorzaken ook puntlozingen van mest- en erfsappen en pesticiden een verontreiniging in onder meer de Hollebeek, Steenmolenbeek, Velkelokerbeek en Zwartegatbeek.

In de valleigebieden van IJzer- en Handzamevallei en op andere laaggelegen gronden komen vooral weilanden voor. Dit zijn ook vaak de gebieden die jaarlijks in de winter overstromen.

Water is de belangrijkste grondstof voor de teelt van gewassen of voor de veeteelt. De sector landbouw is een grote verbruiker van water in het bekken. In lange droge perioden is de vraag naar water echter groter dan het aanbod.

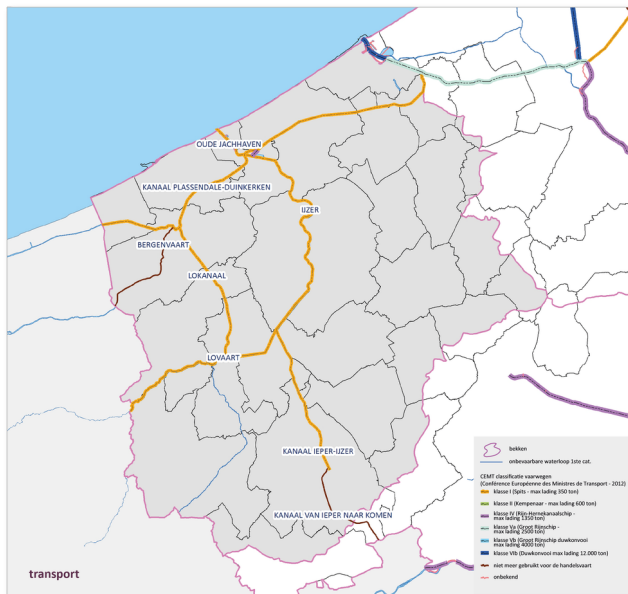
Voor meer informatie over de invloed van de sector op het watersysteem (en omgekeerd), zie hoofdstuk drukken¹⁷.

1.3.4 Transport

¹⁶ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/landbouw/ijzer_landbouw.png

¹⁷ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/landbouw/ijzer_landbouw-ondernemingen.png

Via de verschillende kanalen en rivieren die het

IJzerbekken doorkruisen worden goederen vervoerd binnen Vlaanderen en richting Frankrijk. In het IJzerbekken is ongeveer 140 km van de waterlopen (6 % van de lengte aan waterlopen in het bekken) bevaarbaar.

Het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort en het Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke worden vooral gebruikt voor de doorvoer en het lossen van goederen. Het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke vervult ook een doorvoer functie naar Duinkerke en verder in Frankrijk voor hoofdzakelijk granen, zout, schroot en meststoffen. Via de haven van Nieuwpoort wordt voornamelijk zand en vis aangevoerd van op zee.

In 2018 werden enkel goederen vervoerd via het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort (20 ton per km vaarwegsectie).

Het (pro) actief peilbeheer op de waterwegen staat vooral in het teken van het garanderen van voldoende diepgang en veilige doorvoerhoogte onder bruggen e.d. voor de scheepvaart.

De watergebonden bedrijventerreinen naast de waterwegen, zoals Ieperleekanaal in Ieper en Proostdijkvaart in Veurne, kunnen invloed hebben op het watersysteem. Verkeerde rioolaansluitingen, lozingen van afvalwater, incidentele lekken van olie, ... beïnvloeden de waterkwaliteit van de waterwegen.

De sluisbewegingen aan de Ganzenpoot kunnen in lange droge perioden zout zeewater in de IJzer en kanalen brengen.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken¹⁸.

1.3.5 Toerisme en recreatie

Water verhoogt de belevingswaarde van de omgeving. De voorkeur gaat daarbij naar natuurlijke

¹⁸ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/transport/ijzer_transport.png

oevers en een goede waterkwaliteit. Bovendien heeft wie regelmatig in contact komt met groen en water minder last van stress, beweegt meer en kan zich beter concentreren.

Water is een belangrijke trekpleister. Dat zien we, zeker in de zomer, aan de kust. Jaarlijks bezoeken 18 miljoen dagtoeristen de kust (waarvan 34% in de zomer). Daarbij komen nog zo'n 27 miljoen verblijfstoeristen (waarvan ca. 39% in de zomer). Het zomerse kusttoerisme verhoogt de vraag naar leidingwater en verhoogt de aanvoer van afvalwater naar de zuiveringsinstallaties. De bevaarbare waterlopen in het IJzerbekken worden vooral gebruikt voor pleziervaart.

Er zijn 7 jachthavens in het IJzerbekken: op de IJzer in Diksmuide en in Nieuwpoort, op het Kanaal Ieper-IJzer in Ieper en op het Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke in Veurne. Pleziervaart is toegestaan op de IJzer tussen Nieuwpoort en Roesbrugge, het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort, het Kanaal Ieper-IJzer, het Lokanaal en het Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke.

Op de IJzer, het Lokanaal, het Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke en het Kanaal Ieper-IJzer wordt aan kajakken en kanovaren gedaan.

In het IJzerbekken is openluchtzwemmen toegestaan in recreatievijvers, namelijk het spaarbekken op de IJzer in Nieuwpoort, de Drie Vijvers in de Panne en Dikkebusvijver in Ieper en daarnaast ook in het kustwater.

Windsurfen kan op het spaarbekken in Nieuwpoort, de Drie Vijvers in Adinkerke, de Zillebekevijver en de Dikkebusvijver in Ieper.

Tijdens lange droge en warme perioden kunnen blauwalgen (cyanobacteriën) in het water voorkomen die giftige stoffen vrij geven. Op dat moment zijn zwemmen en andere recreatieactiviteiten in de getroffen recreatievijvers of waterlopen niet meer toegestaan.

De hengelsport concentreert zich vooral op de grote kanalen, de IJzer en in poldergebied. De meest beviste vissoorten zijn snoek, karper, snoekbaars en paling.

Wandel- en fietsrecreatie is sterk aanwezig in het IJzerbekken. Waterlopen en valleigebieden zijn ruimtelijk structurerend en vormen mee het netwerk van routes en knooppunten. Zo staan de IJzer en de IJzerbroeken centraal in het wandelnetwerk IJzervallei en de IJzerbroekenfietsroute. Ook aan de kust zijn er talrijke wandel- en fietsroutes.

De actuele waterkwaliteit van het zwem- en recreatiewater is te raadplegen via www.kwaliteitzwemwater.be¹⁹.

Beschermde gebieden zwemwater

In uitvoering van de Zwemwaterrichtlijn zijn verschillende zwemzones aangeduid als beschermd gebied. In het IJzerbekken bevinden zich geen beschermde gebieden zwemwater.

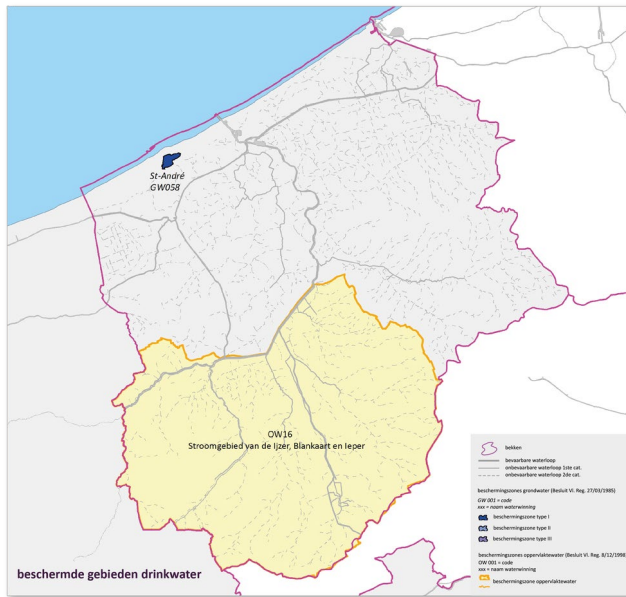
overzicht beschermde gebieden zwemwater ²⁰

¹⁹ <http://www.kwaliteitzwemwater.be>

²⁰ Zie bijlage: [Beschermde gebieden zwemwater](#)

1.3.7.1 Beschermde gebieden drinkwater

Om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater verzekerd blijft in de zones waarin de watermaatschappijen water oppompen voor de productie van drinkwater, is het afstroomgebied van de IJzer aangeduid als beschermd gebied voor het onttrekken van oppervlaktewater in functie van drinkwater en de winning Sint-André in Koksijde voor het onttrekken van grondwater ifv drinkwater.

De huidige aanduiding van de oppervlaktewateren bestemd voor de productie van drinkwater is niet meer actueel. Een herziening is in voorbereiding. (huidige bescherming, kan dus nog wijzigen naar aanleiding van openbaar onderzoek)

Voor het wetgevend kader en de methodiek van afbakening, zie stroomgebiedniveau²¹.

Voor informatie over de grondwaterwinningen, zie grondwatersysteem-specifieke delen²².

overzicht beschermde gebieden drinkwater (grondwater)²³

²¹ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/sectoren/drinkwater-en-watervoorziening/beschermde-gebieden-drinkwater/ijzer_drinkwater.png

²² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses-en-beschermde-gebieden>

²³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/kennismaking/beschermde-gebieden-drinkwater-grondwater.pdf>

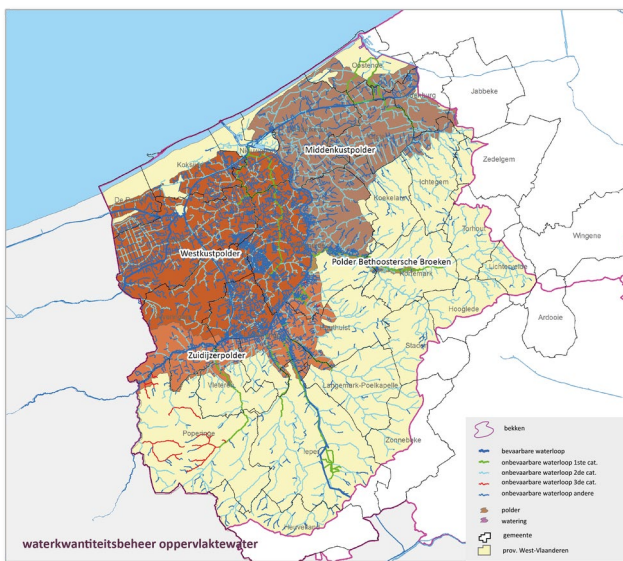
2 WIE IS WIE

Verschillende overheden hebben een bevoegdheid in het waterbeleid en –beheer. Het waterkwantiteit- en kwaliteitsbeheer is verdeeld over verschillende instanties. De Vlaamse overheid, de provincies, de gemeenten, polders en wateringen beheren allemaal een deel van het watersysteem of de waterketen. Verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid hebben watergerelateerde bevoegdheden. Voor de wettelijke bevoegdheidsverdeling van het waterbeheer, zie stroomgebiedniveau²⁴.

Beken en rivieren volgen administratieve grenzen niet. De vele functies en aspecten van water overschrijden de bevoegdheden van de verschillende overheden en administraties. In het integraal waterbeleid werken de betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus en andere regio's samen om watergerelateerde kwesties zoals wateroverlast, droogte of slechte waterkwaliteit aan te pakken.

2.1 De waterbeheerders

2.1.1 Waterlopenbeheer

De waterlopen in Vlaanderen worden beheerd

door verschillende instanties. De Vlaamse Waterweg nv is de beheerder van de bevaarbare waterlopen of waterwegen met name de grote stromen, rivieren en kanalen, al zijn die in de praktijk daarom niet altijd echt bevaarbaar. Voor wat betreft de havens beheert de afdeling Maritieme Toegang van het departement MOW de vaarwegen naar de havens en het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust is verantwoordelijk voor de toegang tot de havens en voor het kustgebied. De beheerder van de onbevaarbare waterlopen verschilt naargelang de rangschikking: de Vlaamse Milieumaatschappij beheert de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie, de provincies deze van

²⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/algemene-gegevens>

2de categorie en de gemeenten deze van 3de categorie. De polders en wateringen beheren de onbevaarbare waterlopen van de 2de en 3de categorie gelegen binnen hun werkingsgebied.

De totale lengte aan gerangschikte waterlopen in het IJzerbekken bedraagt bij benadering 1.833 km.

Naast de gerangschikte waterlopen in het IJzerbekken, zijn er ook een aanzienlijke hoeveelheid grachten. Grachten kunnen beheerd worden door een gemeente, een polder, een watering of in het geval van baangrachten langs gewestwegen door het Agentschap Wegen en Verkeer. De gemeenten, polders en wateringen kunnen publieke grachten aanduiden. Deze besturen nemen dan het beheer over, maar niet de eigendom, en kunnen in functie van het onderhoud van deze grachten bepaalde erfdiensbaarheden opleggen. Tenslotte zijn er ook grachten die door de aangelanden worden beheerd.

waterlopenbeheerders (# km in beheer)

grafiek

2.1.1.1 overzicht waterlopenbeheerders in het bekken

overzicht waterlopenbeheerders (incl. lengte waterlopen per categorie) in het IJzerbekken (bron: VHA-versie september 2019)

De belangrijkste watermassa's in het IJzerbekken:

waterloopbeheerder	beheert (# km)	(belangrijkste) waterlopen
Vlaams Gewest: De Vlaamse	bevaarbare waterlopen	de IJzer, het kanaal

Waterweg NV, afdeling Regio West	(134 km), onbevaarbare waterlopen 2de categorie (5 km)	Plassendale-Nieuwpoort, het kanaal Ieper-IJzer, het Lokanaal, de Bergenvaart, het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke en de Kreek van Nieuwendamme
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust	haven van Nieuwpoort (6 km)	
Vlaams Gewest: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	onbevaarbare waterlopen 1ste categorie (139 km)	Heidebeek, Poperingevaart, Grote Kommelbeek, Ieperlee, Stenensluisvaart, Houtensluisvaart, Martjevaart, Handzamevaart, Grote Beverdijkvaart, Moerdijkvaart, Provinciegeleed, Gauwelozekeek,...
Provincie West-Vlaanderen	onbevaarbare waterlopen 2de categorie buiten de polders (685 km)	Heidebeek, Vleterbeek, Grote Kommelbeek, Bollaertbeek, Kleine Kommelbeek, Steenbeek (Houthulst), Ronebeek, Steenbeek (Langemark), Broenbeek, Spanjaardbeek,...
Gemeente Poperinge	onbevaarbare waterlopen van 3de categorie op hun grondgebied buiten de polders (32 km)	Bommelaarsbeek, Hipshoekbeek, Warandebeek,...
Westkustpolder, Middenkustpolder, Zuidijzerpolder en polder Bethoostersche Broecken	onbevaarbare waterlopen van 2de en 3de categorie (830 km) en niet geklasseerde polderwaterlopen (1017 km) binnen de polders	Oude Aavaart, Oostkerkevaart, Slijkvaart, Steengracht, Langeleed, Ringslot, Grootgeleed, Bourgognevaart, Provinciegeleed, Vladslovaart, Ieperleed, Grote Keignaert, Haringebeek, Heidebeek

(Vleteren), Engeldelft,
Ronebeek, Steenbeek, kanaal
van Esen,...

- 1 het Blankaart Spaarbekken (60 ha) wordt beheerd door De Watergroep
- 2 de Blankaartvijver (34 ha), de Dikkebusvijver (36 ha), de Zillebekevijver (26 ha), de Viconia kleiputten (22 ha), de stadsgrachten rond Ieper (8 ha), de Driekapellevijver (7 ha), de Drie Vijvers (7 ha).

2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater

Het kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater is in Vlaanderen verdeeld over verschillende instanties.

beheerder	taken
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodemkwaliteit en rapporteert erover meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering adviseert omgevingsvergunningsaanvragen en alle waterbeheerders adviseren afvalwaterlozingen in hun waterlopen in kader van de watertoets
Nv Aquafin	ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
Watermaatschappijen en rioleringsinstanties	zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater

(Voor de uitvoering van deze saneringsplicht, hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering).

2.1.3 Grondwaterbeheer

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater.

2.2 Het wateroverleg

2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). De motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan. In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincies, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

De gouverneur van de provincie West-Vlaanderen is de voorzitter van het bekkenbestuur van het IJzerbekken, de bekkencoördinator is de secretaris ervan.

Meer informatie over het bekkenbestuur vindt u op de website van het IJzerbekken²⁵.

²⁵ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/ijzerbekken/overlegstructuren/bekkenbestuur>

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en de transport- en vervoersector. De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Meer informatie over de bekkenraad vindt u op de website van het IJzerbekken²⁶.

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen. Zo brengt het bekkensecretariaat voor elk speerpuntgebied en aandachtsgebied in het bekken alle partners samen in een gebiedsgericht overleg. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruit zetten om op termijn de goede toestand te halen. Gebiedsgericht overleg (integrale projecten) werd opgestart voor de Grote Kemmelbeek (2015), de Poperingevaart (2017) en de Blankaart waterlopen (2017).

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking vindt u op de website van het IJzerbekken²⁷.

Bekkensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht en thematisch overleg. De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken zijn personeelsleden van de Vlaamse Milieumaatschappij of De Vlaamse Waterweg. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Omgeving en stellen sommige provincies een personeelslid ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Meer informatie over het bekkensecretariaat vindt u op de website van het IJzerbekken²⁸.

2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking

Naast multilateraal overleg binnen de Internationale Scheldec commissie²⁹ op stroomgebiedniveau en

²⁶ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/ijzerbekken/overlegstructuren/bekkenraad>

²⁷ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/ijzerbekken/gebiedsgerichte-werking>

²⁸ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/ijzerbekken/overlegstructuren/bekkensecretariaat>

²⁹ <https://www.isc-cie.org/>

bilateraal overleg tussen de gewesten wordt ook op bekkenniveau de grensoverschrijdende samenwerking voor het IJzerbekken versterkt.

Voor meer informatie over het overleg tussen de gewesten en landen, zie stroomgebiedniveau³⁰.

overzicht van de formele en informele grensoverschrijdende overlegfora op bekkenniveau voor het IJzerbekken

overlegforum	frequentie van vergaderen	omschrijving en belangrijke problematieken of thema's die aan bod komen
Grensoverschrijdende Werkgroep Water Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS/GECT) WestVlaanderen / Flandre – Dunkerque – Côte d'Opale	jaarlijks	De EGTS is in 2009 ontstaan uit een jarenlange grensoverschrijdende samenwerking tussen beide regio's. Het is een platform voor informatie uitwisseling, overleg en projectontwikkeling op grensoverschrijdend vlak. De werkgroep water bestaat uit betrokkenen bij het waterbeheer in het bekken van de IJzer (B) en de bekkens van de Yser (FR) en de Aa (FR). Verschillende thema's komen aan bod. De waterbeleidsplannen worden er besproken. Er wordt informatie uitgewisseld over waterkwaliteit (oppervlaktewater, kustwater), beheer en onderhoud van grensoverschrijdende waterlopen, kustveiligheid, Interregprojecten, erosiebestrijding, rattenbestrijding, ...
Lokaal bilateraal overleg	ifv agenda	Franse vertegenwoordigers

³⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/algemene-gegevens>

kunnen worden uitgenodigd op het bekkenstuur en/of het gebiedsgericht en thematisch overleg.

Ad hoc overleg

ifv agenda

Deelname aan grensoverschrijdende studiedagen / terreinbezoeken / overlegfora ikv kwaliteits- en/of kwantiteitsaspecten.

3 DRUKKEN

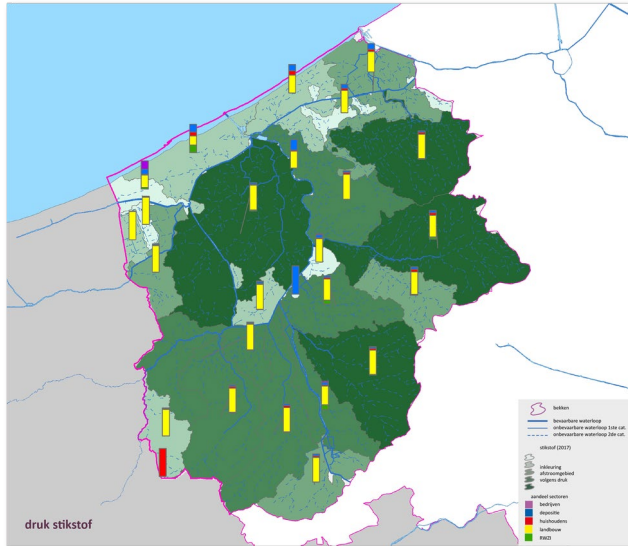
Water is een kostbaar goed. We moeten er dan ook zorgzaam mee omgaan. Door verontreiniging en intensief gebruik komen onze watersystemen echter vaak onder druk te staan. De analyse van 'druk' op het water houdt een beschrijving in van de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van het oppervlaktewater en de waterbodem (kwantitatief en kwalitatief). De mate van belasting van waterlichamen in een bekken hangt o.a. samen met de bevolkingsdruk, het ruimtegebruik, de economische activiteiten en de kwaliteit van het oppervlaktewater dat vanuit andere bekken of regio's het bekken instroomt. Anderzijds kan het watersysteem ook voor een druk zorgen op de menselijke activiteiten. Voorbeelden zijn wateroverlast en -schaarste.

3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen

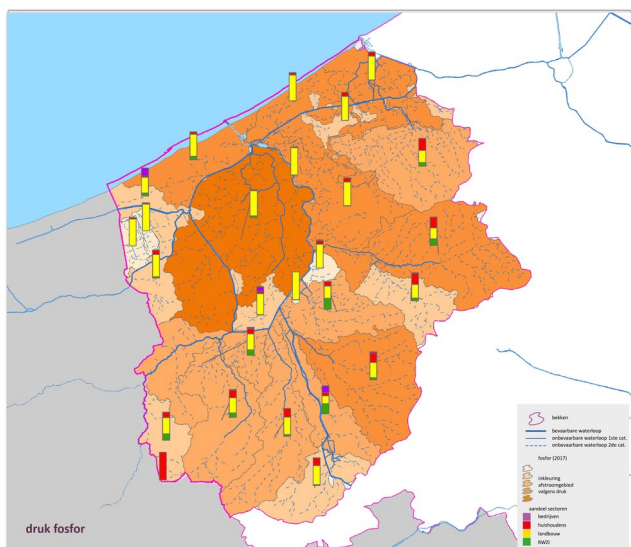
Voldoende zuurstof is van groot belang voor het leven in de waterloop. De nutriënten stikstof en fosfor en zuurstofbindende stoffen (CZV) hebben een belangrijke impact op het zuurstofgehalte.

Het IJzerbekken kent in vergelijking met de andere bekken een grote belasting met nutriënten en zuurstofbindende stoffen. Zowel de belasting met stikstof als de belasting met fosfor ligt hoger dan elders in Vlaanderen.

Nutriënten

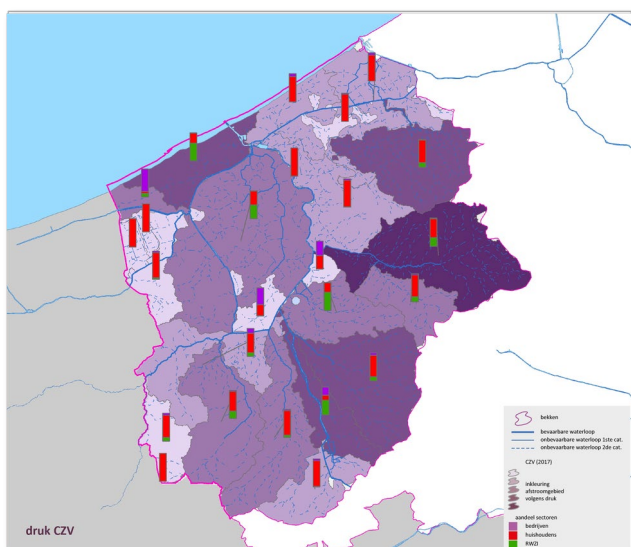
De grootste druk van **stikstof** bevindt zich in de afstroomgebieden van de Veurne Ambacht polder waterlopen, de Handzamevaart, de Martjevaart en de Moerdijkvaart. De druk van stikstof komt voor de meeste waterlopen grotendeels (zo'n 80%) vanuit de landbouw. Voor de Ieperlee, de Houtensluisvaart en het Langeleed is er een groot deel van de vuilvracht afkomstig van de RWZI's van Ieper, Woumen en Wulpen.

Ook voor **fosfor** zijn de afstroomgebieden van

Veurne Ambacht polder waterlopen en de Handzamevaart belast met de grootste vrachten. Daarna volgen de afstroomgebieden van de havengeul van de IJzer, het Ieperleed en het Oostends krekengebied. De druk van fosfor komt vooral van de landbouw (zo'n 70%) en in sommige afstroomgebieden ook van huishoudens. In de Moerdijkvaart, Zarrenbeek en Handzamevaart zijn er nog veel ongezuiverde huishoudelijke lozingen die bijdragen aan de fosfor druk. Voor de Ieperlee, de Houtensluisvaart en het Langeleed is er ook voor fosfor een duidelijke invloed van de RWZI's van Ieper, Woumen en Wulpen merkbaar.

Zuurstofbindende stoffen (CZV)

De druk van **CZV** is vrijwel overal in het bekken

voor meer dan de helft afkomstig van de huishoudens. De druk van CZV is gemiddeld lager dan in de andere Vlaamse bekken, wat te verklaren is door een lagere bevolkingsdichtheid en minder industrie.

De grootste CZV-druk vinden we in de Handzamevaart, het kanaal Ieper-IJzer en de Martjevaart. Voor de Houtensluisvaart, de Ieperlee en het Langeleed is de invloed van de RWZI's van Ieper, Woumen en

Wulpen merkbaar. Voor het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, het Lokanaal en de middenloop van de IJzer hebben bedrijven het grootste aandeel in de druk van CZV.

Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

3.1.1 Druk vanuit de sectoren

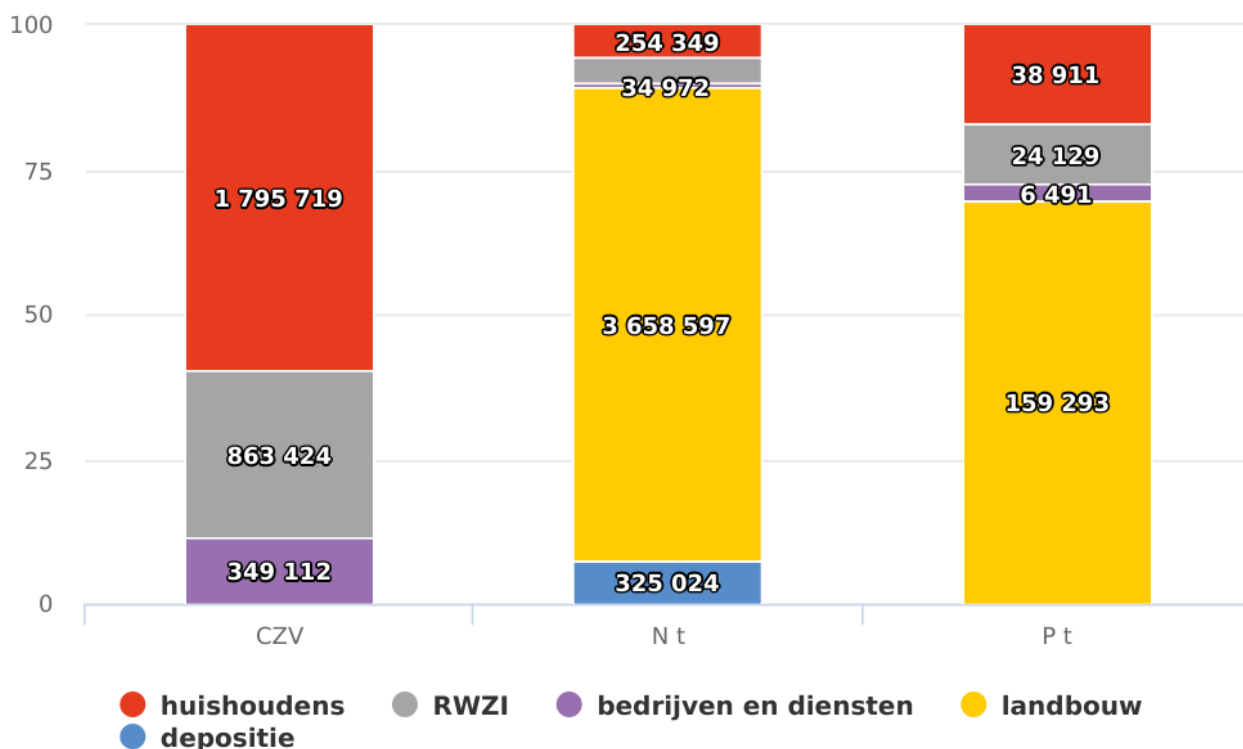
In het IJzerbekken is de druk voor **stikstof** grotendeels (82%) afkomstig van de landbouw. Huishoudens (= niet aangesloten woningen en woningen voorzien van een IBA), RWZI en depositie zijn verantwoordelijk voor 6, 4 en 7 % van de druk voor stikstof.

De druk voor **fosfor** is voor 70% afkomstig van de landbouw, 17% van huishoudens en 11% van RWZI's.

Niet gesaneerde lozingen van huishoudens en van het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties zorgen voor de grootste druk (88%) door zuurstofbindende stoffen, bedrijven hebben een aandeel 12% in **CZV**-druk. *(Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.)*

aandeel sectoren in druk nutriënten en zuurstofbindende stoffen

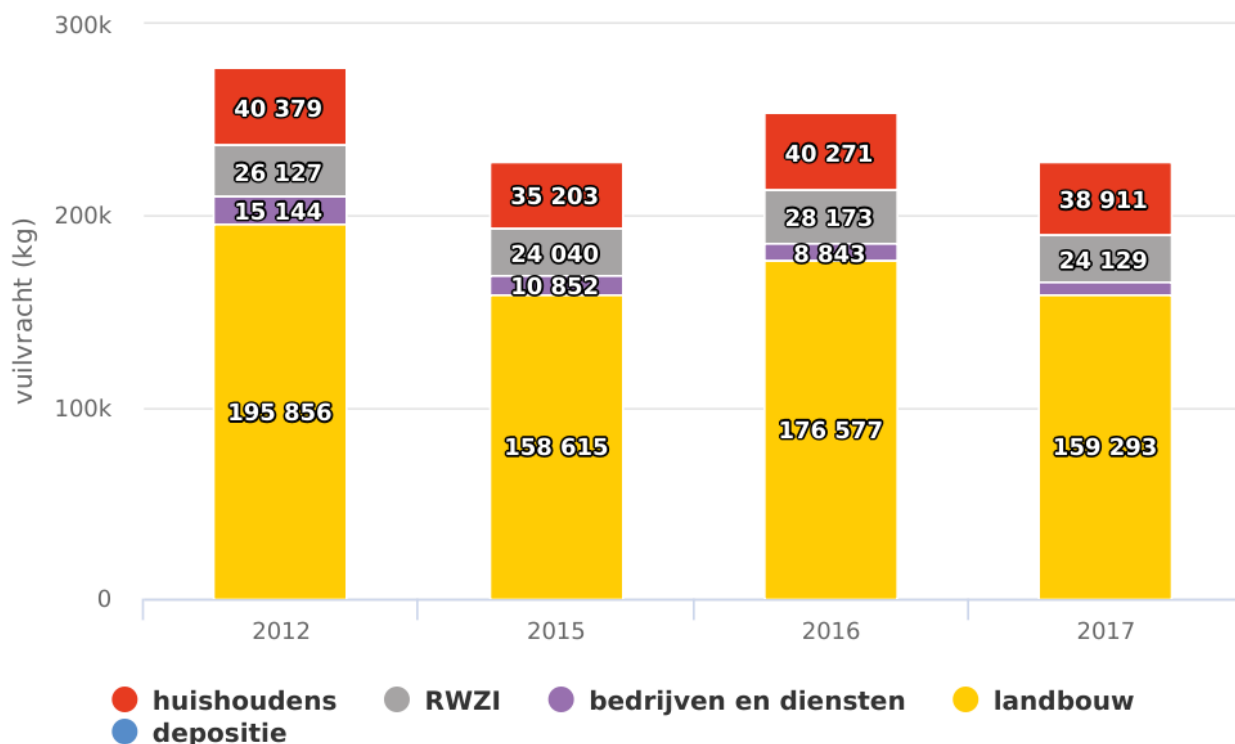
grafiek

Evolutie drukken

Opvallend is de stijging in 2016 met hogere totale drukken voor elk van de drie stoffen ten opzichte van het jaar ervoor. De drukken voor stikstof, fosfor en CZV dalen in 2017. Voor stikstof en fosfor ongeveer tot hetzelfde niveau als in 2015, voor CZV een iets hogere druk dan in 2015.

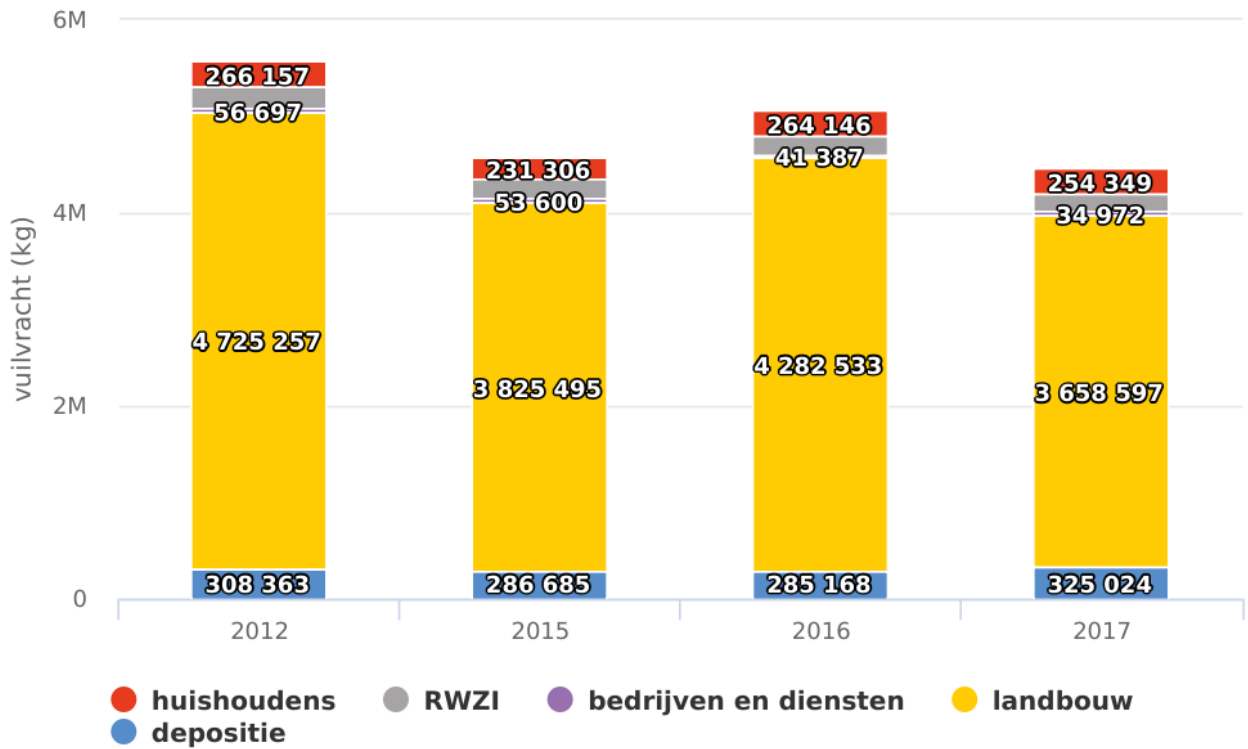
evolutie (aandeel sectoren in) druk fosfor (2012 - 2017)

grafiek Voor **fosfor** zien we in de periode 2012 – 2017 een daling met een verschuiving van het aandeel (en absolute vrachten) van de huishoudens naar de RWZI's. Die verschuiving is gevolg van de uitgevoerde rioleringsprojecten. De drukken vanuit de landbouwsector en vanuit de bedrijven en diensten zijn gedaald.

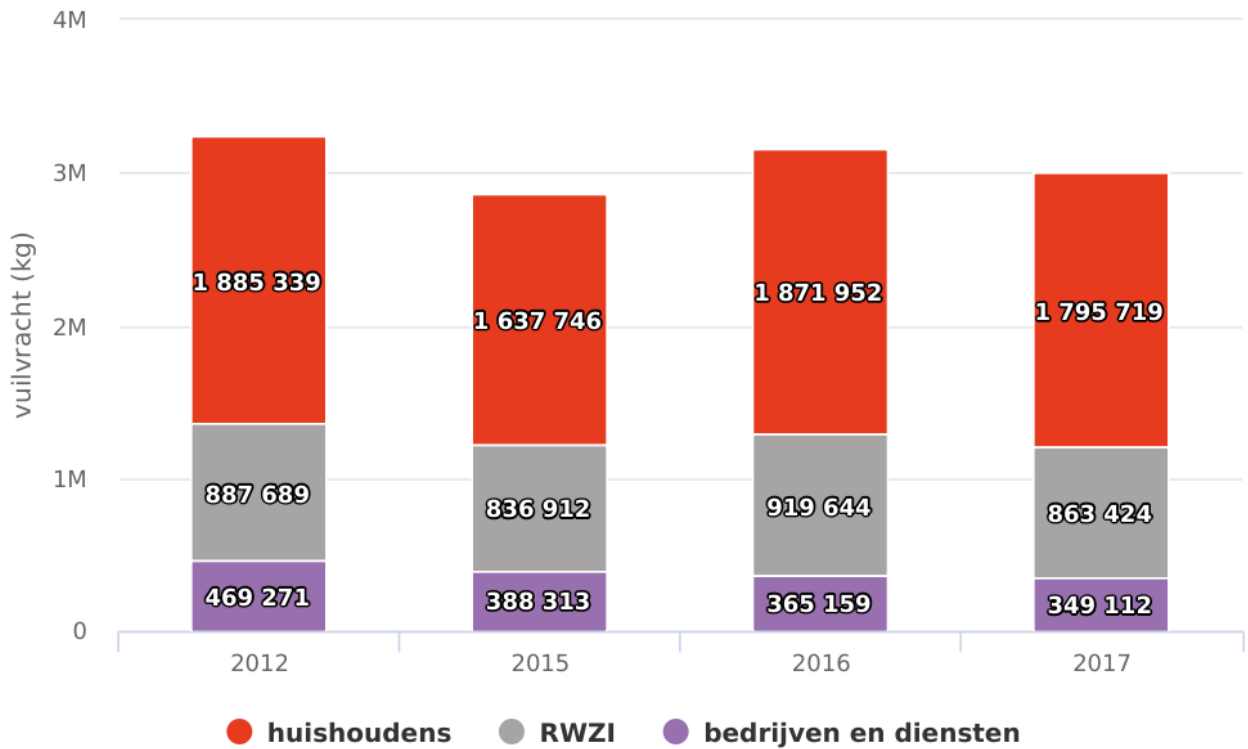

evolutie (aandeel sectoren in) druk stikstof (2012 - 2017)

grafiek Voor **stikstof** zien we in de periode 2012 - 2017 ook een daling. Dit is vooral toe te schrijven aan een daling van het aandeel van de sector landbouw.

evolutie (aandeel sectoren in) druk CZV (2012 - 2017)

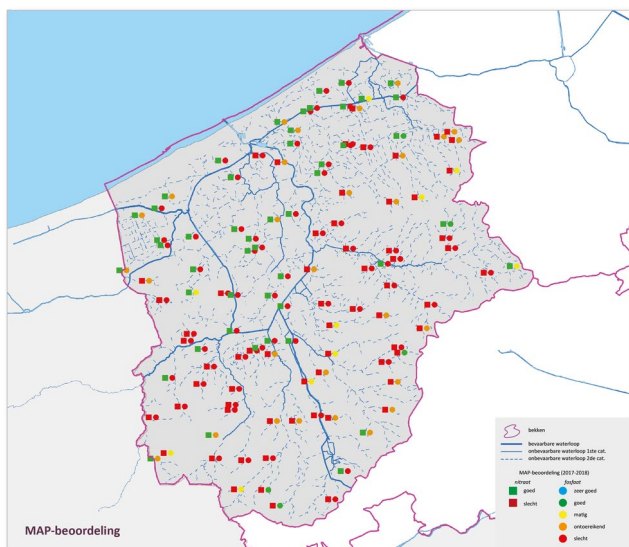

grafiek Voor **CZV** is de trend in de periode 2012 - 2017 een lichte daling. De daling is sterkst in de sector bedrijven en diensten.

Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

3.1.1.1 Druk vanuit landbouw

Een overmatige hoeveelheid nutriënten in

een waterloop kan een explosieve ontwikkeling van het plantaardig leven (bv. algen of eendenkroos) in een waterloop veroorzaken. Dit heeft een negatief effect op het zuurstofgehalte en de ecologische kwaliteit van de waterloop.

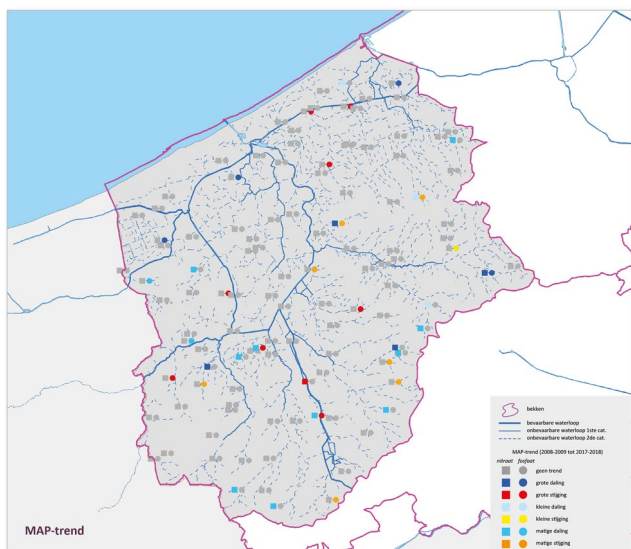
De belangrijkste bron voor nutriënten is het mestgebruik op de landbouwgronden, incidenten bij mestopslag en mestverwerking, afspoeling van ersappen en uitspoeling van serreteelt. Nutriënten in waterlopen in landbouwgebied worden gemeten in het MAP-meetnet³¹. De voorbije 10 jaar is er in het IJzerbekken voor de druk van landbouw voor nitraat en fosfaat in de meeste MAP-meetpunten grotendeels geen trend waar te nemen.

In het IJzerbekken voldoen (winterjaar 2017-2018) 43% van de MAP-meetpunten aan de toetsingsnorm (50 mg/l) voor nitraat.

De meeste MAP-meetpunten in het poldergebied voldoen aan de toetsingsnorm. In de kleibodems met hoge waterstanden in het poldergebied zijn de zuurstofloze omstandigheden voor afbraak van nitraat namelijk gunstig. Buiten het poldergebied voldoen de meeste meetpunten niet.

³¹ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/drukken/nutriënten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-landbouw/ijzer_mapbeoordeling.png

Verschillende kleine waterlopen in het

bovenstroomse gebied van de IJzer vertonen een dalende trend voor nitraat (16% van de meetplaatsen).

De norm voor fosfaat (afhankelijk van waterlooptype - varieert van 0,10 tot 0,14 mg/l) wordt in de meeste meetpunten in het IJzerbekken niet gehaald (87% scoort slecht of ontoereikend).

Vooraf de polderwaterlopen scoren slecht voor fosfaat. Fosfaat komt vooral via uitspoeling in oppervlaktewater terecht. In de zandleemstreek komt fosfaat zowel door uitspoeling als door sediment inspoeling in oppervlaktewater terecht.

Enkele waterlopen (14% van de MAP-meetpunten) verspreid over het IJzerbekken vertonen een matige tot sterke stijging voor fosfaat. In het poldergebied kennen enkele waterlopen (6% van de MAP-meetpunten) een daling.

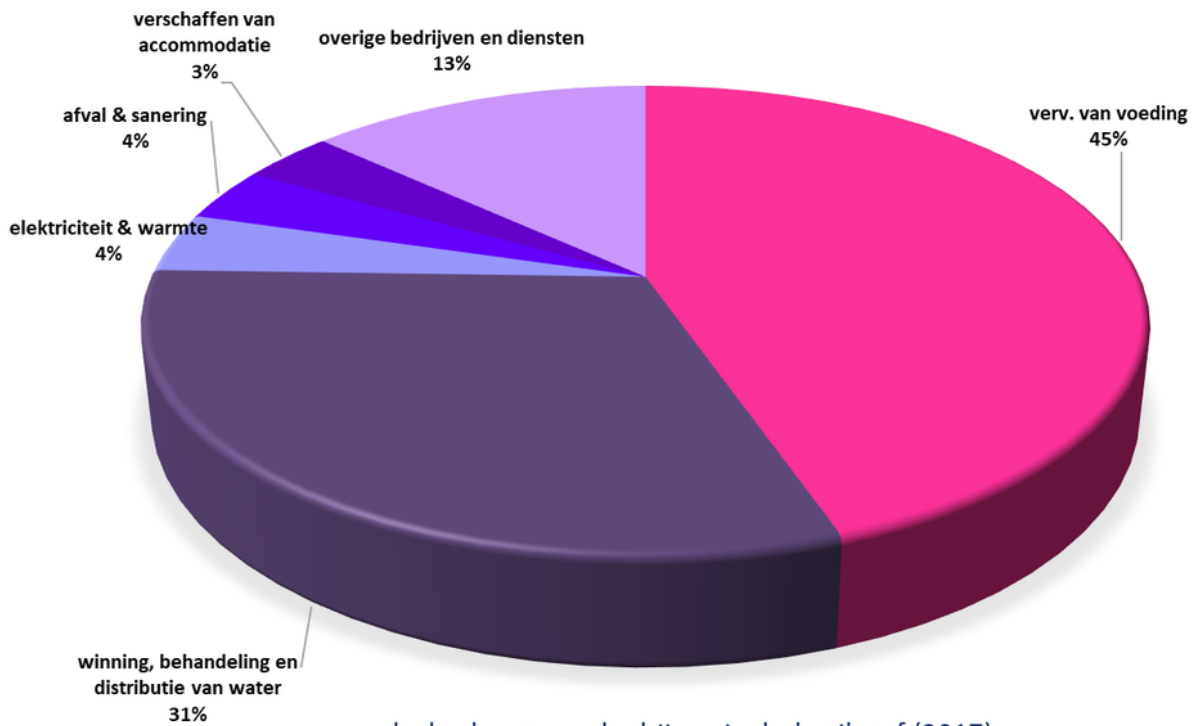
3.1.1.2 Druk vanuit bedrijven

In het IJzerbekken is de impact van de bedrijven (industrie en handel & diensten) op de concentratie aan nutriënten en zuurstofbindende stoffen in de waterlopen beperkt: de sector staat in voor 12% van de CZV-emissies, 2 % van de fosfaat- en 1% van de stikstofemissies.

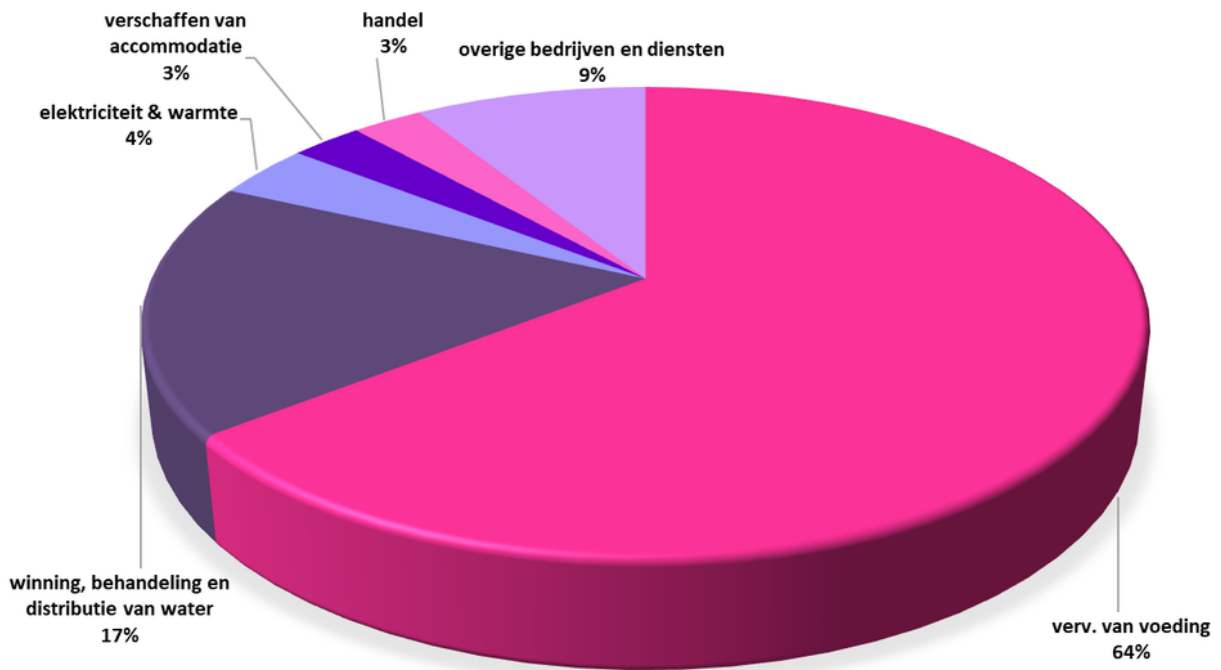
In het IJzerbekken is het aandeel van bedrijven grootst in de afstroomgebieden kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, IJzer II, Lokanaal en kanaal Ieper-IJzer.

Vooraf de voedingsindustrie (belangrijkste impact op fosfor en stikstof en CZV) en winning, behandeling en distributie van water (op de tweede plaats voor CZV, fosfor en stikstof) hebben een belangrijke impact op de nutriënten en zuurstofbindende stoffen in het water. De andere subsectoren hebben beperkte impact.

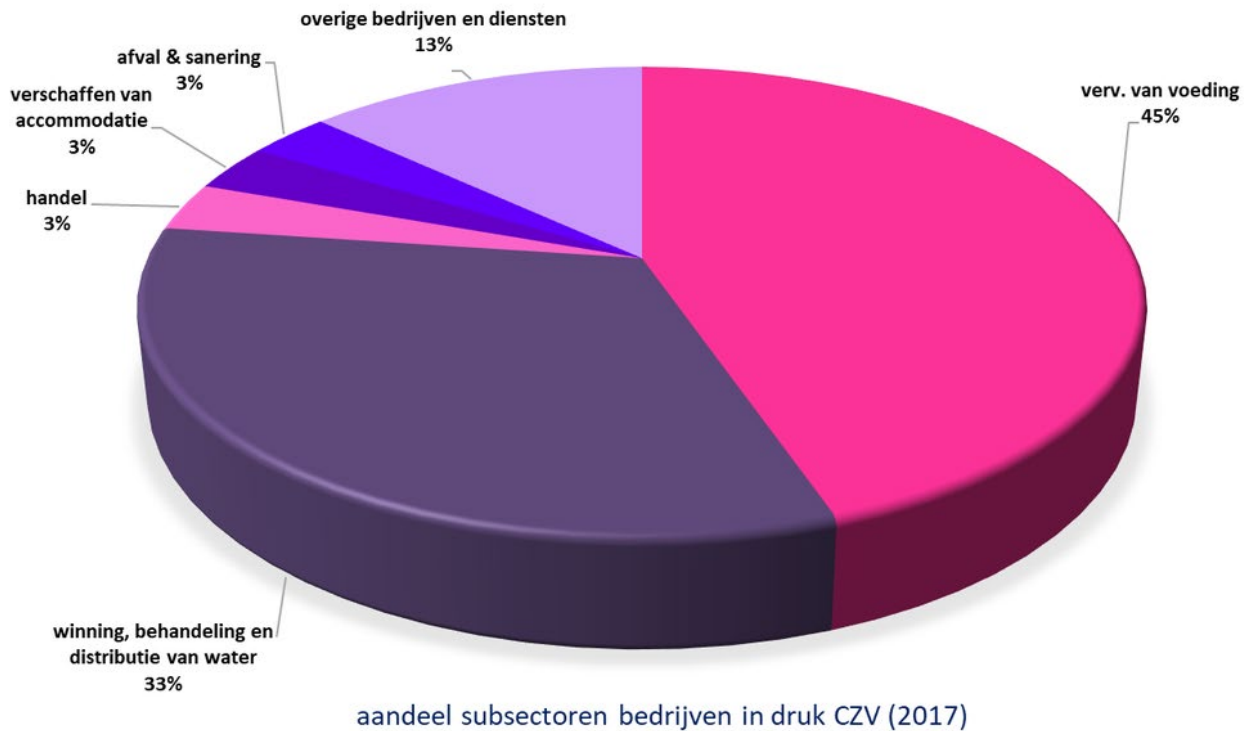

aandeel subsectoren bedrijven in druk stikstof (2017)

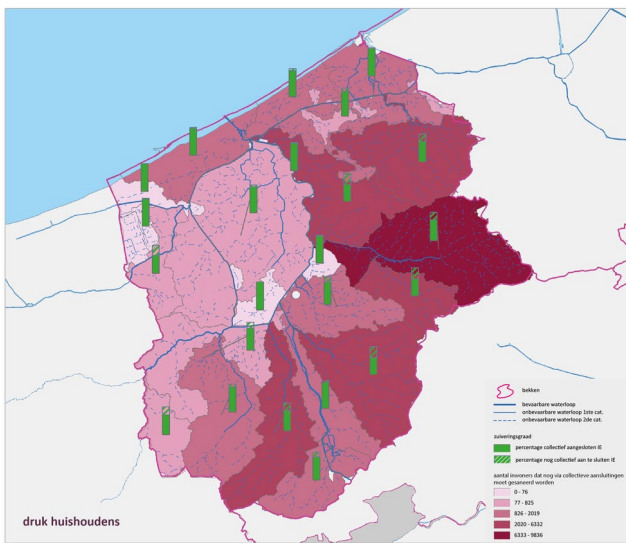

aandeel subsectoren bedrijven in druk fosfor (2017)

3.1.1.3 Druk vanuit niet gesaneerde lozingen huishoudens

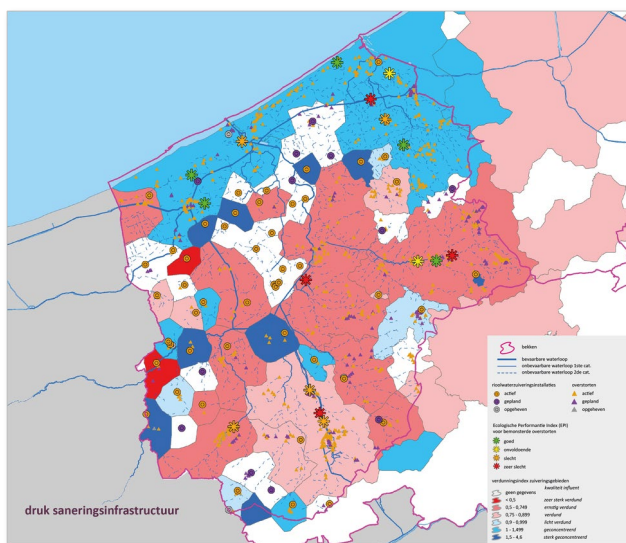
Met een zuiveringsgraad van 78% en een rioleringsgraad van 81% behaalt het IJzerbekken lage cijfers in vergelijking met het gemiddelde. Er is maar een beperkte verbetering ten opzichte van de resultaten in 2012 (74 % en 78%).

Een belangrijke saneringsachterstand, namelijk een rioleringsgraad minder dan 60%, is er in de afstroomgebieden van de Vladslovaart, Poperingevaart, Heidebeek, Bergenvaart, IJzer,

Krommegracht, Martjevaart en Handzamevaart. (zie de groene clusters op het zoneringsplan³²)

In het IJzerbekken zal ongeveer 7% van de inwoners niet aangesloten worden op de centrale rioleringsinfrastructuur. Dit betekent het hoogste aandeel binnen de Vlaamse bekkens (Vlaams gemiddelde is 3%). Dat afvalwater moet via een IBA (individuele behandelingsinstallatie afvalwater) gezuiverd worden. Slechts 22% van de IBA's is al geplaatst. Gezien deze disperse lozingen zich sterk verspreid in het bekken situeren, is de lokale impact van die huishoudelijke lozingen belangrijk. Onder meer in de afstroomgebieden van Heidebeek en bovenstroomse IJzer, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Ieperlee, Martjevaart, Veurne Ambacht Polderwaterlopen en Bergenvaart moeten nog heel wat IBA's aangelegd worden. (zie de rode clusters op het zoneringsplan³³)

3.1.1.4 Druk vanuit saneringsinfrastructuur

Restvracht RWZI's

In het IJzerbekken zijn er 55 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) actief. 9 kleinere installaties (Bovekerke, Reningelst, Krombeke, St-Jan-ter-Biezen, Torhout-Wijnendale, Klijte, Slijpe, Mannekensvere, St-Pieterskapelle) moeten nog gebouwd worden. 5 bestaande installaties worden uitgebreid. De RWZI's van Reningelst en Klijte zijn op korte termijn gepland. De RWZI's Krombeke en Torhout-Wijnendale zijn prioritair aan te leggen vanwege hun invloed op de waterkwaliteit in beschermd gebied.

Het afvalwater dat via de riolering aankomt in een WZI wordt gezuiverd alvorens het geloosd wordt in de waterloop. De RWZI's moeten voldoen aan het vooropgestelde zuiveringsrendement en aan de maximumnormen voor de effluentconcentraties opgenomen in de milieuvergunning.

Ondanks die eisen bevat het effluent van de RWZI's nog steeds een restvracht, wat de druk van de RWZI's op het oppervlaktewater verklaart. In het IJzerbekken zijn er verschillende waterlopen waar

³² https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/drukken/nutrienten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-niet-gesaneerde-lozingen-huishoudens/ijzer_huishoudens.png

³³ <https://www.vmm.be/water/riolering/aansluiten-of-zelf-zuiveren/zoneringsplannen>

RWZI's een grote impact hebben op de waterkwaliteit.

De kleinschalige zuiveringsinstallaties van Westouter en Reningelst die lozen in kleine bovenlopen geven bijvoorbeeld vooral in de zomermaanden een belangrijke bron van nutriënten in de beek.

Overstorten

Het IJzerbekken telt veel overstorten. Bij een overstort in werking komt het ongezuiverde rioolwater verdund in het oppervlaktewater terecht en zorgt zo voor een druk op de (ecologische) waterkwaliteit. Van de beoordeelde overstorten in het IJzerbekken (16 in 2017) scoren er 4 slecht (RWZI Kortemark, RWZI Woumen, RWZI Ieper, Snaaskerke kanaal), 5 ontoereikend, 2 matig en 5 goed.

Verdunning

De mate van verdunning is vaak een indicatie voor overstortwerking. Een hoge mate van verdunning wijst op de aansluiting van grachten en grote oppervlakten waarbij het hemelwater in het rioolstelsel terechtkomt. In het grootste deel van het IJzerbekken vormt verdunning een probleem. Zo zorgt de RWZI van Woumen, die door hoge mate van verdunning heel wat overstortwerking kent, voor een belangrijke druk op de Stenensluisvaart in het natuurgebied de Blankaart. Enkele kleine verspreide zuiveringsgebieden, vaak met een recent gebouwde RWZI, en Wulpen en Oostende kennen weinig verdunning.

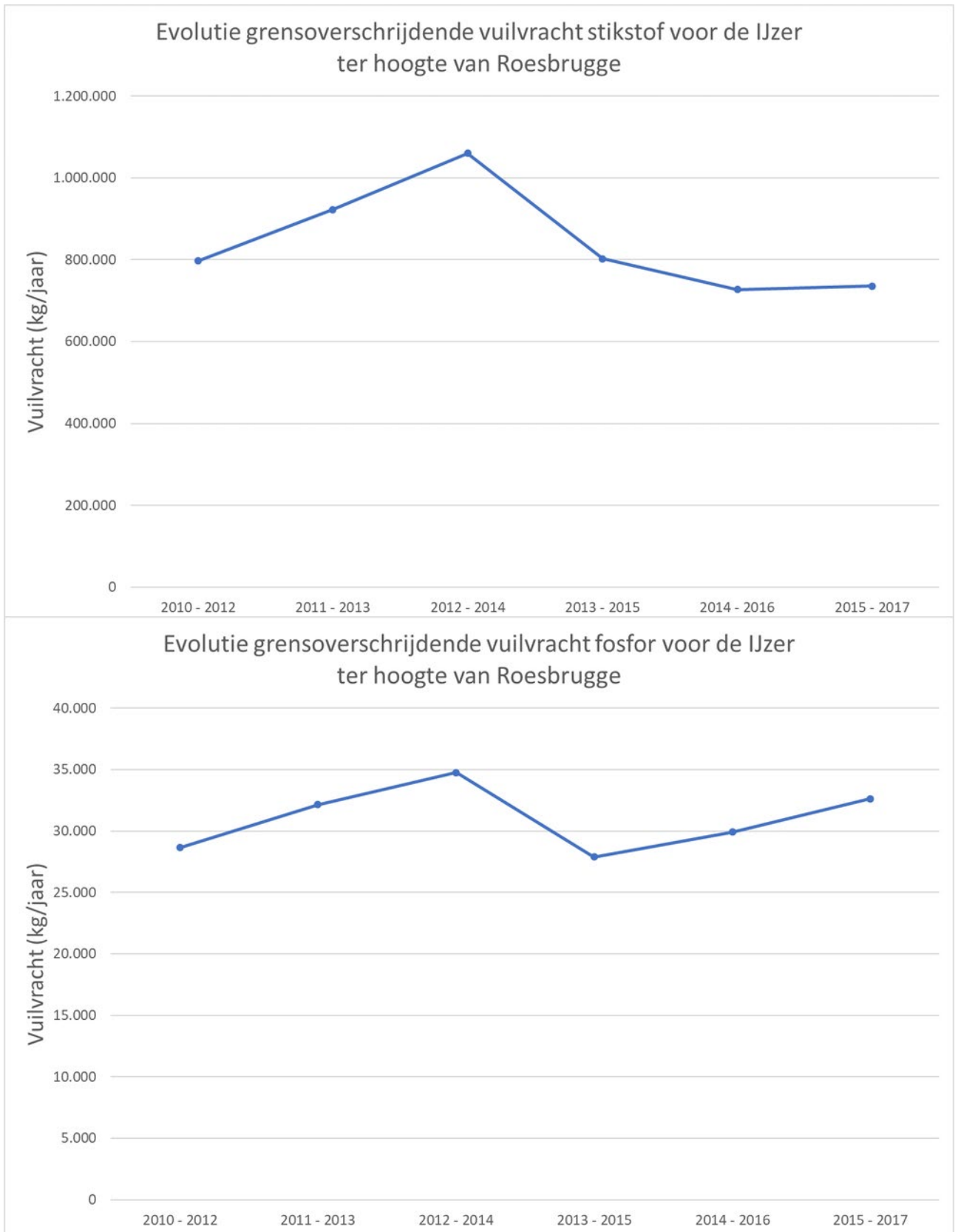
3.1.1.5 Grensoverschrijdende vuilvrachten

In het IJzerbekken komen er ook vuilvrachten vanuit Frankrijk terecht.

Algemeen tonen de inschattingen dat er de laatste jaren een daling waar te nemen is van de druk afkomstig uit Frankrijk voor de parameter stikstof. Voor de parameter fosfor is de laatste jaren een stijging waar te nemen. Deze trend is er ook bij de Heidebeek, de zijwaterloop van de IJzer die een ook gedeeld afstroomgebied heeft in Frankrijk.

Voor de Vleterbeek, de bovenloop van de Poperingevaart worden de laatste jaren stijgende fosfor concentraties aan de grens ter hoogte van Abele gemeten.

3.2 Gevaarlijke stoffen

De gevaarlijke stoffen worden onderverdeeld in drie grote groepen: zware metalen, pesticiden en polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's).

Over de verontreiniging door zware metalen is gedetailleerde info beschikbaar op bekkenniveau. Pesticiden, PAK's en eventuele overige industriële pollutanten worden in oppervlaktewater slechts steekproefgewijs of in het kader van een gebieds- of sectorgerichte campagne gemeten. In het IJzerbekken zijn gerichte bemonsteringen gebeurd m.b.t. pesticiden. Over andere gevaarlijke stoffen is er geen bekkenspecifieke info voorhanden.

Voor meer informatie over gevaarlijke stoffen, zie stroomgebiedniveau³⁴.

Zware metalen

Voor de meeste zware metalen ligt de druk in het IJzerbekken in de lijn van het gemiddelde voor Vlaanderen. De druk van kobalt is eerder laag.

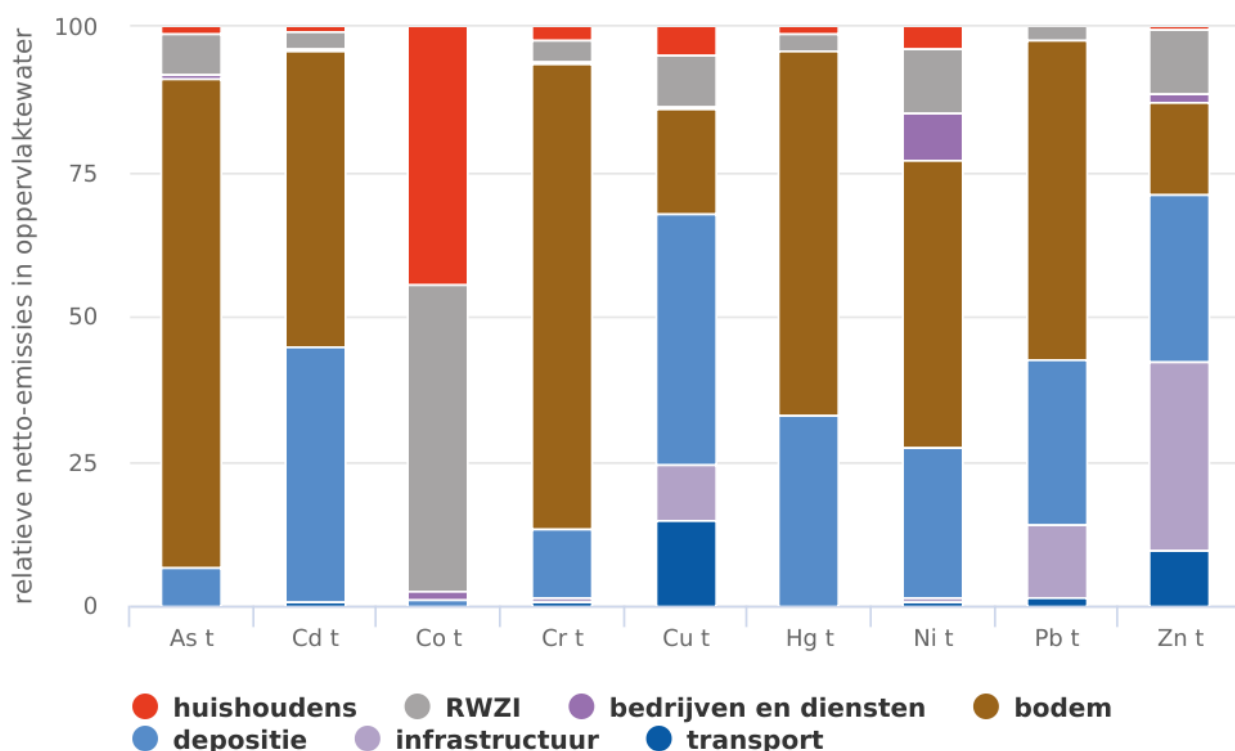
Druk vanuit de sectoren

Globaal gezien leveren bodemerosie en depositie de grootste druk van zware metalen binnen het bekken. Het metaal kobalt is hoofdzakelijk afkomstig van RWZI's en huishoudens. Het metaal zink is voor ongeveer een derde afkomstig van bedrijven en diensten.

³⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses-en-beschermde-gebieden>

verontreiniging door zware metalen

grafiek

Pesticiden

In het IJzerbekken zijn er in vergelijking met de rest van Vlaanderen overschrijdingen voor een groot aantal stoffen en een groot aantal overschrijdingen van de gemiddelde en maximale normen.

Het grootste aantal overschrijdingen van de gemiddelde norm voor de periode 2017-2018 wordt bijvoorbeeld vastgesteld in de Bollaartbeek, de Grote Kemmelbeek, de Blankaart waterlopen en de IJzer.

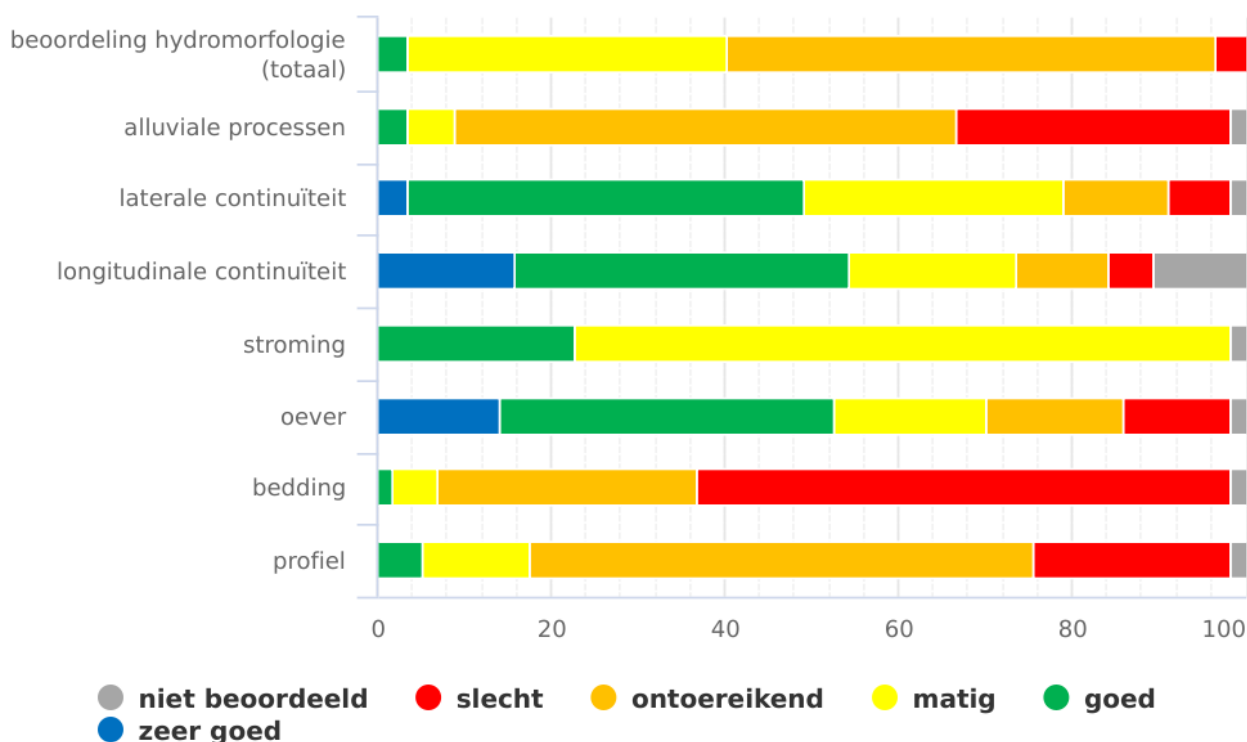
3.3 Hydromorfologische veranderingen

Structuurkwaliteit

De structuurkwaliteit beïnvloedt in belangrijke mate het halen van een goede ecologische toestand. De structuur van de waterloop is in het verleden echter vaak sterk onderhevig geweest aan menselijke invloeden (waterregulatie voor landbouw, bescherming tegen overstromingen, scheepvaart,...). In het IJzerbekken is het merendeel (55%) van de waterlopen ontoereikend op vlak van hydromorfologie.

hydromorfologische kwaliteitswaardering (VL en L1)

grafiek

Voor de deelmaatlaten alluviale processen, bedding en profiel laten vaak te wensen over, en scores lager dan het Vlaamse gemiddelde. Grootschalige herkalibratiewerken zoals het uitdiepen en indijken ten behoeve van de scheepvaart en het verhogen van de afvoercapaciteit, resulteren in slechte scores voor deze parameters.

Enkel de Heidebeek en de Wanebeek scoren goed voor hydromorfologie. De beoordeling van de hydromorfologie van de waterlopen in het IJzerbekken is overwegend matig voor de bovenlopen van de IJzer en overwegend ontoereikend in poldergebied.

Een ontoereikende structuurkwaliteit wijst meestal op grootschalige rechtekkingen in het verleden, zoals voor de Handzamevaart. Een matige structuurkwaliteit wijst eerder op kleine ingrepen zoals oeververdediging en intensieve ruiming, zoals voor de Poperingevaart en Grote Kemmelbeek.

Een uitgebreidere beschrijving van de structuurkwaliteit in het bekken, vindt u in het hoofdstuk toestand³⁵.

Vismigratieknelpunten

Het waterloppennetwerk is sterk versnipperd door de aanwezigheid van allerlei barrières. Naargelang de aard en de locatie van de barrière is de impact meer of minder belangrijk op de

³⁵ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/drukken/hydromorfologische-veranderingen/ijzer_hydromorfologische-kwaliteitswaardering

visgemeenschappen. Verschillende vissoorten kennen een verschillend paai- en migratiegedrag. De knelpunten zijn dan ook in zekere mate vis-afhankelijk.

Voor het herstel van vrije vismigratie in Vlaanderen is, in uitvoering van de Benelux-beschikking, een [prioriteitenkaart](#) opgesteld waarop de belangrijkste waterlopen voor het visbestand staan aangeduid en die dus als eerste knelpuntvrij moeten worden gemaakt. In het IJzerbekken zijn de IJzer, de Stenensluisvaart/Steenbeek en Houtensluisvaart/Ronebeek als waterlopen van 1ste prioriteit aangeduid.

Op de IJzer wordt een omgekeerd spui-beheer toegepast aan de Ganzenpoot om vismigratie en in de eerste plaats glasaalmigratie toe te laten. Op de Stenensluisvaart is het pompgemaal aan de Rapestraat nog een belangrijk migratieknelpunt voor het natuurgebied de Blankaart.

Op de onbevaarbare waterlopen zijn in poldergebied vooral pompgemalen, schuiven en terugslagkleppen visvriendelijk te maken en voor de bovenlopen van de IJzer het vispasseerbaar maken van stuwen en kleine drempels.

Een volledig overzicht van de vismigratieknelpunten kan u raadplegen op de website van de VMM³⁶.

3.4 Overstromingen en wateroverlast

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiodes zorgt de verhoogde aanvoer van water ervoor dat waterlopen hun winterbedding aanspreken en dus buiten hun oevers treden. Dit zijn zogenaamde **fluviale overstromingen**. De IJzerbroeken worden door de IJzer als winterbed ingenomen. De valleien van de benedenlopen van de waterlopen die uitmonden in de IJzer overstromen van nature (Handzamevaart, Blankaart waterlopen, Martjevaart, Kimmelbeek, Poperingevaart, Heidebeek). Ook laaggelegen gebieden in de polders overstromen (Moere van Gistel, Vlavlakte, Lolege,...).

Overstromingen worden niet enkel veroorzaakt door overstroming vanuit de waterloop. Vooral in het geval van zomeronweders is het vaak **afspoelend regenwater** dat problemen veroorzaakt. Dit zijn de zogenaamde **pluviale overstromingen**. In mei 2016 viel bijvoorbeeld plaatselijk veel neerslag over de Zuid-Westvlaamse heuvels met wateroverlast tot gevolg in Ieper (Zillebeke, Voormezele, Vlamertinge, Elverdinge), Zonnebeke (wijk Boudewijnpark), Langemark-Poelkapelle (Sint-Juliaan), Lichtervelde. Poperinge en Hooglede bleven grotendeel gevrijwaard van schade. In juni 2016 kende de regio Heuvelland wateroverlast ten gevolge van een plaatselijke onweersbui en in mei 2018 was er wateroverlast in de regio van Houthulst door een lokale bui.

Tot slot kunnen de kustbekkens in extreme gevallen getroffen worden door grote dijkdoorbraken, wat voor **kustoverstromingen** zorgt.

Op www.waterinfo.be³⁷ kan u de overstromingsgevoelige gebieden raadplegen, evenals de

³⁶ <http://vismigratie.vmm.be/vismigratie/>

³⁷ <http://www.waterinfo.be>

overstromingsgevaarkaarten (beschrijven de fysische eigenschappen van de overstromingen zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden en de **overstromingsrisicokaarten** (brengen de gevolgen voor mens (sociale), ecologie, economie en cultureel erfgoed in kaart).

Waterschade beperken

Overstromingen kunnen wateroverlast veroorzaken voor gebouwen. De schade binnen de perken houden is dan uiterst belangrijk. Correct informeren is daarbij van cruciaal belang. Op de portaal-site www.waterinfo.be³⁸ brengen de waterbeheerders al hun metingen en voorspellingen samen. Zo kunnen de nodige maatregelen getroffen worden om waterschade tot een minimum te beperken.

In het IJzerbekken hebben in het verleden verschillende overstromingen wateroverlast tot gevolg gehad. Naar aanleiding daarvan zijn in het verleden al verschillende maatregelen genomen: de inrichting van de gecontroleerde overstromingsgebieden of wachtbekkens (bijvoorbeeld GOG op de Vleterbeek in Poperinge, Verdrongen Weide op de Ieperlee in Ieper, GOG op de Spanjaardbeek in Kortemark), de bouw van stuwen en pompstations (bijvoorbeeld pompstations op het Nieuw Bedelf en de Kreek van Nieuwendamme aan de monding in de havengeul van Nieuwpoort), de aanleg van (plaatselijke) dijken (bijvoorbeeld achter een hoeve in de Eikhoekstraat langs de Poperingevaart), enz.

Dankzij de verschillende maatregelen die reeds genomen zijn, wordt het IJzerbekken minder geconfronteerd met ernstige vormen van wateroverlast. Door de klimaatverandering zullen er in de toekomst vaker overstromingen optreden, ook in gebieden die nu nog geen problemen van wateroverlast kennen. De te verwachten impact van klimaatverandering op overstromingen kan bekeken worden op het klimaatportaal Vlaanderen³⁹.

'Gecontroleerde overstromingsgebieden beschermen Poperinge'

De Poperingevaart is overstromingsgevoelig vanwege het grote hoogteverschil tussen bron en monding. De lager gelegen weilanden aan het afwaartse deel van de Poperingevaart komen regelmatig onder water. Ze vormen een natuurlijk overstromingsgebied van de IJzer en de Poperingevaart.

Om de stad Poperinge zoveel mogelijk te vrijwaren van wateroverlast door intense buien moet het water opwaarts van Poperinge, ook in Frankrijk, vastgehouden worden. De aanleg van het gecontroleerde overstromingsgebied langs de Vleterbeek kaderde in het grensoverschrijdend project Créséty en vormt samen met het net stroomopwaarts gelegen waterreservoir een bekken dat zowel dienst doet voor watervoorziening als voor waterbeheersing. De voorbije jaren legde de provincie ook gecontroleerde overstromingsgebieden aan langs de Hipshoekbeek, de Bommelaarsbeek en de Robaertbeek.

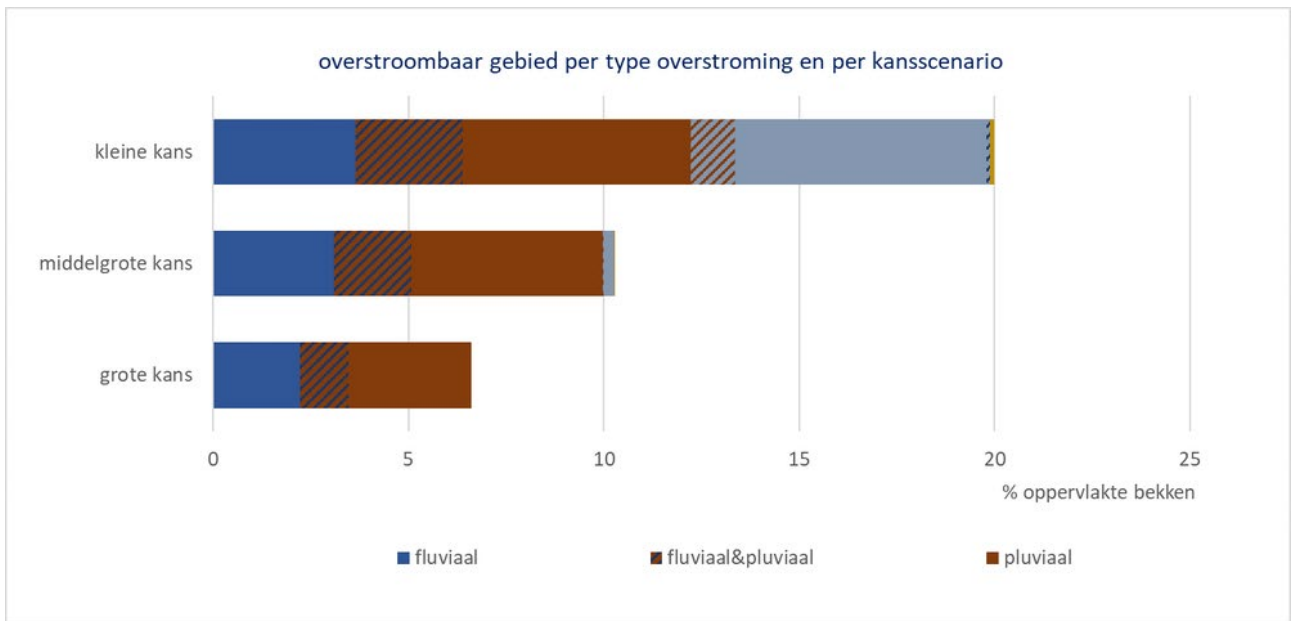
3.4.1 Overstromingsrisico

³⁸ <http://www.waterinfo.be>

³⁹ <http://klimaat.vmm.be>

In het IJzerbekken is het **overstromingsrisico** (dit is de kans dat zich een overstroming voordoet in combinatie met de mogelijke negatieve gevolgen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid) vergeleken met de rest van Vlaanderen **vrij groot**: bijna 7% van de oppervlakte van het bekken overstroomt bij een overstroming (fluviaal + pluviaal+kust) met grote kans op voorkomen (T10, dwz de kans dat die overstroming van deze omvang zich voordoet is gemiddeld 1 keer in de 10 jaar). Dit hoge percentage is te wijten aan de weidse overstromingen in de IJzervlakte. Bij een overstroming met kleine kans (T1000) stijgt het overstroombaar gebied tot 20% van het bekken. Deze grote uitbreiding is te wijten aan de overstromingen vanuit de zee ten gevolge van bressen die zich met kleine kans voordoen in het IJzerbekken. Het IJzerbekken is kwetsbaar voor zowel pluviale, fluviale als kustoverstromingen.

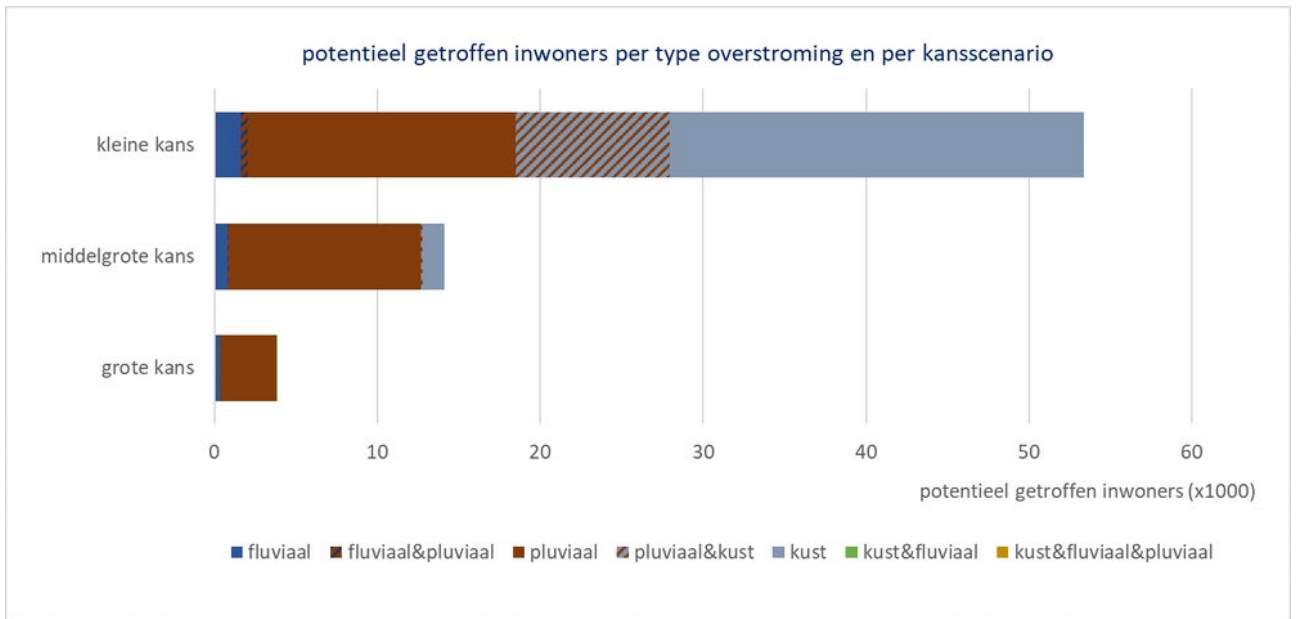
Het meest overstromingsgevoelig voor fluviale overstromingen is het opwaartse traject van de IJzer (een grote kans op overstromingen tot 16% van het afstroomgebied). De poldergebieden hebben een kleine kans op kustoverstromingen, maar het gaat dan meteen over een groot gebied (bijvoorbeeld tot 51% van het afstroomgebied van het Ieperleed).

3.4.2 Getroffen inwoners

In het IJzerbekken worden bij overstromingen met een grote kans van voorkomen de **meest inwoners getroffen door pluviale overstromingen** (ongeveer 3.500 personen bij een overstroming van deze omvang die zich gemiddeld eens in 10 jaar voordoet). Bij overstromingen met kleine kans neemt het aantal inwoners dat getroffen wordt door overstromingen drastisch toe tot meer dan 50.000 binnen het overstroombaar gebied ten gevolge van grote overstromingen vanuit zee.

In de afstroomgebieden van de middenstroomse IJzer, de Ieperlee en het kanaal Ieper-IJzer lopen het meeste mensen risico op overstromingen met grote kans van voorkomen (eens in de 10 jaar). Al is het aandeel beperkt tot maximum 5 % van de inwoners in het afstroomgebied. Bij overstromingen met kleine kans in het kustgebied kan dat gaan tot bijvoorbeeld 41% van de inwoners in het Oostends Krekengebied.

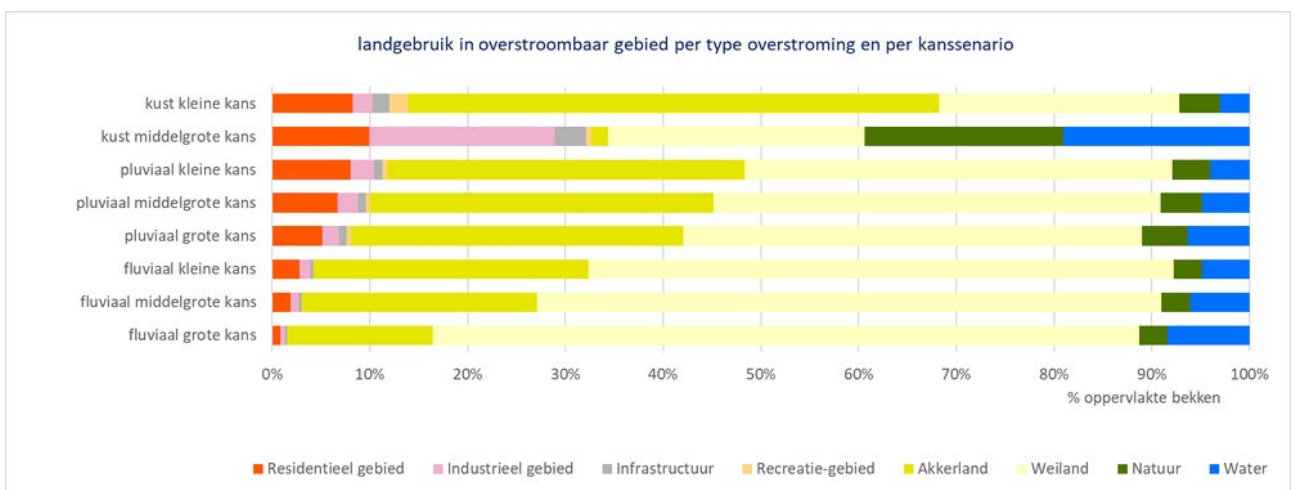

3.4.3 Landgebruik in overstroombaar gebied

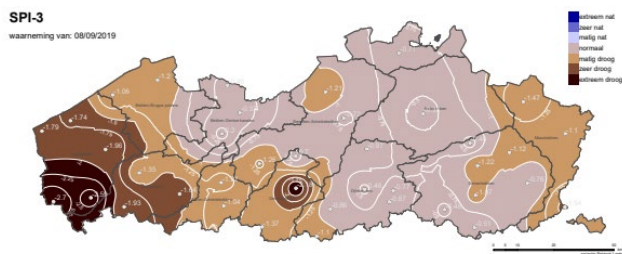
Bij kustoverstromingen met middelgrote kans (eens in de 100 jaar) valt het grote aandeel op van woongebied en industrieel gebied. Bij een kleine kans op voorkomen (eens in de 1000 jaar) is het overstroomde areaal groter en betreft vooral akkerland.

Zowel bij pluviale als fluviale overstromingen overstroomt in het IJzerbekken vooral weiland en akkerland. Bij fluviale overstromingen overstroomt iets meer weiland. Dit komt omdat valleigronde van de waterlopen vaak als weiland in gebruik zijn. Hun aandeel neemt af naarmate een overstroming een kleinere kans op voorkomen heeft. Natuurgebied vormt maar een klein deel van de oppervlakte dat overstroomt. Het areaal woongebied dat overstroomt neemt toe zowel bij een pluviale als fluviale overstroming van overstromingen met grote kans naar overstromingen met een kleine kans. Al blijft het aandeel woongebied dat overstroomt beperkt (minder dan 10%).

3.5 Waterschaarste en droogte

Sinds de zomer van 2016 worden we jaarlijks geconfronteerd met perioden van lagere neerslag-hoeveelheden. Het westen van Vlaanderen is daarbij vaak droger, onder invloed van de regenschaduw van Groot-Brittannië. Dit gecombineerd met hoge temperaturen in de zomers van 2018 en 2019 zorgde ervoor dat de waterreserves moeilijk terug op peil kwamen.

De Standard Precipitation Index (SPI) geeft de afwijking van de voorbije neerslag t.o.v. het historische normaal weer. De SPI-3 van begin september 2019 geeft bijvoorbeeld aan dat de maanden juni-juli-augustus matig tot extreem droog waren voor het IJzerbekken.

De afvoerdebieten en waterpeilen van de waterlopen daalden sterk, met record minimum debieten voor onder andere de IJzer. Ook de grondwaterpeilen zakten onder historisch lage waarden. Dit staat beschreven bij het [hoofdstuk toestand](#).

3.5.1 Impact van droogte voor de sectoren

Aanhoudende droogte leidt tot hinder voor de sectoren door het tekort aan water en door droogtemaatregelen die genomen of opgelegd worden. Waterbeheerders, waterbedrijven en andere overheidsdiensten stellen een hoger peil in, passen de stuwregeling aan, voorzien voeding vanuit andere waterlopen, voeren drinkwatertransfers door, enz. om de impact van de droogte te verminderen. Bijkomend legt de minister of de gouverneur zo nodig watergebruiksbeperkingen voor specifieke toepassingen op, stelt een captatieverbod in of vaardigt een recreatieverbod uit omwille van de aanwezigheid van toxische cyanobacteriën of blauwalgen.

Ingestelde droogtemaatregelen kan u raadplegen via www.opdehoogtevandroogte.be⁴⁰.

Lagere peilen en afvoeren in de waterlopen hebben verhoogde watertemperaturen, lage(re) zuurstofconcentraties, hogere concentraties aan pollutanten, een hogere geleidbaarheid, een verminderde werking van visdoorgangen, droogval, enz. tot gevolg. Dit kan leiden tot een verslechterde ecologische toestand. Ook de kans op acute ecologische problemen zoals vissterfte, (blauw)algenbloei, botulisme, ... neemt toe.

De vraag naar irrigatiewater voor landbouwgewassen neemt sterk toe, bij een beperkt aanbod in waterlopen en spaarbekkens.

Om conflictsituaties te vermijden werden bij lage waterpeilen captatie verboden ingesteld. Zo

⁴⁰ <http://www.opdehoogtevandroogte.be/>

werden er in de perioden juli-september 2018 en juli-september 2019 voor het IJzerbekken captatieverboden ingesteld.

De IJzer is een typische regenwaterrivier met grote debietschommelingen. Als het overvloedig regent, verandert de IJzer in een snel stromende rivier. Terwijl in droge periodes weinig water in de IJzer komt en het water bijna stil staat. In de zomer van 2018 en 2019 moest in zowel de IJzer als de kanalen Plassendale-Nieuwpoort en Ieper-IJzer een diepgangbeperking opgelegd worden voor scheepvaart, vooral plezier- en passagiersvaart.

De kustpolders zijn in droge perioden sterk afhankelijk van wateraanvoer uit de bevaarbare waterlopen om enerzijds het waterpeil aan te houden en anderzijds om de verzilting of stijging van het zoutgehalte in het poldergebied tegen te gaan.

Als er weinig of geen stroming op een waterloop of vijver zit, bestaat de kans bij warm weer dat er cyanobacteriën of blauwalgen beginnen te bloeien. Ze vormen een blauwgroene, soms roodbruine, olieachtige laag op het water en houden gezondheidsrisico's in voor mens en dier. Op dergelijke momenten wordt een recreatieverbod opgelegd. Dit gebeurde in 2018 en 2019 bijvoorbeeld voor de Dikkebusvijver.

Op het kanaal Ieper-IJzer werden in 2018 blauwalgenbloeien vastgesteld waardoor watercaptatie voor het beregenen van landbouwgewassen en voor het gebruik als drinkwater voor vee verboden waren. Blauwalgenbloeien bemoeilijken ook de productie van drinkwater omdat deze organismen de filters kunnen verstoppen en er extra chemicaliën nodig zijn in de productieinstallatie.

Droogte berokkent schade aan teelten. Vooral aardappelen en tuinbouw in volle grond zijn gevoelig voor droogte.

Droogte zorgt ervoor dat de land- en tuinbouw op zoek gaat naar water (watertransporten). Maar het wateraanbod in de waterlopen en openbare spaarbekkens is beperkt. In de zomer van 2018 was er een captatieverbod op de onbevaarbare waterlopen en het kanaal Ieper-IJzer en in de zomer van 2019 op alle waterlopen in het IJzerbekken. Sinds 2019 moeten mobiele watercaptaties (m.u.v. de aangelanden) uit de bevaarbare waterlopen verplicht vanop de vaste locaties langs de IJzer, het kanaal Ieper-IJzer, het Lokanaal en het kanaal Plassendale-Nieuwpoort uitgevoerd worden.

Het waterverbruik van gezinnen is voornamelijk temperatuursafhankelijk maar ook langdurige droogte heeft een belangrijke invloed op het verbruik. Aan de kust is de vraag naar drinkwater een stuk hoger vanwege het seizoenstoerisme. De droogte heeft ook een effect op het leidingwaterverbruik wanneer van regenwater overgeschakeld wordt op leidingwater t.g.v. het droogvallen van de regenwaterputten. Het tijdig oproepen tot een spaarzaam gebruik van leidingwater heeft ervoor gezorgd dat de productie- en transportcapaciteit niet werd overschreden.

Naast een impact van de droogte op het verbruik van leidingwater is er ook een grote impact op de bronnen die gebruikt worden voor de productie van drinkwater en dus de ruwwaterbeschikbaarheid. Bij een captatieverbod kan er ook geen oppervlaktewater meer opgepompt worden voor de productie van drinkwater waardoor de buffervolumes in de spaarbekkens moeten aangesproken worden. Deze zijn echter niet voldoende groot om de huidige droogteperiodes te overbruggen waardoor de productie uit oppervlaktewater moet teruggeschroefd worden en er overgeschakeld wordt op aanvoer van grondwater en van andere drinkwatermaatschappijen. Door steeds langere

droge perioden komt de drinkwatervoorziening voor steeds grotere uitdagingen te staan.

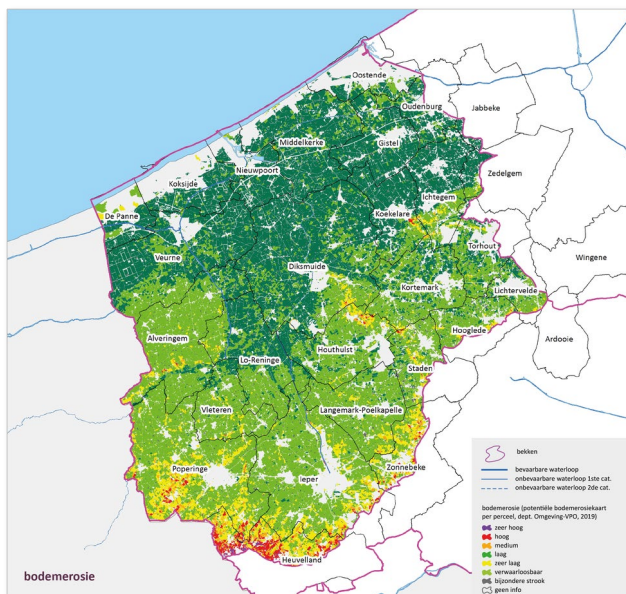
Als gevolg van de droogte kon het waterpeil in het natuurgebied de Blankaart niet aangehouden worden volgens de afspraken in het peilprotocol met schadelijke gevolgen voor de natuurwaarden in het gebied.

3.6 Sedimenttoevoer

De aanvoer van sediment naar de waterlopen veroorzaakt een aanzienlijke en versnelde sedimenttoename in de waterlopen. De sedimenttoevoer vormt een probleem voor de afvoercapaciteit, de (ecologische) (water)kwaliteit en de scheepvaart. Er zijn daarom regelmatig ruiming in de waterlopen nodig. Op verschillende waterlopen werden zandvangen aangelegd om het slib gemakkelijker te kunnen ruimen, zoals de Ronebeek en Steenbeek om slibuiming in de Blankaartvijver te voorkomen. Het Waterlanschap project Robuuste Waterlopen Westhoek voorziet in beheerovereenkomsten op maat om erosie langs de Kleine Kemmelbeek en Bollaertbeek tegen te gaan en zo slib uit de Dikkebusvijver en de Verdrongen Weiden te houden.

Het aangevoerde sediment vormt vooral een probleem voor de waterkwaliteit doordat het het water troebeler maakt en doordat er vaak veel nutriënten en pollutanten (pesticiden, zware metalen, PAK's) aan gebonden zijn, die zo in de waterloop terecht komen. Het fosforgehalte neemt bijvoorbeeld samen met de aanwezigheid van afgespoelde bodemdeeltjes toe voor de Kerkebeek (Diksmuide) en de Pandoenbeek na hevige neerslag. De zwevende stof deeltjes stapelen zich ook op in de waterbodem, waardoor deze vaker moet geruimd worden en/of vervuild raakt.

Bodemerosie

De sedimenttoevoer naar de waterloop wordt in het IJzerbekken vooral veroorzaakt door **bodemerosie**. In 2018 erodeerde zo 267.355 ton bodemmateriaal, waarvan 89.180 ton terecht kwam in de waterlopen en grachten, en 936 ton in de riolering.

Door de aanwezigheid van leem- en zandleembodems, in combinatie met grote reliëfverschillen en intensief landbouwgebruik, is bodemerosie in het IJzerbekken plaatselijk aanzienlijk. De totale hoeveelheid bodemerosie op landbouwpercelen in het IJzerbekken bedraagt ca. 56.550 ton per jaar. De meeste erosieproblemen in het IJzerbekken doen zich voor op de flanken van het West-Vlaamse Heuvelgebied en rond het Plateau van Wijnendale.

Vooraf tijdens hevige zomeronweders kan afspoeling van sediment (bodemerosie) leiden tot aanzienlijke modderoverlast. Vooral in het zuiden en zuidoosten van het bekken zorgen deze modderstromen voor wateroverlast en schade aan bewoning, landbouw en rioleringen. Met de hevige neerslag van mei en juni 2016 over de Zuid-Westvlaamse heuvels ging de wateroverlast gepaard met modder in de straten en huizen.

Alle erosiegevoelige gemeenten in het IJzerbekken hebben een erosiebestrijdingsplan, en voeren, met de hulp van erosiecoördinatoren, erosiebestrijdingsprojecten uit. Bijvoorbeeld in Poperinge wordt in de Kleine Dasdreef een gracht aangelegd.

Ook de bedrijfsplanners van VLM zijn actief in het bekken om beheerovereenkomsten af te sluiten. Zowel de gemeentelijke erosiebestrijdingsprojecten als de beheerovereenkomsten komen moeilijk tot stand.

Lozingen

Ook **huishoudelijke** (overstorten, effluent RWZI, niet aangesloten huizen) en **industriële lozingen** kunnen grote hoeveelheden zwevende stof bevatten.

4 TOESTAND

De drukken op het watersysteem door onder meer nutriënten, gevaarlijke stoffen of aanpassingen aan de waterloop, hebben een belangrijke impact op de toestand van het watersysteem.

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem en scheidt het kader voor de toestandsbeoordeling.

Het is in ieders belang om die goede kwaliteit na te streven. Een goede watertoestand biedt immers kansen aan mens, natuur, en tal van andere actoren. Water zal meer inzetbaar zijn voor verschillende toepassingen, recreatie op en rond water wordt aantrekkelijker, er zijn geen vervuilde waterlopen meer,...

Ook op vlak van waterkwantiteit willen we de druk zo veel mogelijk beperken om een goede toestand van de watervoorraden te bereiken.

4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit

Een 'goede oppervlaktewaterkwaliteit' betekent dat zowel de ecologische toestand als de chemische toestand van het oppervlaktewater tenminste 'goed' zijn.

Wat die goede toestand precies inhoudt, is in de kaderrichtlijn Water omschreven in de vorm van **milieudoelstellingen**.

De **beoordeling** van de **toestand** gebeurt per oppervlaktewaterlichaam.

De referentieperiode voor de beoordeling is 2016-2018.

Milieudoelstellingen

Milieudoelstellingen zijn onder de vorm van milieukwaliteitsnormen vastgelegd. Die normen zijn op een wetenschappelijke manier vastgelegd. De milieudoelstellingen waaraan een waterlichaam moet voldoen, zijn afhankelijk van de karakterisering van het waterlichaam⁴¹. In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologische leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel (ipv goede ecologische toestand).

Er zijn ook een aantal waterlichamen die [specifieke \(verscherpte\) doelstellingen](#) hebben omwille van hun ligging in beschermde gebieden (drinkwaterwingebied, speciale beschermingszones,...).

Voor meer informatie over de milieudoelstellingen, zie stroomgebiedniveau⁴².

⁴¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/karakterisering-oppervlaktewaterlichamen>

⁴² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

Per waterlichaam kunnen de milieudoelstellingen geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴³.

4.1.1 Ecologische toestand

De beoordeling van de ecologische toestand gebeurt aan de hand van 5 biologische kwaliteitselementen (macro-invertebraten, macrofyten, fyto-benthos, vissen en fytoplankton).

Daarnaast zijn de fysico-chemische parameters (5 'gidsparameters': zuurtegraad (pH), opgeloste zuurstof, totaal stikstof, geleidbaarheid en totaal fosfor) en de hydromorfologie ondersteunend in deze beoordeling.

Voor de beoordeling worden de kwaliteitselementen ingedeeld in:

1. *5 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed - zeer goed) voor natuurlijke waterlichamen*
2. *4 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed) voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen*

Hierbij geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandsbeoordeling van het waterlichaam.

Voor meer informatie over de beoordeling van de toestand, zie stroomgebiedniveau⁴⁴.

fysico-chemie⁴⁵

4.1.1.1 algemene beoordeling

Geen enkel oppervlaktewaterlichaam haalt de goede ecologische toestand in het IJzerbekken.

Vlaamse waterlichamen

De meeste Vlaamse waterlichamen in het IJzerbekken hebben nog steeds een slechte (52%) of ontoereikende (30%) beoordeling voor ecologische toestand/potentieel. Voor de verschillende deelparameters is er de voorbije jaren wel een verbetering merkbaar. Volgens het 'one out all out' principe zorgt echter een slechte deelparameter voor een totale slechte beoordeling. Macrofyten en fytoplankton zijn de slechtst beoordeelde deelparameters. In de meeste Vlaamse waterlichamen worden vissen als matig beoordeeld.

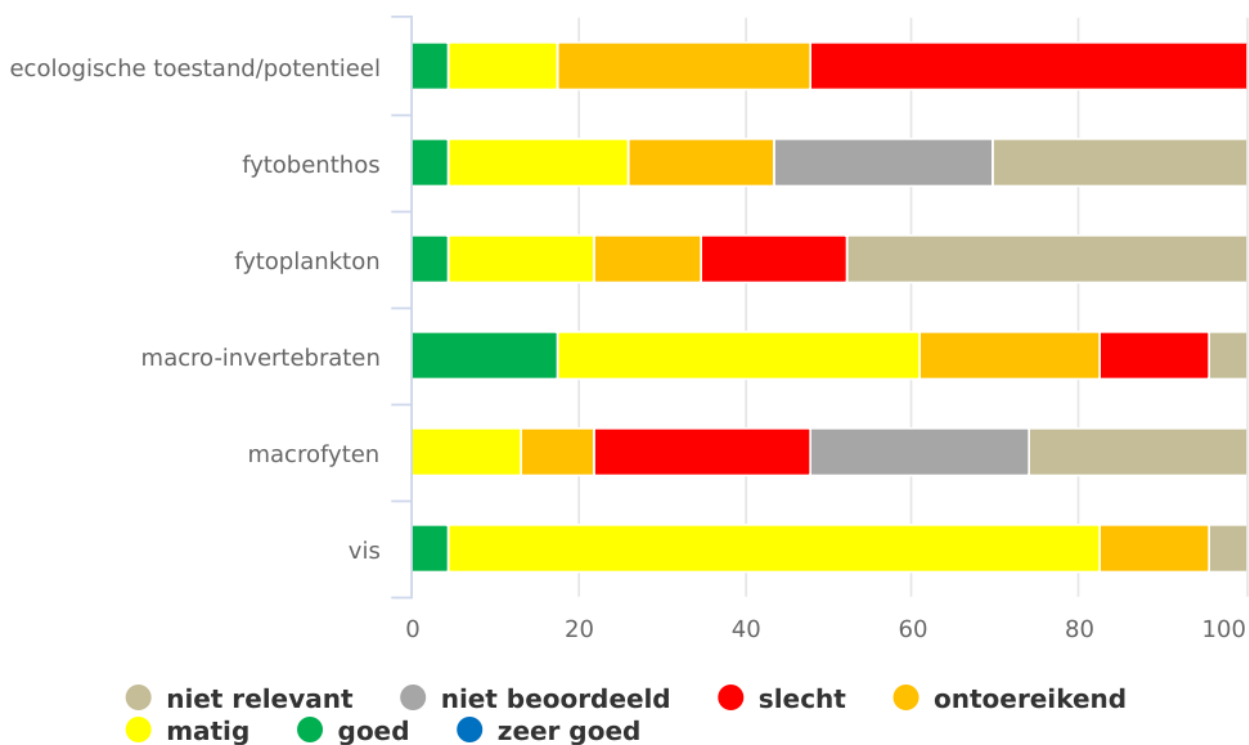
⁴³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁴⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁴⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/fysico-chemie>

ecologische toestand/potentieel (2013 - 2018) VI WLn

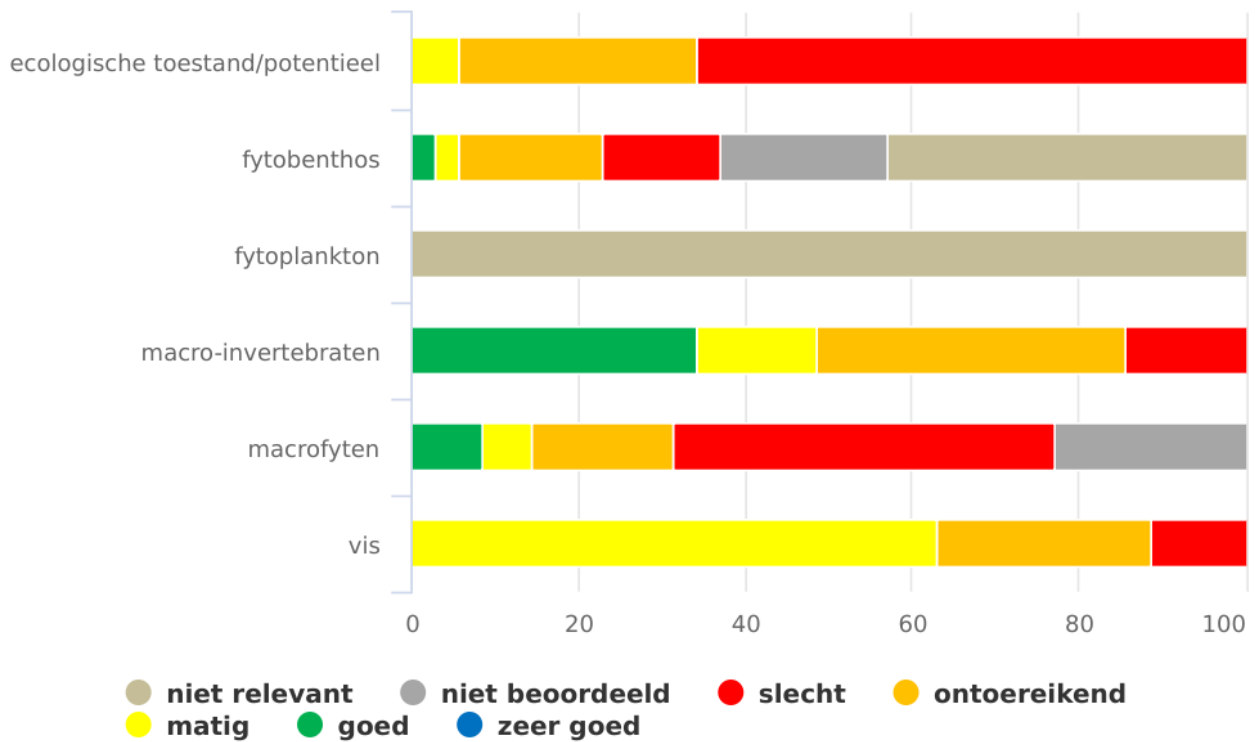
grafiek

Lokale waterlichamen

Meer dan de helft (66%) van de lokale waterlichamen van 1ste orde heeft een slecht score voor de ecologische toestand/potentieel en scoort daarmee slechter dan de Vlaamse waterlichamen. Net zoals bij de Vlaamse waterlichamen scoort de deelparameter macrofyten duidelijk het slechtst. Ook fyto benthos en vis scoort slechter in de lokale waterlichamen. Enkel macro-invertebraten scoren beter in de lokale waterlichamen.

ecologische toestand/potentieel (2013 - 2018) L1 WLn

grafiek

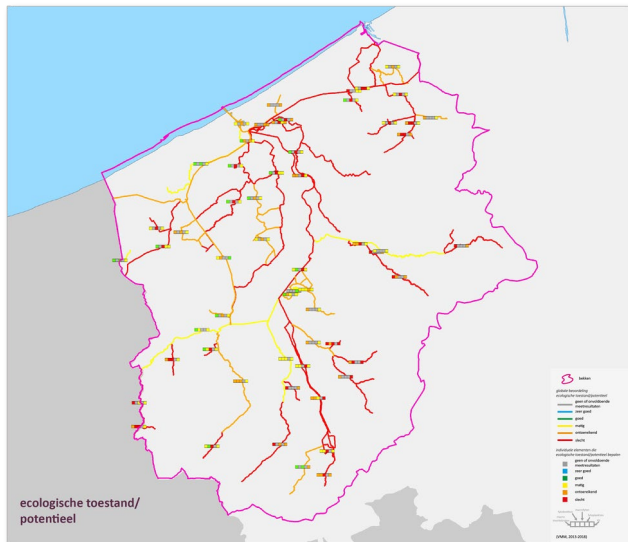
Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴⁶.

Merk op dat in de beoordeling van de ecologische toestand/potentieel de biologische kwaliteitselementen doorslaggevend zijn. De fysisch-chemische kwaliteit (niet weergegeven op de grafieken) kan de ecologische toestand/potentieel niet minder goed dan 'matig' maken. Daarnaast willen we ook benadrukken dat voor de parameter vis niet alle waterlopen systematisch bemonderd werden en er gebruik werd gemaakt van interpolaties.

⁴⁶ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/algemene-beoordeling/ijzer_ecologische-toestand-potentieel-vl-wln

4.1.1.2 gebiedsgerichte beoordeling

Vlaamse waterlichamen

De Grote Kemmelbeek, de bovenstroomse IJzer en de Handzamevaart worden als matig beoordeeld (op basis van fyto-benthos, macro-invertebraten en vissen) en hebben daarmee de beste beoordeling in het IJzerbekken. Enkel voor de Grote Kemmelbeek werden macrofyten beoordeeld als matig.

Vooraf in polderwaterlopen scoren de macrofyten nog slecht. Enkel in de Grote Kemmelbeek, Heidebeek en Blankaart waterlopen worden de macrofyten als matig beoordeeld.

De macro-invertebraten zijn nog in een slechte toestand in de Zarrenbeek, de Heidebeek en het kanaal Plassendale-Nieuwpoort. In de Bergenvaart, de bovenstroomse IJzer, de Veurne Ambacht polderwaterlopen en het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort is de beoordeling voor macro-invertebraten goed.

De beoordeling voor fytoplankton is nog slecht voor het kanaal Ieper-IJzer, de IJzer midden- en benedenstrooms en het Oostends krekengebied. Fytoplankton wordt enkel goed beoordeeld in het Blankaart spaarbekken.

Lokale waterlichamen

De lokale oppervlaktewaterlichamen met een matige toestandbeoordeling zijn het Ringslot en het Langeleed. Vissen zijn hierbij de bepalende parameter.

Macro-invertebraten zijn de deelparameter met de beste resultaten in de lokale waterlichamen. Ze worden als goed beoordeeld in het Provinciegeleed, de Bommelarevaart, het Ringslot, het Langeleed, het Reygaersvliet, de Dikkebusbeek, de Oude Avaart, het Koevaardeken, het Zijdellingsgeleed, de Slijkvaart, de Heidebeek (Vleteren) en de Sint-Machuitsbeek. Macrofyten hebben een goede beoordeling in het Ringslot, het Langeleed en de Dikkebusbeek. De polderwaterlopen worden als lokale waterlichamen beter beoordeeld dan de kleine beken in het afstroomgebied van de IJzer.

Er zijn nog heel wat lokale waterlichamen die slecht scoren. Één van de meest voorkomende knelpunten is de score voor macrofyten, door een combinatie van een slechte waterkwaliteit en een ontoereikende hydromorfologische toestand.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴⁷.

4.1.1.3 evolutie ecologische toestand

Algemeen voor het bekken stellen we t.o.v. de vorige plannen een verbetering van de ecologische toestand/potentieel vast. Het gaat vooral om waterlopen die van een slechte beoordeling opschuiven richting ontoereikende beoordeling. Geen enkel waterlichaam scoort goed voor de totale ecologische beoordeling. Ook het aantal matig beoordeelde waterlichamen neemt toe. De Grote Kommelbeek, de Handzamevaart en bovenstroomse IJzer zijn waterlopen met een matige toestand. Ook het Blankaart spaarbekken scoort matig.

De verbetering van de ecologische toestand doet zich voor onder een opschuiving een slechte beoordeling richting ontoereikende beoordeling. Vooral bij de biologische parameters MMIF (macro-invertebraten) en vissen zien we een verbetering.

Op niveau van de waterlopen zelf is de evolutie van de biologische parameters erg verschillend. De Grote Kommelbeek en de Handzamevaart verbeteren 2 klassen in de totale ecologische beoordeling. Voor de Grote Kommelbeek is er een vooruitgang voor zowel fyto-benthos, macrofyten als macro-invertebraten en haalt daarmee een matige toestand. De bovenstroomse IJzer, het Ieperleed, het Lokanaal en de Martjevaart verbeteren met 1 klasse in de totale biologische beoordeling. Enkele waterlopen kennen een achteruitgang met een klasse, namelijk de Bergenvaart, de bovenstroomse Ieperlee, de middenstroomse IJzer, het kanaal Plassendale-Nieuwpoort en de Vladslovaart.

Vissen zijn de best scorende biologische parameter. Voor de meeste waterlopen is de beoordeling gelijk gebleven. Voor het Lokanaal en de Zarrenbeek is er een vooruitgang.

Macro-invertebraten worden in de meeste waterlopen bepaald en daarvoor zien we een meestal gelijke toestand. In de Grote Kommelbeek, de bovenstroomse IJzer en de Veurne ambacht polderwaterlopen is er een vooruitgang. Enkel de Vladslovaart toont een achteruitgang.

De slechtst scorende biologische parameter in het IJzerbekken zijn macrofyten. Voor de Grote Kommelbeek en de Heidebeek is er een verbetering. Voor de Bergenvaart, de stroomopwaartse Ieperlee en de Vladslovaart is er een achteruitgang. Macrofyten scoren vooral slecht in poldergebied en waterlopen met een slechte waterkwaliteit.

Voor fytoplankton is de toestand meestal gelijk gebleven en is er een vooruitgang voor de Veurne Ambacht polderwaterlopen. Voor fyto-benthos is er een verbetering voor Grote Kommelbeek, bovenstroomse en middenstroomde IJzer. In de andere waterlopen blijft de toestand gelijk of is er sprake van een misclassificatie.

⁴⁷ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/gebiedsgerichte-beoordeling/ijzer_ecologische-toestand.png

Waterlichaam Code	Waterlichaam naam	Prioritering SGBP	Toelichting		Fysicochemie		Fytotoxiteit		Microfyten		Macro- invertebraten		Vt	Significante achteruitgang
			Beoordeling ecologie SGBP2	Beoordeling ecologie SGBP3	vervalst SGBP1	overmaat SGBP1	vervalst SGBP1	overmaat SGBP1	vervalst SGBP1	overmaat SGBP1				
VUS_153	BERGEMVAART	Gebied - klasse 6	1	1	n.g.	1	0	1	0	1	0	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_156	BLANKAART Spaarwaterleegde	AG - klasse 4	1	1	n.g.	1	0	1	0	1	0	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_1	BLANKAART WATERLOPE SFG	- klasse 3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_2	GROTE KEMMELBEEK	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_3	HANDZAMEVAART	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_19	HEERENVEEL IJZER	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_4	HEEREBEEK	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_5	IEPERLEEK - VERWEZEN	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_6	IEPERLEEK	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_7	IJZER I	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_8	IJZER II	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_7	IJZER III	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_21	KANAAL DUNNEBEEK	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_166	KANAAL IJZER-IJZER	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_188	KANAAL VLEIJENBEEK	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_176	LOKANDAART	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_10	MAARTJEVAART	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_11	MOEDERKVAART	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_12	POPERINGEVAART	AG - klasse 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VLI_13	VELDRIE AMBACHT FOLDS	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_14	VARDOUWVAART	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)
VUS_180	ZARRENBEEK	Gebied - klasse 6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Macrosfyten (macrofyten)

leeswijzer tabel⁴⁸

oppervlaktewaterlichamen met significante achteruitgang⁴⁹

4.1.2 Chemische toestand

De beoordeling van de chemische toestand gebeurt aan de hand van de prioritare en prioritair gevaarlijke stoffen volgens de richtlijn Prioritaire Stoffen (zware metalen, benzenen, PAK's, pesticiden, specifieke pollutanten). De beoordeling gebeurt volgens 2 kwaliteitsklassen (goed of niet goed). Hoewel de 'andere specifieke verontreinigende stoffen', waarvoor geen Europese norm bestaat, juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen, wordt de toestand van deze stoffen eveneens beoordeeld als goed of niet goed.

Verskillende prioritare en andere specifieke verontreinigde stoffen wordt slechtst sporadisch bemonsterd. Voor deze stoffen is het weinig zinvol om uitspraken te doen op niveau van het bekken en verwijzen we naar het stroomgebiedniveau⁵⁰.

Voor meer informatie over de beoordeling van de chemische toestand, zie stroomgebiedniveau⁵¹.

Prioritaire stoffen

Enkel de zware metalen worden op bijna alle Vlaamse en lokaal 1e orde waterlichamen gemeten. Nikkel (opgelost) kent een overschrijding in ongeveer de helft van de onderzochte waterlichamen. Voor cadmium (opgelost) zijn er geen overschrijdingen. Voor kwik (opgelost) is er enkel een overschrijding in de Martjevaart en de lokale waterlichamen Martjevaart/Lekkerboterbeek en Haringbeek.

In de Vleterbeek, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Handzamevaart, Ieperlee/Verwezen Kanaal en stroomopwaartse IJzer zijn te hoge waarden voor de pesticide acclonifen gemeten. De pesticide isoproturon kent overschrijdingen in de lokale waterlichamen Kemmelbeek, Bollaertbeek en

⁴⁸ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/evolutie-ecologische-toestand/ijzer_evolutie-toestand.png

⁴⁹ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/evolutie-ecologische-toestand/ijzer_evolutie-toestand.png

⁵⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁵¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

Ieperlee. Hierbij valt op te merken dat pesticiden vooral bepaald worden in de Vlaamse waterlichamen.

Verschillende alomtegenwoordige stoffen zoals benzo(a)pyreen (PAK), polybroomdifenylether, fluorantheen (PAK), heptachloor+epoxyde, perfluorooctaansulfonzuur, benzo(b)fluorantheen (PAK), benzo(g,h,i)peryleen (PAK) en tributyltin zijn alomtegenwoordige stoffen en scoren ook in het IJzerbekken slecht.

Andere specifieke verontreinigende stoffen

Naast de prioritaire stoffen zijn er ook nog andere specifieke verontreinigende stoffen, waarvoor geen Europese norm bestaat, en die juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen. Slechts enkele van deze stoffen worden bemonsterd. In het IJzerbekken zijn er na overschrijdingen voor enkele metalen vooral voor pesticiden overschrijdingen van de norm. Ook hierbij valt op te merken dat pesticiden vooral bepaald worden in de Vlaamse waterlichamen.

In het IJzerbekken zijn er onder meer voor volgende stoffen overschrijdingen van de norm voor:

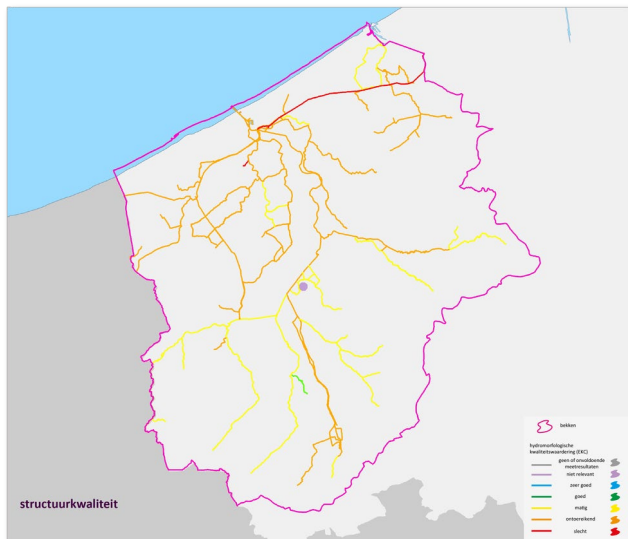
1. De zware metalen arseen (opgelost) en kobalt (opgelost) overschrijden de norm in meer dan 80% van de onderzochte waterlichamen. Vanadium (opgelost) en uranium (opgelost) komen in ongeveer de helft van de onderzochte waterlichamen voor.
2. De pesticiden
3. diflufenican (Vleeterbeek, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Handzamevaart, Heidebeek, Ieperlee/Verwezen Kanaal, stroomopwaartse en middenstroomse IJzer, havengeul IJzer)
4. flufenacet (Vleeterbeek, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Handzamevaart, Heidebeek, Ieperlee/Verwezen Kanaal, ganse IJzer, Veurne Ambacht polderwaterlopen)
5. linuron (Grote Kemmelbeek, Handzamevaart, Heidebeek, Ieperlee/Verwezen Kanaal, Lokanaal, IJzer benedenstroms)
6. dimethoat (Bergenvaart, IJzer middenstroms, Blankaart waterlopen, benedenstroomse IJzer)
7. parathion-ethyl (Heidebeek en bovenstroomse IJzer)
8. malathion (Lokanaal).
1. Nitriet (Zarrenbeek, Heidebeek, Martjevaart)

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁵².

4.1.3 Structuurkwaliteit

⁵² <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

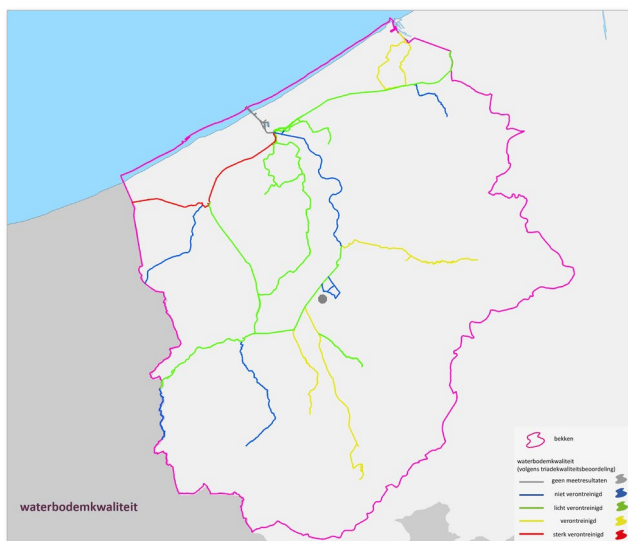

In het IJzerbekken is de structuurkwaliteit van de meeste polderwaterlopen ontoereikend van de waterlopen die afstromen naar de IJzer matig.

Het kanaal Plassendale-Nieuwpoort scoort slecht. De lokale waterlichamen Wanebeek en Heidebeek (Haringe) zijn de enige waterlichamen met een goede toestandbeoordeling. Voor de Vlaamse waterlichamen Poperingevaart, Martjevaart, bovenstroomse IJzer, Oostends krekengebied, Blankaart waterlopen en Grote Kemmelbeek wordt de hydromorfologie als matig beoordeeld.

4.1.4 Waterbodemkwaliteit

Naast puntlozingen en diffuse verontreiniging,

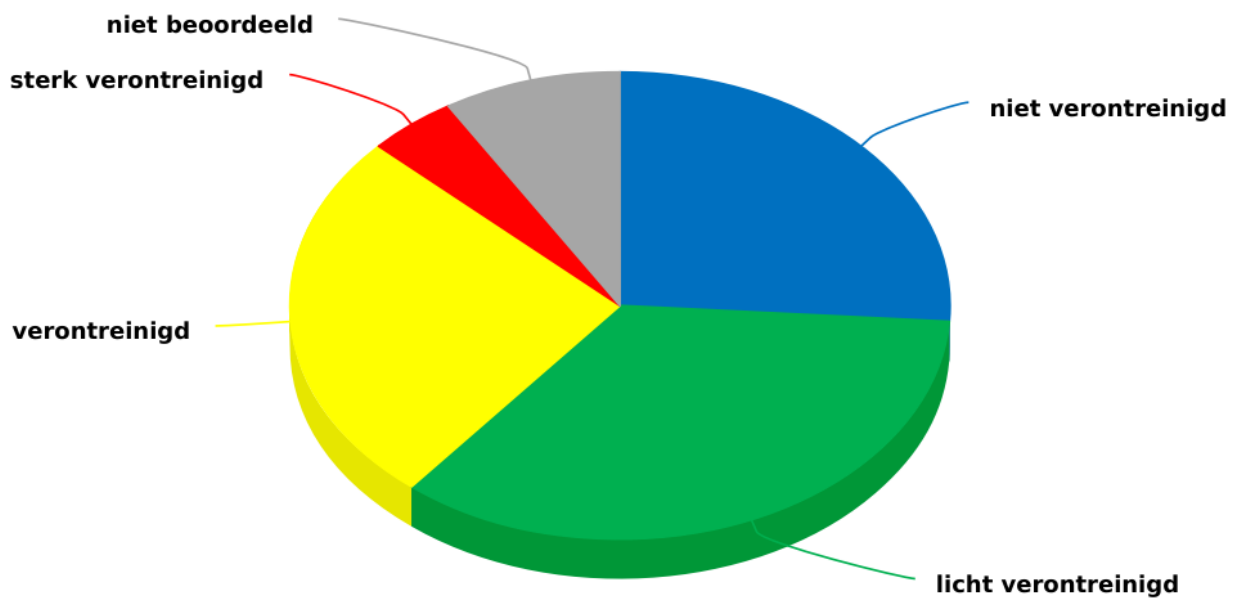
is er ook in de waterloop zelf een belangrijke interactie tussen de waterkolom en de waterbodem. In het geval van een propere waterbodem, kan deze dienst doen als een opslag van vervuilende deeltjes. Bij een verontreinigde waterbodem, kan deze vaak ook een bron zijn van verontreiniging in de waterkolom.

De beoordeling van de waterbodemkwaliteit gebeurt aan de hand van de triadekwaliteitsbeoordeling (TKB). De triadekwaliteitsbeoordeling bestaat uit 3 deelbeoordelingen voor chemie, biologie en

ecotoxicologie.

Voor elk Vlaams waterlichaam wordt de laatst gekende beoordeling weergegeven op kaart en in de grafiek. De beoordeling voor de bemeeten waterbodems van de Handzamevaart, Zarrenbeek, kanaal Ieper-IJzer, Grote Kemmelbeek, bovenstroomse Ieperlee en Oostends Krekengebied is verontreinigd. De waterbodem van het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke is sterk verontreinigd. Gelet op de lage bemonsteringsaantallen is het moeilijk om vergelijkingen te maken met andere bekkens en met de vorige planperiode.

triadekwaliteitsbeoordeling waterbodems (2007 - 2019)

grafiek

De triadekwaliteitsbeoordeling (TKB) is een beleidsindicator met een eerder globale signaalfunctie. Om te achterhalen waar het probleem zich precies situeert, is het interessant de gemeten waarden te vergelijken met de milieukwaliteitsnormen. De grootste verontreinigingen in het IJzerbekken zijn afkomstig van een aantal steeds terugkerende parameters in de waterbodem. Elke verontreinigde waterbodem kent een belasting met koolwaterstoffen en PAK's. Verder zien we in de Poperingevaart ook een sterke verontreiniging van de waterbodem met PCB's, en in het kanaal Ieper-IJzer met kwik.

Voor meer informatie over de milieukwaliteitsnormen en de beoordelingsmethode van de waterbodemkwaliteit, zie stroomgebiedniveau⁵³.

⁵³

https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/waterbodemkwaliteit/ijzer_water

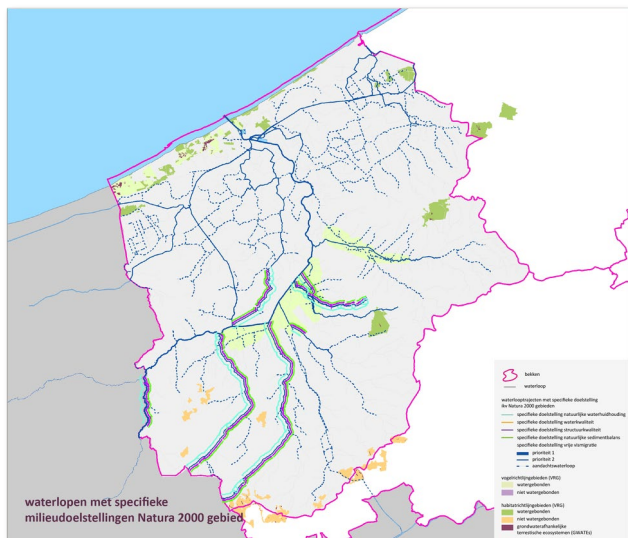

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁵⁴.

4.1.5 Beschermd gebied oppervlaktewater

Natura 2000 gebieden

specifieke doelstellingen

Voor de oppervlaktewaterafhankelijke habitat-

(SBZ-H) en vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) die onder invloed staan van een Vlaams of lokaal 1ste orde waterlichaam, kunnen bijkomende specifieke doelstellingen geformuleerd worden. Deze zijn bedoeld om de Europees beschermde habitattypen en soorten waarvoor specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) werden geformuleerd, duurzaam in stand te kunnen houden. De formulering van de specifieke doelstellingen is gebeurd op niveau van het waterlooptraject waar de betrokken soort of habitat actueel voorkomt of volgens de S-IHD dient uit te breiden. De oppervlaktewatergerelateerde specifieke doelstellingen werden geclusterd in 5 categorieën: (1) waterlopen waar een natuurlijke waterhuishouding wordt nagestreefd; (2) trajecten waar voor bepaalde parameters strengere kwaliteitseisen nodig zijn dan deze voorzien binnen de basismilieukwaliteit; (3) trajecten waar een verbeterde structuurkwaliteit wordt nagestreefd; (4) trajecten waar een natuurlijke sedimentbalans wordt nagestreefd en (5) trajecten waar vrije vismigratie wordt nagestreefd.

Waterlichamen met specifieke doelstelling oppervlaktewater Natura 2000 gebied⁵⁵

[bodemkwaliteit.png](#)

54

https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/waterbodemkwaliteit/ijzer_triade_kwaliteitsbeoordeling

55

<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermd-gebieden->

Voor meer informatie over de oppervlaktewater- en grondwatergerelateerde specifieke doelstellingen Natura 2000 gebieden, zie stroomgebiedniveau⁵⁶.

toestand

Voor het IJzerbekken waren er *in de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen* geen oppervlaktewaterlichamen opgenomen met een strengere doelstelling waterkwaliteit (>8 mg/O₂ opgeloste zuurstof en <4,3 mg/O₂ BZV).

Beschermde gebieden drinkwater

In het spaarbekken De Blankaart is de toestand van de bacteriologische parameters goed, de toestand voor chemische parameters met een milieukwaliteitsnorm goed voor chloride, nitraat en ammonium, ontoereikend voor geleidbaarheid en slecht voor orthofosfaat. De toestand is voor de meeste pesticiden en 'andere stoffen' slecht.

De kwaliteit van de voedende waterlopen is belangrijk voor de drinkwatermaatschappijen omdat de kwaliteit van het water sturend is voor de inname van ruw water. De waterkwaliteit van deze voedende waterlopen is meestal minder goed dan dat van het spaarbekken zelf omdat de water inname in het spaarbekken gebeurt bij momenten van zo goed mogelijke kwaliteit in de waterlopen.

Voor meer informatie, zie stroomgebiedniveau⁵⁷ en Achtergronddocument Bronbescherming drinkwater⁵⁸.

Andere beschermde gebieden

Voor de (beoordeling van de) milieudoelstellingen in de beschermde gebieden 'zwemwateren' en 'nutriëntgevoelige gebieden', zie stroomgebiedniveau⁵⁹.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁶⁰.

4.2 Overstromingen en wateroverlast

De overstromingsrisicobeoordeling voor het bekken omvat een inschatting van de mogelijke gevolgen van overstromingen voor de economie, van het aantal getroffen personen (people @ risk) en van de schade aan ecosystemen.

[oppervlaktewater/ijzer_specifieke-milieudoelstellingen.png](#)

⁵⁶ Zie bijlage: [IJzerbekken OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied](#)

⁵⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁵⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁵⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten>

⁶⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

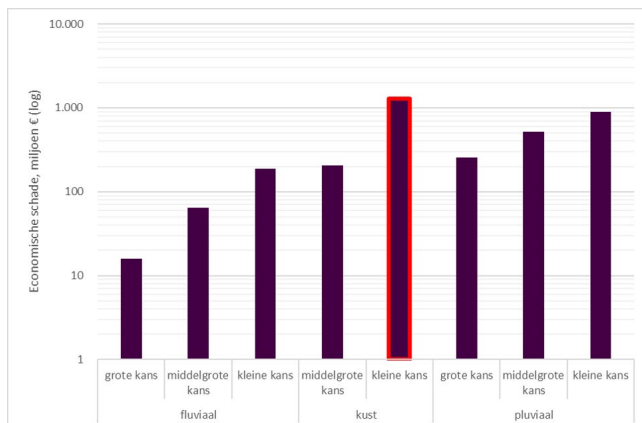

Voor de mogelijke gevolgen voor de scheepvaart verwijzen we naar het stroomgebiedniveau⁶¹.

4.2.1 aspect waterbeheersing en veiligheid

Voor de toestandsbeoordeling van het overstromingsrisico wordt gebruik gemaakt van 2 indicatoren: 'economische schade' en 'aantal potentieel getroffen mensen'. In vergelijking met het vorige plan zijn er een aantal actualisaties gebeurd aan het model (componenten van de LATIS-tool) waardoor er nu ook een onderscheid wordt gemaakt tussen fluviale en pluviale overstromingen. Onder meer omwille van de veel kortere duur van pluviale overstromingen zal de blootstelling en schade minder groot zijn voor dit type overstromingen. Daarom kunnen de schadeberekeningen en beoordelingen van de pluviale overstromingen niet zomaar vergeleken worden met die van de fluviale overstromingen.

Voor meer uitleg over de overstromingsrisicobeoordeling miv de indicatoren en afwegingskaders, zie stroomgebiedniveau⁶².

In het IJzerbekken ligt de **economische schade**

ten gevolge van pluviale overstromingen bij elk overstromingsrisico hoger dan bij fluviale overstromingen. Bij een pluviale overstroming met grote kans kan de schade oplopen tot 250 miljoen euro, bij een fluviale overstroming met grote kans blijft dit relatief gezien beperkt tot 16 miljoen euro.

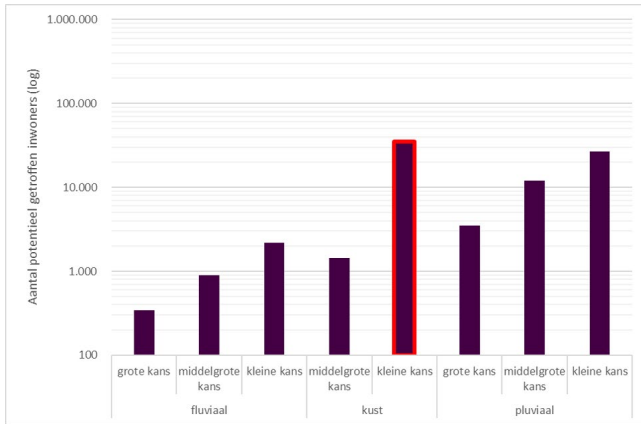
Vergeleken met de andere bekkens is in het IJzerbekken de economische schade veroorzaakt door fluviale overstromingen met een kleine kans op voorkomen eerder beperkt. Wat opvalt is de grote economische schade van kustoverstromingen met een kleine kans op voorkomen omdat deze meteen een uitgestrekt vlak gebied treffen.

Voor de pluviale overstromingen met een grote kans op voorkomen is het aangewezen om op zoek te gaan naar acties die de toestand verder kunnen verbeteren. Een eerste belangrijke stap is alvast een gebiedsdekkend bronbeleid uitstippelen via bijvoorbeeld een hemelwaterplan. Waar mogelijk kan dit aangevuld worden met de aanleg van bijkomende gecontroleerde overstromingsgebieden.

⁶¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁶² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

In het IJzerbekken worden **personen** vooral

getroffen bij pluviale overstromingen, dit kan tot 10 maal zo veel zijn als bij een fluviale overstroming met een grote kans tot voorkomen. Bij een pluviale overstroming met grote kans op voorkomen kunnen een 3.500-tal personen getroffen worden, bij een pluviale overstroming met een kleine kans op voorkomen kan dit aantal oplopen tot ca. 27.000 personen. Bij fluviale overstromingen ligt het aantal getroffen personen lager. Het aantal varieert van een 350-tal getroffen personen bij een fluviale overstroming met een grote kans op voorkomen tot een 2000-tal getroffen personen ten gevolge van een overstroming met een kleine kans op voorkomen.

Wat opvalt is het grote aantal getroffen personen (zo'n 35.000) bij kustoverstromingen bij kleine kans op voorkomen omdat deze meteen een uitgestrekt vlak gebied treffen.

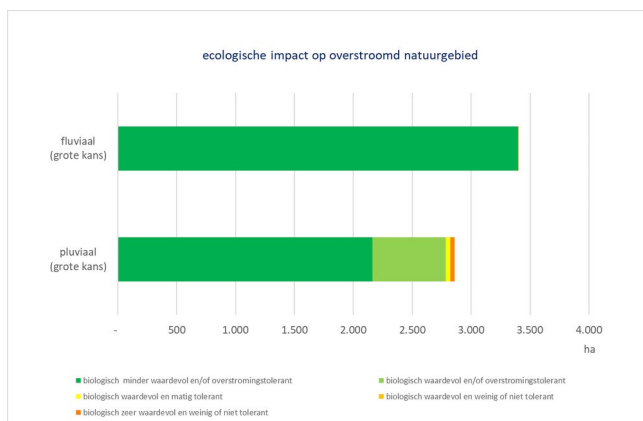
Voor pluviale overstromingen met een grote kans op voorkomen is het aangewezen om mogelijke acties te onderzoeken die het aantal personen getroffen door overlast verder terugdringt. Ook individuele beschermingsmaatregelen die de burger zelf in zijn woning kan treffen komen hiervoor in aanmerking.

opm: op de grafiek geeft de balk met een rode kader aan dat het overstromingsrisico voor dat type overstroming met een bepaalde frequentie als 'slecht' wordt beoordeeld. In dat geval moet er actie ondernomen worden om de toestand te verbeteren

4.2.2 aspect ecologie

Voor beoordeling van het overstromingsrisico en de mogelijke gevolgen ervan voor de ecosystemen, wordt gekeken naar de impact van wateroverlast op biologisch waardevolle percelen. Er wordt daarbij niet alleen naar die biologische waardering gekeken, maar ook naar de mate van tolerantie van de aanwezige biologie tegenover wateroverlast. Daarbij zijn enkel de overstromingen met een grote kans op voorkomen relevant. Studies hebben immers aangetoond dat wanneer de frequentie minder is dan eens om de 50 jaar, de natuur de overlast normaal gezien wel te boven komt.

In het IJzerbekken is de impact van fluviale

overstromingen op de ecosystemen klein: slechts 2 hectare van de in totaal 3.400 ha natuurgebied dat onder water komt is biologisch zeer waardevol en weinig of niet tolerant voor overstromingen. Voor pluviale overstromingen is de oppervlakte natuurgebied dat overstroomt iets kleiner (tot 2.861 ha). Ook hier overstromen slechts 36 ha biologisch (zeer) waardevolle gebieden. 620 ha is biologisch waardevol en/of overstromingstolerant. Het grootste deel van de natuurgebieden dat onder water komt is biologisch minder waardevol en/of overstromingstolerant.

De percelen met de grootste ecologische schade liggen in de bosgebieden versnipperd over het bekken, zoals in het Heuvelland, bos van Houthulst en Wijnendalebos.

4.3 Waterschaarste en droogte

De droge en warme zomers van 2017, 2018 en 2019 leidden tot aanhoudende neerslagtekorten, historisch lage grondwaterstanden, lage waterpeilen en afvoeren en een verminderde waterkwaliteit. We verwachten dat extreme droogte in de toekomst vaker en intenser kan voorkomen. Informatie over de klimaatverandering in Vlaanderen en de toenemende droogte kan u vinden op het Klimaatportaal Vlaanderen⁶³. De actuele droogtetoestand kan u raadplegen op waterinfo.be⁶⁴.

Het IJzerbekken is een relatief klein hydrografisch geïsoleerd bekken en daarom meer kwetsbaar voor droogte en waterschaarste.

Om de ernst van een waterschaarste- en droogtetoestand beter te kunnen inschatten, wordt gebruik gemaakt van indicatoren. Meetresultaten en voorspellingen van neerslaghoeveelheden, rivierafvoeren, grondwaterpeilen en waterkwaliteitsparameters worden daarvoor verwerkt tot indicatoren die de droogtetoestand of de impact van de droogte inschalen in vier niveaus (0= normaal beheer, 1=preventieve maatregelen door Droogtecommissie, 2= afgestemde maatregelen door Droogtecommissie, 3= crisiscoördinatie door provinciale of federale crisiscel i.k.v. rampenplan).

Zowel in de zomer en het najaar van 2018 en 2019 waren niveau 1 en 2 van toepassing. De Droogtecommissie gaf hierbij advies en het lokale droogte overleg ging door onder voorzitterschap

⁶³ <https://klimaat.vmm.be/nl/welkom>

⁶⁴ https://www.waterinfo.be/default.aspx?path=NL/Thema/Droogte_Actueel&KL=nl

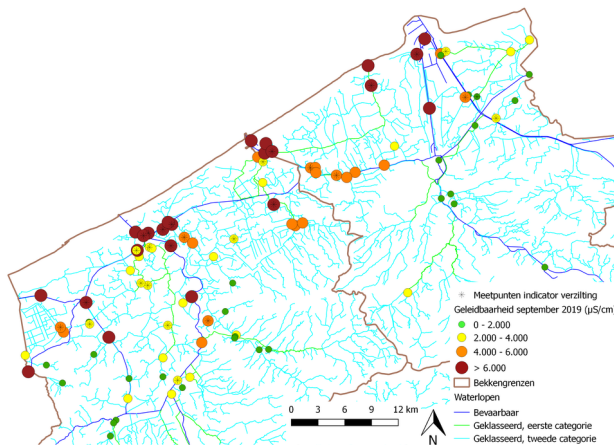

van de provinciegouverneur, met gebruiksbepalingen tot gevolg.

De aanhoudende droogte had tot gevolg dat de waterpeilen in de IJzer en toevoerende waterlopen snel daalden en verschillende beken vielen droog. Op de IJzer was er gedurende enkele maanden nagenoeg geen waterafvoer. Ook de waterpeilen in de polders daalden snel omdat er geen water meer uit de bevaarbare waterlopen kon worden ingelaten. Een debietmeetstation op de Handzamevaart in Kortemark toonde voor 2017, 2018 en 2019 zomerdebieten die tot de 10% laagste debieten horen voor die periode van het jaar op die plek. Ook de freatische grondwaterlagen daalden aanzienlijk. Er liggen 9 meetpunten in het IJzerbekken (Oudenburg, Torhout, Kortemark, Houthulst, Ieper, Vleteren, Veurne, Nieuwpoort en Middelkerke). Elke zomer sinds 2017 zien we op deze punten telkens lage tot zeer lage grondwaterstanden. De bodemverzadiging bleef in het IJzerbekken in de zomers van 2018 en 2019 langer dan de rest van Vlaanderen normaal. De droogtegevoeligheid van de bodem⁶⁵ is in IJzerbekken in vergelijking met de andere bekkens minder gevoelig.

⁶⁵ <https://klimaat.vmm.be/nl/kaartapplicatie-thema-5>

De droogte en warmte had ook gevolgen voor

de waterkwaliteit, want de verontreiniging op de waterlopen werd minder verdund. De geleidbaarheid nam toe, net als het fosforgehalte en de opgeloste zuurstof nam af.

Specifiek in de kustpolders wordt een verziltingsindicator bepaald, die een inschatting geeft van de ernst van de toename van het zoutgehalte. Bepaalde toepassingen zoals het gebruik als irrigatiewater, drinken voor vee of drinkwaterproductie zijn dan niet meer mogelijk.

In 2018 werd een studie "waterbehoefte, -gebruik en -aanbod analyse van de kuststreek" uitgevoerd. De studie is beschikbaar via deze link⁶⁶. Voor het afstroomgebied van de IJzer is geen waterbalans studie opgemaakt.

Voor meer informatie over de toestandsbeoordeling waterschaarste en droogte, zie stroomgebiedniveau⁶⁷.

4.4 Sedimentkwantiteit

De monitoring in het sedimentmeetnet bevaarbare waterlopen van het stroomgebied van de Schelde gebeurt aan de hand van continue metingen op vaste meetstations zowel in als aan de randen van het tijgebied van de Schelde.

De monitoring in het sedimentnet onbevaarbare waterlopen gebeurt via vaste meetstations gelegen in kleine hellende en erosiegevoelige stroomgebieden in het IJzerbekken. Mobiele meetstations worden tijdelijk geplaatst om de efficiëntie van bestaande zandvangen te onderzoeken of de sedimentpluim tijdens de ruimings- en baggerwerken te monitoren. Projectmatig worden er ook multiparametersondes geplaatst in de waterloop. Naast de sedimentkwantiteit (turbiditeit) meten deze sondes ook de sedimentkwaliteit (pH, zuurstof, saliniteit,...).

Voor het IJzerbekken zijn geen specifieke gegevens beschikbaar.

⁶⁶ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/bekken-brugse-polders/gebiedsgerichte-werking/waterbalans-en-verziltting-in-de-kustzone/eindrapport-waterbalans-kustzone/view>

⁶⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

Voor bevindingen op niveau van het stroomgebied van de Schelde, zie stroomgebiedniveau⁶⁸.

⁶⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

5 VISIE EN ACTIES

Het IJzerbekken kent een grote verscheidenheid. Enerzijds is er in het noorden het poldergebied en de dichtbevolkte kustgemeenten en anderzijds in het zuiden het afstroomgebied van de IJzer. Het landgebruik is vooral landbouwgrond en een groot deel van het oppervlaktewater wordt gebruikt voor de productie van drinkwater. Voor het watersysteem biedt deze diversiteit heel wat uitdagingen en mogelijkheden. Ook het veranderend klimaat en de bevolkingstoename zorgen voor nieuwe uitdagingen. Een robuust watersysteem is nodig om deze wijzigingen op te vangen.

De **visie** op het waterbeheer in het bekken schetst voor de verschillende gebieden welke watergebonden problemen zich voordoen en hoe we de problemen willen aanpakken aan de hand van **concrete acties** om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren of ons beter te beschermen tegen wateroverlast en waterschaarste.

Omdat het niet mogelijk is om voor alle waterlopen alle knelpunten op te lossen tijdens deze planperiode, wordt opnieuw gekozen voor een **gebiedsgerichte prioritering**. Hiervoor werden alle oppervlaktewaterlichamen in het bekken ingedeeld in verschillende klassen, afhankelijk van hun doelaafstand tot de goede toestand. In het deel '[Gebiedsgerichte uitdagingen](#)' wordt aangegeven hoe verder met deze gebieden is omgegaan in het IJzerbekken.

De visie van de Vlaamse regering op het integraal waterbeleid vindt u in de waterbeleidsnota⁶⁹.

5.1 Algemene uitdagingen

Veel waterlopen in het IJzerbekken zijn nog ver van een goede toestand verwijderd. In het poldergebied is dit vooral door het ontbreken van macrofyten. In de bovenlopen van de IJzer ontbreken voor de Zarrenbeek en de Martjesvaart zelfs macro-invertebraten. Wat ze meteen ook de waterlopen met de **slechtste biologische kwaliteit** van het bekken maakt. De zuurstofwaarden zijn er nog erg laag, de geleidbaarheid hoog en er komen te veel nutriënten voor. Het zijn de afstroomgebieden die gekenmerkt worden door intensieve landbouw, een lage rioleringsgraad en negatieve invloed van bedrijfslozingen.

In de afstroomgebieden Blankaart waterlopen, Poperingevaart en Grote Kemmelbeek is de **biologische waterkwaliteit matig**. Het zijn deze afstroomgebieden die de grootste kans hebben om naar een goede toestand toe te groeien.

In het hele IJzerbekken is de belasting met **nutriënten** (fosfor en stikstof) nog hoog. De overschrijdingen voor fosfor zijn hoger in de polderwaterlopen. Terwijl de overschrijdingen voor nitraat net hoger zijn in de zandleemstreek. De vuilvracht van beide stoffen wordt grotendeels toegeschreven aan de sector landbouw. Een kleiner deel van de vuilvracht voor fosfor is nog toe te schrijven aan huishoudelijke lozingen en het effluent van waterzuiveringsinstallaties.

⁶⁹ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/waterbeleidsnota>

Bepaalde toepassingen zoals het gebruik als irrigatiewater, drinken voor vee of drinkwaterproductie zijn dan niet meer mogelijk. Een **aangepast peilbeheer in de polders, een grotere buffer in de waterlopen en grachten, afspraken over watertransfers op basis van continue monitoring en vermijden van zout water intrusie in de IJzer aan de monding** worden op elkaar afgestemd in het lokale droogte overleg.

De **structuurkwaliteit** vormt vooral in het poldergebied nog een beperkende factor. In de afstroomgebieden stroomopwaarts van de IJzer kan hier sneller vooruitgang geboekt worden door ecologische inrichting van de beken. Voor **vismigratie** vormen in het poldergebied vooral pompgemalen en schuiven de knelpunten. In de bovenlopen van de IJzer zijn het eerder stuwen en bodemplaten die de knelpunten vormen.

In het IJzerbekken overstromen bijna jaarlijks de **broeken van IJzer- en Handzamevallei**. Deze bergen een groot volume water en voorkomen wateroverlast in de winter. Bij hevige buien wordt **wateroverlast** stroomopwaarts vermeden door het bovenstrooms vasthouden van hemelwater in grachten en gecontroleerde overstromingsgebieden zoals in Poperinge, Kortemark en Lichtervelde.

Het IJzerbekken is ook kwetsbaar voor **kustoverstromingen**. Het Masterplan Kustveiligheid⁷⁰ dient de veiligheid tegen overstromingen vanuit zee te garanderen tot 2050 en houdt daarbij rekening met een zeespiegelstijging van 30cm. Met het Complex Project Kustvisie⁷¹ onderzoekt de Vlaamse overheid momenteel welke bijkomende maatregelen nodig zijn om de kustbescherming na 2050 verder op te drijven. Hierbij houdt men rekening met een stijging van de zeespiegel tot drie meter tegen 2100. Uitgangspunt is een kustbescherming die adaptief mee kan evolueren met de stijging van de zeespiegel.

Een recente uitdaging is voorkomen van **waterschaarste**. Ook hier is vasthouden van water van belang. Het water uit natte periode wordt zoveel mogelijk gespaard om te gebruiken in droge perioden. Grote spaarbekkens samen met stuwtejes in de bovenlopen, veel kleine spaarbekkens en grachten in open profiel bieden een antwoord. **Een totaal volume minstens zo groot als de broeken van IJzer-en Handzamevallei** is nodig om aan de vraag te voldoen en neemt snel toe door de invloed van klimaatverandering. **Maaigraslanden** zorgen voor een verbeterde infiltratie, natuurlijke zuivering en vertraagde afvoer naar de waterlopen. Dit komt de waterkwantiteit in de waterlopen ten goede in tijden van droogte. Door de verdunning kan ook de waterkwaliteit verbeteren.

Bedrijven en landbouwers kunnen een **waterbalans** opmaken om hun waterbehoefte in te schatten en af te stemmen op het water dat ze ter beschikking hebben. De watervraag kan afnemen door optimaliseren van irrigatie en drainages, door aangepaste teelten, door hergebruik binnen bedrijven,... Zo wordt bijvoorbeeld het **gezuiverde afvalwater van bedrijven en waterzuiveringsinstallaties en bemalingswater gebruikt als irrigatiewater**. De haalbaarheid wordt onderzocht om **zoet water in kreekruggen te infiltreren** in natte periodes en te onttrekken als drinkwater voor vee of irrigatiewater in droge periodes. In de kustgemeenten moet het hemelwater

⁷⁰ <https://www.afdelingkust.be/nl/masterplan-kustveiligheid>

⁷¹ <http://www.kustvisie.be/>

ook maximaal in de **duinen infiltreren** en is daarom ontharding nodig.

5.2 Gebiedsgerichte uitdagingen

Werken aan de goede toestand doen we **stap voor stap, gebied per gebied en samen**.

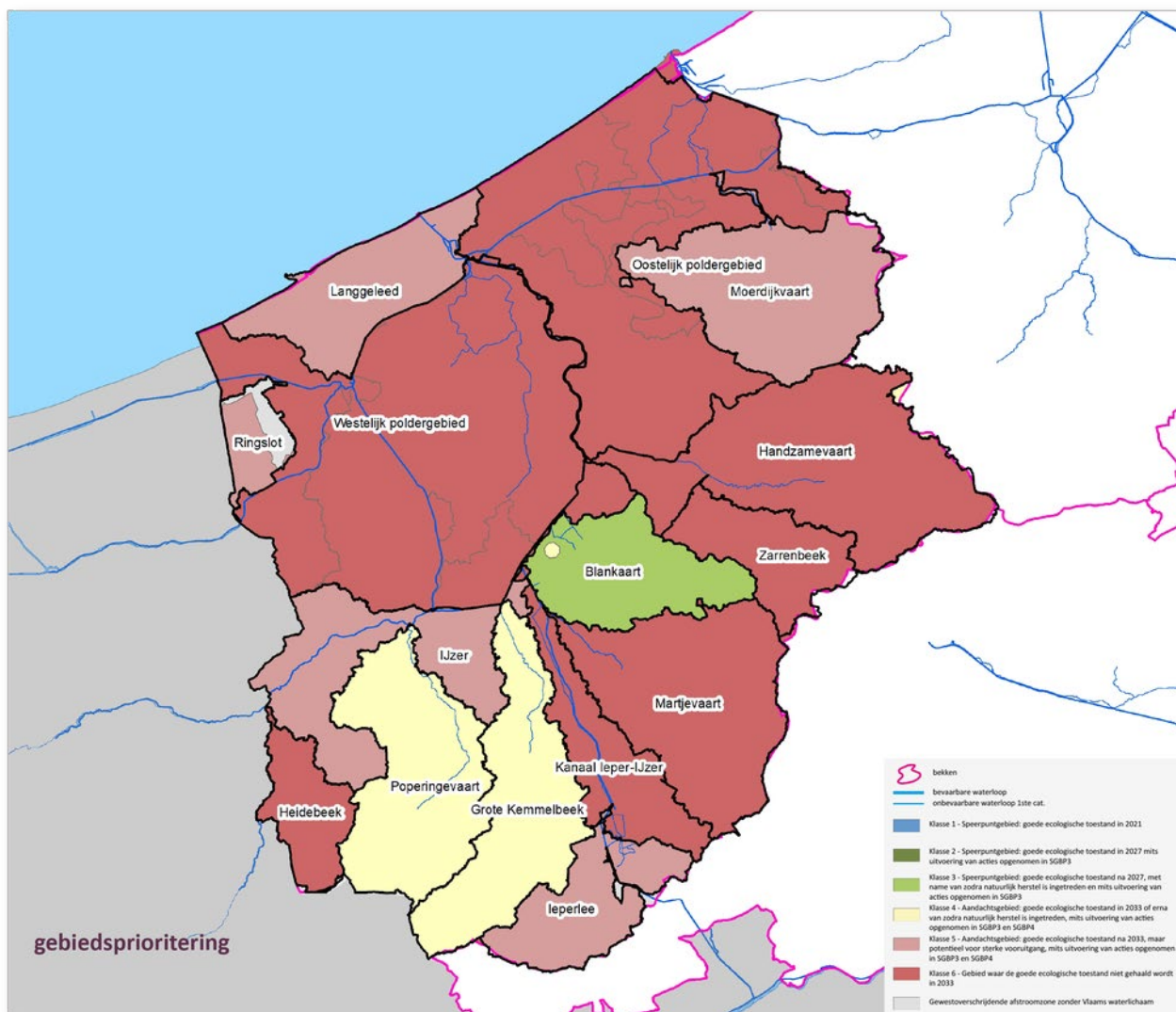
Gebiedsprioritering

De kaderrichtlijn Water stelt voor alle waterlichamen een goede toestand voorop. Vanuit het gegeven dat het behalen van die goede toestand moeilijk haalbaar is binnen het opgelegde tijdsobjectief en op basis van de nog onvoldoende waterkwaliteit en de afstand tot de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water wordt de in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 uitgewerkte gebiedsspecifieke aanpak met de aanduiding van speerpunt- en aandachtsgebieden verder gezet.

Om wat meer reliëf aan te brengen in de verschillende gebiedstypes werden de oppervlaktewaterlichamen ingedeeld in **6 klassen**, afhankelijk van hun doelafstand tot de goede toestand. Dit gebeurde op basis van de laatst beschikbare kwaliteitsgegevens en op basis van andere, pragmatische criteria (bijvoorbeeld lopende of geplande projecten in het gebied, evolutie van de waterkwaliteit over een langere periode, continuïteit van het beleid, ...). Waterlichamen met een kortere doelafstand worden in klasse 2, 3 of 4 ingedeeld. Waterlichamen met kansen omwille van lokale initiatieven zijn onder klasse 5 ingedeeld. Waterlichamen met een grote doelafstand en de meeste kunstmatige waterlichamen (kanalen, met focus op scheepvaart of waterdoorvoer) zijn in klasse 6 ondergebracht.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kaderrichtlijn Water is in het IJzerbekken het afstroomgebied van de Blankaart waterlopen aangeduid als **speerpuntgebied**. In dit gebied willen we in 2027 een goede watertoestand bereiken. Ook in de **aandachtsgebieden** zoals Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Ieperlee, kanaal Ieper-IJzer staat een gebiedsgerichte werking voorop, zodat hier verder stappen gezet worden om in 2033 een goede watertoestand te bereiken.

gebiedsprioritering SGBP3⁷²

Gebiedsgerichte werking rond water

Ruimte voor water én waterlopen met een goede ecologische toestand vormen belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen slechts op een goede, duurzame manier gerealiseerd worden als de waterlopen op een **integrale manier** benaderd worden.

Het bekkensecretariaat brengt alle betrokkenen samen in een **gebiedsgericht overleg**. Dit overleg is onlosmakelijk verbonden met de geplande acties op het terrein, die individueel zijn opgenomen in het actieprogramma. De verschillende partners werken er samen, zoeken naar oplossingen en synergieën, en stemmen de acties op elkaar af. Het gebiedsgericht overleg zorgt er bovendien voor dat de acties passen binnen het globale verhaal van beleid, vergunningen, en handhaving. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat. Ook overleg en afstemming met de verschillende betrokkenen over de bekken- en landgrenzen heen is hierbij nodig.

⁷² https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/ijzer_gebiedsprioritering.png

De komende planperiode zet het bekkensecretariaat alvast de gebiedsgerichte werking verder voor de Blankaart, Poperingevaart, Grote Kemmelbeek, Ieperlee (Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek), IJzer, Moerdijkvaart en het kanaal Ieper-IJzer en Langgeleed.

Uiteraard blijven we ook in de andere gebieden in het bekken investeren in een betere waterkwaliteit en een betere bescherming tegen wateroverlast en watertekort.

Voor meer informatie over de gebiedsgerichte werking, zie bekkenwebsite⁷³

5.2.1 Speerpuntgebieden

Speerpuntgebieden zijn de oppervlaktewaterlichamen waarvan we verwachten dat ze tegen eind 2027 een goede ecologische toestand hebben (klasse 2), of waarvoor na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig is (klasse 3).

In het IJzerbekken verwachten we dat e Blankaart waterlopen na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig hebben om een goede ecologische toestand te kunnen bereiken (klasse 3).

5.2.1.1 Blankaart

De Stenensluisvaart en de Houtensluisvaart zorgen voor de afwatering van het Blankaart gebied naar de IJzer. Het natuurgebied “de Blankaart” omvat ruim 400 ha aan rietlanden, broekbos, kleinere plassen en poldergraslanden. Het strekt zich uit rond de centrale laag gelegen Blankaartvijver. Het is een belangrijke trekpleister voor watervogels en is Europees beschermd als vogelrichtlijngebied.

Een automatische stuw en pomp op de Stenensluisvaart regelen het waterpeil. In kader van het natuurinrichtingsproject voor de Blankaart is het waterpeil geleidelijk verhoogd om het rietmoeras rond de Blankaartvijver te herstellen.

5.2.1.1.1 Visie

De Blankaart waterlopen hebben al een **matige biologische kwaliteit** voor fyto-benthos, macrofyten, macro-invertebraten en vissen. Enkel fytoplankton heeft nog een ontoereikende toestand, wat samenhangt met eutrofiëring in de Stenensluisvaart en Noordkantvaart.

Zowel het **fosfor**gehalte als het **nitraat**gehalte is nog te hoog in de toevoerende waterlopen naar de Blankaartvijver zoals de Velkelokerbeek, Steenmolenbeek, Kleibeek, Steenbeek en Ronebeek/Zwartegatbeek. Op verschillende van deze waterlopen liggen MAP meetpunten met hoge normoverschrijdingen.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels van de sector landbouw (76% en neemt toe tot 87% wanneer de invloed van de RWZI van Woumen niet wordt meegerekend, deze loost namelijk

⁷³ Zie bijlage: [speerpunt-en-aandachtsgebieden SGBP3](#)

via de Houtensluisvaart rechtstreeks in de IJzer). Ook voor fosfor is het aandeel bijna de helft (44%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. RWZI en huishoudens hebben ongeveer de andere helft (40% en 17%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor. Het aandeel van de sector landbouw neemt toe tot 72% wanneer de invloed van de RWZI van Woumen niet wordt meegerekend, deze loost namelijk via de Houtensluisvaart rechtstreeks in de IJzer.

Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, zoals dimethoaat.

Uitspoeling (rechtstreeks of via drainage) en afspoeling van landbouwpercelen voor intensieve groententeelt en serreteelt of **incidenten** zoals afspoeling van erfsappen of mest (bijvoorbeeld op een gracht afwaterend naar de Steenmolenbeek, spuistroom serres op de Zwartegatbeek) zijn de belangrijkste oorzaken. De landbouwers die percelen langs deze waterlopen gebruiken worden begeleid om optimale bemesting toe te passen, afspoeling van erfsappen te voorkomen, braakliggende percelen te vermijden, bufferstroken aan te leggen, impact van drainagewater te beperken door denitrificatie,... Dat is een grote uitdaging voor dit afstroomgebied met een groot aandeel groententeelt.

De bovenlopen van de Blankaartvijver ontspringen in de hoger gelegen zandleemstreek. Samen met het regenwater komt sediment van de opwaarts gelegen akkers mee. De kleinste deeltjes bezinken in slibvangen op de **Ronebeek en Steenbeek**. Zo wordt aanslibbing van de Blankaartvijver beperkt. Toch blijft het belangrijk om brongericht **erosie** te voorkomen door aangepaste teelttechnieken, groenbedekking en aanleg van bufferstroken.

Ook voor de **Kerkebeek** die via de Houtensluisvaart en Noordkantvaart in de Stenensluisvaart uitmondt, zijn erosiebestrijdingsmaatregelen nodig om sedimentruiming in het natuurgebied te voorkomen.

Zowel de rioleringsgraad (76%) als de zuiveringsgraad (75%) zijn nog relatief laag. De zuivering van huishoudelijk afvalwater gebeurt door aansluiting op de waterzuiveringsinstallaties van Woumen, Langemark-Poelkapelle of Staden en beperkt door middel van IBA's. De waterzuiveringsinstallatie van **Woumen** krijgt in neerslagrijke perioden sterk **verdund afvalwater** te verwerken. Dit vermindert het zuiveringsrendement van de installatie. Instroom van hemelwater in de riolering geeft ook aanleiding tot meer overstortwerking. Daarom worden grachten afgekoppeld van de riolering en worden gemengde rioleringen vervangen door een scheiding van regenwater en afvalwater.

Het water van de Stenensluisvaart wordt gebruikt voor de **productie van drinkwater** in het waterproductiecentrum "de Blankaart". Enkel als het waterpeil hoger is dan het streefpeil, zoals bepaald in het protocol van het natuurinrichtingsproject de Blankaart, kan er water overgepompt worden uit deze bron naar het spaarbekken. Tijdens de afgelopen droge jaren werd het streefpeil vaak niet gehaald waardoor er ook vaak geen inname mogelijk was vanuit de Blankaartvijver.

Omwille van overschrijding van de normen voor pesticiden in het oppervlaktewater (deze normen zijn een stuk strenger dan de milieukwaliteitsnormen) kan gedurende een periode van enkele maanden geen water ingenomen worden in het spaarbekken. De landbouwers die percelen langs de toevoerende waterlopen naar de Blankaartvijver gebruiken worden begeleid om puntlozingen op verharde oppervlakte te vermijden door gebruik te maken van een zuiveringssysteem of puntlozingen in oppervlaktewater vermijden door gebruik te maken van een aanzuigplaats voor

sputtoestellen. Diffuse lozingen worden vermeden door toepassen van de code van goede praktijk. Dit kan aangevuld worden met het aanleggen van een bufferstrook.

Ook te hoge nitraat- en fosfaatconcentraties op de Stenensluisvaart zorgen ervoor dat er vaak geen inname van dit water naar het spaarbekken kan gebeuren.

Om blauwalgenbloei in het spaarbekken tegen te gaan wordt een defosfatering op de inname naar het spaarbekken van WPC De Blankaart gebouwd.

De **structuurkwaliteit** is nog **matig** voor Blankaart waterlopen. Kansen voor het biologisch leven in de waterloop worden verhoogd door een ecologische inrichting van de waterlopen, door dood hout in de beek te laten of houtkanten aan te planten en door vissen een vrije doorgang te bieden. Om waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleine spaarbekkens aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke stuwtjes, door grachten terug in open profiel te leggen, door peilgestuurde drainages. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten.

Het water kan zo langer vastgehouden worden en infiltreren om de **waterbeschikbaarheid** in het gebied te verhogen. Dit betekent een dubbele winst voor landbouw en natuur.

Het belangrijkste **vismigratieknelpunt** is het **pompgemaal op de Stenensluisvaart**. Omwille van de verbinding met de IJzer is het oplossen van dit knelpunt prioritair. De Stenensluisvaart, Separaatgracht en Ronebeek hebben een hoge prioriteit voor vismigratie.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁷⁴.

5.2.1.1.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Blankaart omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_I_0108 ⁷⁵	Vernieuwen pompgemaal Stenensluisvaart te Woumen in functie van visvriendelijkheid	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
7B_J_0065 ⁷⁶	Verminderen overstortwerking op de Kerkebeek in functie van	Rioolbeheerder : Aquafin NV., Vlaamse overheid : Vlaamse

⁷⁴ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁷⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0108.pdf

⁷⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_J_0065.pdf

	het beschermd gebied natuureservaat de Blankaart	Milieumaatschappij (VMM)
7B_D_0084 ⁷⁷	Sensibiliseren en begeleiden rond optimale bemesting aan de Zwartegatbeek, Steenmolenbeek, Velkelokerbeek, Zanddambeek en zijloopje van de Steenbeek.	Andere initiatiefnemer
7B_E_0029 ⁷⁸	Sensibiliseren en begeleiden rond pesticiden aan de Steenbeek en Ronebeek.	Andere initiatiefnemer
7B_L_0023 ⁷⁹	Gecoördineerde handhaving van calamiteiten veroorzaakt door meststoffen aan de Zwartegatbeek, Steenmolenbeek, Velkelokerbeek, Zanddambeek en zijloopje Steenbeek.	Bekkensecretariaat IJzerbekken, Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8B_A_0156 ⁸⁰	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Stenensluisvaart	Alle Gemeenten
8A_D_0130 ⁸¹	Ecologische inrichting Ronebeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen, Provinciale Visserijcommissie West-Vlaanderen
8A_D_0129 ⁸²	Ecologische inrichting Van Dammesbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0131 ⁸³	Ecologische inrichting Zwartegatbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen

⁷⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_D_0084.pdf

⁷⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_E_0029.pdf

⁷⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_L_0023.pdf

⁸⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0156.pdf

⁸¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0130.pdf

⁸² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0129.pdf

⁸³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0131.pdf

8A_D_0132 ⁸⁴	Ecologische inrichting 's Graveneikbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0133 ⁸⁵	Ecologische inrichting Velkelokerbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0134 ⁸⁶	Ecologische inrichting Steenmolenbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0135 ⁸⁷	Ecologische inrichting Zanddambeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
7B_K_0034 ⁸⁸	Bouwen van een defosfatering op de inname naar het spaarbekken van WPC De Blankaart	Drinkwatermaatschappij : De Watergroep

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties⁸⁹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.⁹⁰ actieprogramma IJzerbekken⁹¹

5.2.1.1.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat IJzerbekken bracht in 2017 de actoren in het aandachtsgebied van de Blankaart waterlopen voor het eerst rond de tafel voor een gebiedsgericht overleg over waterkwaliteit.

Door kennis en ervaring uit te wisselen en projecten en initiatieven bij elkaar te leggen, kunnen we meer bereiken. Daarom gaan we voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

⁸⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0132.pdf

⁸⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0133.pdf

⁸⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0134.pdf

⁸⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0135.pdf

⁸⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_K_0034.pdf

⁸⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

⁹⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

⁹¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

De watertoestand in het afstroomgebied, de stand van zaken van het natuurinrichtingsproject de Blankaart, de ecologische oeverinrichting van de Steenbeek, de begeleiding van landbouwers voor afstandsregels tegenover de waterlopen, het belang van een goede waterkwaliteit voor het drinkwaterproductiecentrum de Blankaart, de doelstellingen in het beschermde vogelrichtlijngebied IJzervallei en erosiebestrijding worden besproken.

Er wordt afgestemd met de stuurgroep voor het raamakkoord over het natuurgebied de Blankaart. Deze stuurgroep behandelt vooral afspraken over het natuurinrichtingsproject. Een waterpeilverhoging in het gebied de Blankaart maakt hier een belangrijk onderdeel van uit.

Er wordt afgestemd met de stuurgroep Ronebeek – Steenbeek, die de werken aan deze waterlopen, zoals de aanleg van de sedimentvangen, de ecologische inrichting en het terug open maken van grachten bespreekt. Ook het sensibiliseren over de afstandsregels voor bemesting, pesticiden en grondbewerking en erosiebestrijding komen aan bod.

De volgende jaren zullen de nodige acties om tot een goede waterkwaliteit en waterbalans te evolueren verder concreet worden gemaakt in het gebiedsgericht overleg.

5.2.2 Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden zijn oppervlaktewaterlichamen waarvoor we een goede ecologische toestand tegen 2033 haalbaar achten (klasse 4) of waarvoor we een belangrijke waterkwaliteitsverbetering kunnen realiseren (klasse 5).

In het IJzerbekken verwachten we dat voor:

1. de Poperingevaart, de Grote Kemmelbeek en het Blankaart Spaarbekken de ecologische toestand goed kan zijn in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), met de uitvoering van het maatregelenprogramma 2022-2027 én met bijkomende acties in de periode 2028-2033 (klasse 4)
2. de IJzer I en de Havengeul IJzer, de Moerdijkvaart, het Ringslot en de Ieperlee & Verwezen kanaal Ieper-Komen de ecologische toestand in 2033 nog niet goed zal zijn, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang, omdat er win-wins mogelijk zijn met andere waterdoelstellingen of omdat er waardevolle lokale waterlichamen binnen het afstroomgebied liggen (klasse 5)

5.2.2.1 Poperingevaart

De bovenloop van de Poperingevaart, de Vleterbeek, ontspringt op de Katsberg in Frankrijk en stroomt in Abele, een deelgemeente van Poperinge, Vlaanderen binnen. In Poperinge verandert de beek van naam. Ze stroomt er als Poperingevaart verder tot in Elzendamme (Vleteren) waar ze in de IJzer uitmondt.

5.2.2.1.1 visie

De Poperingevaart heeft al een **matige biologische waterkwaliteit**. Vooral de bovenloop, de

Zowel de rioleringsgraad (71%) als de zuiveringsgraad (74%) zijn nog relatief laag en er komt nog veel verdunning voor van het afvalwater met hemelwater. Poperinge vormt de grootste woonkern. Het **huishoudelijk afvalwater** wordt gezuiverd in de **RWZI** van de gemeente. Daarnaast zijn er nog de kleinere woonkernen Westvleteren en Krombeke dichter tegen de monding in de IJzer. Voor Krombeke zal nog een **KWZI** gebouwd worden zodat ook hier het huishoudelijk afvalwater plaatselijk kan gezuiverd worden en dan niet meer loost op de Heidebeek. Een deel van het huishoudelijk afvalwater wordt naar buiten het afstroomgebied gevoerd waar het ook in een RWZI zoals Vleteren of Ieper of een KWZI zoals de Lovie of Stavele gezuiverd wordt. De zuivering van het huishoudelijk afvalwater voor de gespreide bebouwing in het buitengebied wordt vooral voorzien door middel van IBA's. De gemeente Poperinge is binnen Vlaanderen een van de gemeenten met het grootste aandeel IBA's op haar grondgebied om aan te leggen.

In perioden van hoge of langdurige neerslag komen in de winter in de laag gelegen **broeken** aan de monding van de Poperingevaart in de IJzer **overstromingen** voor. De Boezingegracht wordt als bypass naar de IJzer gebruikt bij hoge doorvoerdebieten. Het stroomopwaartse deel van het afstroomgebied is gevoelig aan **wateroverlast** door intense voorjaars- of zomerbuien. Daarom werden verschillende **gecontroleerde overstromingsgebieden** aangelegd en wordt in Frankrijk hemelwater zo lang mogelijk vastgehouden om de stad Poperinge tegen wateroverlast te beschermen.

Een nieuwe uitdaging is het voorkomen van **waterschaarste** bij langdurige droge perioden. Het waterspaarbekken aan de Vleterbeek kan gebruikt worden voor watervoorziening voor landbouwtoepassingen. Maar het volume is beperkt tegenover de watervraag. Om waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleine spaarbekkens aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke stuwtjes, door grachten terug in open profiel te leggen, door peilgestuurde drainages. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁹².

5.2.2.1.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Poperingevaart omvat volgende gebiedspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_D_0090 ⁹³	Sensibiliseren en begeleiden rond optimale bemesting aan de Hollebeek, Spanebeek en Heidebeek.	Andere initiatiefnemer

⁹² <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁹³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_D_0090.pdf

7B_E_0030 ⁹⁴	Sensibiliseren en begeleiden rond pesticiden aan de Poperingevaart en Vleterbeek.	Andere initiatiefnemer
7B_L_0018 ⁹⁵	Gecoördineerde handhaving van calamiteiten veroorzaakt door meststoffen aan de Hollebeek, Spanebeek en Heidebeek.	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8B_A_0171 ⁹⁶	Maatregelen tegen erosie uitvoeren voor de Vleterbeek (ook in FR) en Robaartbeek	Bekkensecretariaat IJzerbekken, Alle Gemeenten
7B_M_0021 ⁹⁷	Aansturen op extra nutriëntverwijdering voor de WZI Boeschepe/Godewaersvelde op de Vleterbeek in FR	Bekkensecretariaat IJzerbekken
8A_D_0136 ⁹⁸	Optimaliseren van vismigratie en opgroei mogelijkheden voor vissen in de Vleterbeek tussen de Havermuis en de Abelestationsstraat in Poperinge	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0137 ⁹⁹	Ecologische inrichting van de Vleterbeek tussen Zuidlaan en Boescheepseweg in Poperinge (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen, Provinciale Visserijcommissie West-Vlaanderen
8A_D_0138 ¹⁰⁰	Ecologische inrichting Winterbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0139 ¹⁰¹	Ecologische inrichting	Provincie West-Vlaanderen

⁹⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_E_0030.pdf

⁹⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_L_0018.pdf

⁹⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0171.pdf

⁹⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_M_0021.pdf

⁹⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0136.pdf

⁹⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0137.pdf

¹⁰⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0138.pdf

¹⁰¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0139.pdf

	Lenebeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	
8A_D_0140 ¹⁰²	Ecologische inrichting Bernardsbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0141 ¹⁰³	Ecologische inrichting Nattebeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0142 ¹⁰⁴	Ecologische inrichting Hoeslandbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁰⁵ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁰⁶ actieprogramma IJzerbekken¹⁰⁷

5.2.2.1.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat IJzerbekken bracht in 2017 de actoren in het aandachtsgebied van de Poperingevaart voor het eerst rond de tafel voor een gebiedsgericht overleg over waterkwaliteit.

Door kennis en ervaring uit te wisselen en projecten en initiatieven bij elkaar te leggen, kunnen we meer bereiken. Daarom gaan we voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

De watertoestand in het afstroomgebied, de begeleiding van landbouwers om bemesting te optimaliseren, het geïntegreerde waterbeheer om wateroverlast te voorkomen, de grote uitdaging voor het plaatsen van IBA's in de gemeente Poperinge, erosiebestrijding en de uitdagingen in het Franse deel van het afstroomgebied worden besproken.

Er werden plaatsbezoeken georganiseerd om knelpunten voor vismigratie, structuurkwaliteit en erosie langs de Vleterbeek in kaart te brengen. De volgende jaren zal hier rond verder gewerkt worden om de nodige acties in de praktijk om te zetten.

¹⁰² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0140.pdf

¹⁰³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0141.pdf

¹⁰⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0142.pdf

¹⁰⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁰⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁰⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

Er wordt samen gewerkt met de Vlaamse Landmaatschappij om te komen tot een verbetering van de waterkwaliteit voor de MAP-meetpunten op de Hollebeek en Spanebeek.

De volgende jaren zullen de nodige acties om tot een goede waterkwaliteit en waterbalans te evolueren verder concreet worden gemaakt in het gebiedsgericht overleg.

5.2.2.2 Grote Kimmelbeek

De Grote Kimmelbeek ontspringt aan de Mont Kokereel en Mont Noir (FR) en stroomt het Heuvelland binnen als Franse beek. De naam van de beek verandert in Reningelst naar Grote Kimmelbeek en stroomt vervolgens door Vlamertinge, Elverdinge en Zuidschote om in Reninge in de IJzer uit te monden.

5.2.2.2.1 visie

De Grote Kimmelbeek heeft al een **matige biologische waterkwaliteit** voor alle kwaliteitselementen: fytobenthos, macrofyten, macro-invertebraten en vissen. Voor macro-invertebraten is een snelle verbetering mogelijk als de leefomstandigheden verbeteren.

De totale beoordeling voor **fysico-chemie blijft slecht** omwille van te hoge waarden voor **fosfor** en **stikstof**. Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (86%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel groter dan de helft (62%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben ongeveer een derde (31%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor. Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, zoals (4-Chloor-2methylfenoxy)azijnzuur of MCPA, diflufenican, flufenacet, linuron en heptachloor-epoxyde. De hoogste overschrijdingen worden vastgesteld tussen Reningelst en Vlamertinge. De Grote Kimmelbeek mondt uit stroomopwaarts van het innamepunt voor drinkwaterproductiecentrum de Blankaart en heeft daarom een rechtstreekse invloed op de kwaliteit van het ruw water voor drinkwaterproductie. Ook verhoogde geleidbaarheidswaarden in langdurige droge perioden zijn een aandachtspunt. Deze hangen samen met **verhoogde geleidbaarheidswaarden** op de IJzer. De zuurstof waarden zijn nog ontoereikend in de bovenlopen en schommelen tussen matig en goed in de benedenloop. De waarden zijn opvallend telkens lager na de dorpskernen van Klijte, Westouter, Reningelst en Vlamertinge. Aan de Bernardplasstuw wordt soms schuimvorming vastgesteld. De oorzaak ervan is niet nog gevonden.

Fosfor heeft al hoge waarden in de Franse beek en Pandoenbeek, wat zich verder zet in de Grote Kimmelbeek. De Vuilebeek heeft lagere waarden en na de instroom van de Klijtebeek en Scherpenbergbeek verbeteren de waarden even, maar worden stroomafwaarts Vlamertinge opnieuw slechter. Voor de **Pandoenbeek** en de **Franse beek** worden bij hevige neerslag zowel veel zwevende stoffen als een hoge fosforconcentratie gemeten. Door erosie spoelt sediment hier in de beken. Verder is ook tijdens drogere perioden het effect van de lozing van het effluent van de WZI's van Westouter en Vlamertinge en de lozing van het ongezuiverde **huishoudelijk afvalwater van Klijte, Reningelst en Vlamertinge** duidelijk zichtbaar in de waterlopen. Voor de KWZI's van Westouter en Reningelst is een bijkomende nutriëntverwijdering aangewezen om de plaatselijke impact op de

Franse beek en Grote Kemmelbeek te verminderen.

Stikstof schommelt tussen een ontoereikende en matige toestand ter hoogte van de Bernardplasstuw. De beoordeling is slecht voor **Klijtebeek** wegens de lozing van **ongezuiverd huishoudelijk afvalwater**. De Franse beek en de Vuilebeek hebben met een matige beoordeling de beste resultaten in het afstroomgebied. Tussen 2000 en 2010 is de toestand voor stikstof sterk verbeterd. Sindsdien is er een stagnatie. Een ontoereikende of slechte toestand hangt vaak samen met de toestand voor de **MAP meetpunten**. Na de droge zomers van 2017 en 2018 kenden in de winter van 2017-2018 en 2018-2019 alle MAP-meetpunten in het afstroomgebied van de Grote Kemmelbeek overschrijdingen van meer dan 70 mg/l nitraat. De voorgaande jaren waren er betere resultaten voor Ganzenbeek, Paddenbeek en Pandoenbeek. De Klijtebeek en Wanebeek worden slechter beoordeeld. En de Driegoedenbeek blijft de slechtste resultaten in het afstroomgebied vertonen met overschrijdingen van meer dan 100 mg/l nitraat.

Uitspoeling (rechtstreeks of via drainage) en afspoeling van landbouwpercelen of serreteelt of incidenten zoals afspoeling van erfsappen of mest (zoals op een zijbeekje van de Grote Kemmelbeek in Vlameringe) zijn de belangrijkste oorzaken voor hoge nutriëntwaarden. De landbouwers die percelen langs deze waterlopen gebruiken, zullen begeleid worden om optimale bemesting toe te passen, afspoeling van erfsappen te voorkomen, braakliggende percelen te vermijden, bufferstroken aan te leggen, impact van drainagewater te beperken door denitificatie,...

Ook over optimaal gebruik van pesticiden worden landbouwers geïnformeerd en begeleid. Het gebruik van de aanzuigplaats aan de Grote Kemmelbeek in Vlamertinge wordt geëvalueerd. De aanzuigplaats voor spuittoestellen aan de Ieperlee in Noordschote kan ook gebruikt worden.

Zowel de rioleringsgraad (73%) als de zuiveringsgraad (60%) zijn nog relatief laag. Vlamertinge vormt de grootste woonkern. Het **huishoudelijk afvalwater** wordt gezuiverd in de **RWZI** van de gemeente. Een groot deel van de vuilvracht wordt in 2021 nog aangesloten op de RWZI. Daarnaast is er een **KWZI** in **Westouter**. In **Reningelst** wordt een KWZI gebouwd zodat ook hier het huishoudelijk afvalwater plaatselijk kan gezuiverd worden en dan niet meer loost op de Grote Kemmelbeek. Ook voor de **Klijte** en **Ouderdom** moet nog een KWZI gebouwd worden. Een deel van het huishoudelijk afvalwater wordt naar buiten het afstroomgebied gevoerd waar het in de RWZI van Ieper of de KWZI van Lo-Reninge-Noordschote of Loker gezuiverd wordt. Er worden op de **Wijngotebeek** (geen MAP-meetpunt) hoge nitraat waarden vastgesteld. De Steenstraat, evenwijdig met de beek, kreeg recent een gescheiden riolering. Het huishoudelijk afvalwater van de Wulvestraat moet nog afgekoppeld worden. De zuivering van het huishoudelijk afvalwater voor de gespreide bebouwing in het buitengebied wordt vooral voorzien door middel van IBA's. De gemeente Heuvelland is binnen Vlaanderen een van de gemeenten met het grootste aandeel IBA's op haar grondgebied om aan te leggen. **Prioritair zijn de IBA's voor woningen en horecazaken op de Zwarteberg, Vidaigneberg en Rodeberg** waarvan het huishoudelijk afvalwater nu nog loost op beken in het beschermde habitatrichtlijngebied Westvlaams Heuvelland.

De **structuurkwaliteit** en het **visbestand** is nog **matig** voor de Grote Kemmelbeek en Franse beek. Ter hoogte van Elverdinge werden bijvoorbeeld biermpje, paling, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Kansen voor het biologisch leven in de waterloop werden recent verbeterd door een ecologische inrichting van de Grote Kemmelbeek in Zuidschote en door het vis passeerbaar maken

van de Bernardplasstuw en enkele kleinere stuwen. Als ook voor de bovenlopen een ecologische inrichting volgt, dood hout in de beek blijft, houtkanten worden aangeplant en de vismigratieknelpunten worden opgelost, zal zich dit hopelijk in de komende jaren vertalen in een betere biologische toestand.

In perioden van hoge of langdurige neerslag komen in de winter in de laag gelegen **broeken** aan de monding van de Grote Kemmelbeek in de IJzer **overstromingen** voor. Het gebied is beschermd als vogelrichtlijngebied. Het stroomopwaartse deel van het afstroomgebied is gevoelig aan wateroverlast door intense voorjaars- of zomerbuien. Daarom wordt het hemelwater zo lang mogelijk stroomopwaarts vastgehouden en zal een **gecontroleerd overstromingsgebied** in Vlameringe worden aangelegd. Ook om waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater best zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleine spaarbekkens aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke stuwjes, door grachten terug in open profiel te leggen, door peilgestuurde drainages. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten. Het water kan zo langer vastgehouden worden en infiltreren om de **waterbeschikbaarheid** in het gebied te verhogen. Dit betekent een dubbele winst voor landbouw en natuur.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁰⁸.

5.2.2.2.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Grote Kemmelbeek omvat volgende gebiedspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_F_0345 ¹⁰⁹	Bouwen van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Kemmelbeek ter hoogte van Vlamertinge	Provincie West-Vlaanderen
7B_D_0091 ¹¹⁰	Sensibiliseren en begeleiden over bemesting aan de Driegoedenbeek, Wanebeek, Paddenbeek en Ganzenbeek.	Andere initiatiefnemer
7B_E_0031 ¹¹¹	Sensibiliseren en begeleiden over pesticiden aan de Grote	Andere initiatiefnemer

¹⁰⁸ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁰⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0345.pdf

¹¹⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_D_0091.pdf

¹¹¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_E_0031.pdf

	Kemmelbeek tussen Vlamertinge en Reningelst.	
7B_L_0020 ¹¹²	Gecoördineerde handhaving van calamiteiten veroorzaakt door meststoffen Driegoedenbeek, Wanebeek, Paddenbeek en Ganzenbeek.	Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8B_A_0170 ¹¹³	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Kemmelbeek	Alle Gemeenten
8A_D_0143 ¹¹⁴	Ecologische inrichting Franse Beek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0144 ¹¹⁵	Ecologische inrichting Hellegatbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0145 ¹¹⁶	Ecologische inrichting Sulferbergbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0146 ¹¹⁷	Ecologische inrichting Scherpenbergbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0147 ¹¹⁸	Ecologische inrichting Klijtebeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0148 ¹¹⁹	Ecologische inrichting Vuile Beek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0149 ¹²⁰	Ecologische inrichting Grote	Provincie West-Vlaanderen,

¹¹² https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_7B_L_0020.pdf

¹¹³ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8B_A_0170.pdf

¹¹⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0143.pdf

¹¹⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0144.pdf

¹¹⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0145.pdf

¹¹⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0146.pdf

¹¹⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0147.pdf

¹¹⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0148.pdf

¹²⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0149.pdf

	Kemmelbeek tussen Vlamertinge en Westouter (incl. vismigratie)	Provinciale Visserijcommissie West-Vlaanderen
8A_D_0150 ¹²¹	Ecologische inrichting Ganzenbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0151 ¹²²	Ecologische inrichting Paddenbeek (incl. vismigratie)(incl. open leggen ingebuisde delen)	Provincie West-Vlaanderen

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹²³ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹²⁴

actieprogramma IJzerbekken¹²⁵

5.2.2.2.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat IJzerbekken bracht in 2015 de actoren in het aandachtsgebied van de Grote Kemmelbeek voor het eerst rond de tafel voor een gebiedsgericht overleg over waterkwaliteit.

De watertoestand in het afstroomgebied en de nodige maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren worden besproken.

Er is overleg met de Afdeling Natuur en Bos en de gemeente Heuvelland om te komen tot de aanleg van IBA's met invloed op het habitatrichtlijngebied Westvlaams Heuvelland.

Door kennis en ervaring uit te wisselen en projecten en initiatieven bij elkaar te leggen, kunnen we meer bereiken. Daarom gaan we voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

De volgende jaren zullen de nodige acties om tot een goede waterkwaliteit en waterbalans te evolueren verder concreet worden gemaakt in het gebiedsgericht overleg.

5.2.2.3 Ieperlee

De belangrijkste toevoer waterlopen van de Ieperlee zijn de **Bollaertbeek** en de **Kleine Kemmelbeek**. De Kleine Kemmelbeek ontspringt op de Kemmelberg en stroomt via de Dikkebusvijver naar de

¹²¹ https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_8A_D_0150.pdf

¹²² https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_8A_D_0151.pdf

¹²³ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹²⁴ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹²⁵ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

Ieperlee ter hoogte van Ieper. De Bollaertbeek ontspringt ook op de Zuidwestvlaamse heuvelrug en verandert ter hoogte van het overstromingsgebied de Verdrongen Weiden van naam naar Ieperlee. Ter hoogte van Drie Grachten mondt de Ieperlee uit in het kanaal Ieper-IJzer.

De voorbije jaren zette het Europese WaterProtect project in op het verminderen van pesticiden in de Bollaertbeek en een Leader project was er op gericht om erosie langs de Kleine Kimmelbeek te beperken. Beide projecten worden nu verder gezet in het **landinrichtingsproject Waterlandschap - "Robuuste waterlopen Westhoek" en het Leader project Westhoek**. De doelstellingen, minder pesticiden en minder sediment naar de waterlopen, werden uitgebreid naar beide beken. Het oppervlaktewater uit dit afstroomgebied wordt gebruikt voor drinkwaterproductie. Het ruw water wordt gewonnen uit de Dikkebusvijver en de Zillebekevijver. Omwille van overschrijding van de normen voor pesticiden in het oppervlaktewater (deze normen zijn een stuk strenger dan de milieukwaliteitsnormen) kan gedurende een periode van enkele maanden geen water ingenomen worden. Een recente uitdaging voor de Dikkebusvijver en Zillebekevijver vormen cyanobacteriën (of blauwalgen) in warme, droge perioden. Veel van deze bacteriën scheiden giftige stoffen af waardoor het water gevaarlijk wordt om in te watersport te beoefenen. Ze zijn sterk afhankelijk van de hoeveelheid nutriënten. Er wordt daarom naar een locatie gezocht voor een defosfatering wetland stroomopwaarts de Dikkebusvijver en/of Zillebekevijver zodat de algenbloei in deze vijvers verminderd kan worden. Er wordt ook gezocht naar nieuwe mogelijkheden om historische fosforverontreiniging in de slibbodem vast te leggen.

5.2.2.3.1 visie

De **biologische toestand** voor de **Bollaertbeek** is **slecht** voor macrofyten (waterplanten) en **ontoereikend** voor macro-invertebraten, vissen en fyto-benthos. Het zuurstofgehalte is nog erg laag in de beek (meetpunt Rijselseweg) en er komen **te veel nutriënten** (fosfor en stikstof) voor in het water. Deze beek kent al verschillende jaren het grootste aantal en de hoogste overschrijdingen voor **pesticiden** in het IJzerbekken, zoals zoals (4-Chloor-2methylfenoxy)azijnzuur of MCPA, diflufenican, flufenacet, linuron en aclonifen.

De **Kleine Kimmelbeek** heeft als een van de weinige beken in het IJzerbekken een **goede beoordeling voor macro-invertebraten en macrofyten** (waterplanten) voor het traject stroomafwaarts de Dikkebusvijver. De beoordeling voor **vissen** is **ontoereikend**. De knelpunten worden door terreinonderzoek gezocht.

Het meetpunt op de Kleine Kimmelbeek stroomafwaarts de Dikkebusvijver heeft nog een relatief laag zuurstofgehalte. Het gehalte fosfor en stikstof wordt als matig beoordeeld maar ligt wel bij de laagste waarden in het IJzerbekken. Het meetpunt stroomopwaarts de Dikkebusvijver heeft een hoger zuurstofgehalte, maar meet ook meer nutriënten.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (88%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel groter dan de helft (69%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben ongeveer een kwart (27%) van het aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

Uitspoeling (rechtstreeks of via drainage) en afspoeling van landbouwpercelen zijn de belangrijkste oorzaken voor hoge nutriëntwaarden. De landbouwers die percelen langs deze waterlopen gebruiken, worden begeleid om optimale bemesting toe te passen, afspoeling van erfsappen te

voorkomen, braakliggende percelen te vermijden, bufferstroken aan te leggen, impact van drainagewater te beperken door denitificatie,...

Ook over optimaal gebruik van pesticiden, om puntlozingen en diffuse lozingen te vermijden, worden landbouwers geïnformeerd en begeleid. Het landinrichtingsproject voorziet onder andere in de aanleg van bufferstroken. Het gebruik van de aanzuigplaatsen aan de Kleine Kemmelbeek in Dikkebus en aan de Ieperlee in Noordschote worden verder aangemoedigd. Er wordt ook gezocht naar nieuwe locaties en de mogelijkheid om spuittoestellen veilig te reinigen.

Zowel de rioleringsgraad (79%) als de zuiveringsgraad (75%) zijn nog relatief laag en er komt nog verdunning voor van het afvalwater met hemelwater.

Het huishoudelijk afvalwater van de dorpskernen Kemmel en recent ook Wijtschate wordt gezuiverd in de plaatselijke KWZI. Hopelijk zal zich dit snel vertalen in een waterkwaliteitsverbetering voor de Wijtschatebeek. Een deel van het huishoudelijk afvalwater wordt naar buiten het afstroomgebied gevoerd waar het in de RWZI's van Ieper of Vlamertinge gezuiverd wordt. Rond Voormezele zijn nog verschillende straten prioritair te voorzien van riolering. De zuivering van het huishoudelijk afvalwater voor de gespreide bebouwing in het buitengebied wordt vooral voorzien door middel van IBA's.

De **structuurkwaliteit** is nog **ontoereikend** voor de Ieperlee en Kleine Kemmelbeek. Een klein deeltje van de Bollaertbeek wordt als matig beoordeeld. Kansen voor het biologisch leven in de waterloop worden verhoogd door een ecologische inrichting van de waterlopen, dood hout dat in de beek blijft, aanplanten van houtkanten en door vissen een vrije doorgang te bieden. Om **waterschaarste** te voorkomen wordt het hemelwater zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleine spaarbekkens aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke stuwjes, door grachten terug in open profiel te leggen, door peilgestuurde drainages. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten. Het water kan zo langer vastgehouden worden en infiltreren om de **waterbeschikbaarheid** in het gebied te verhogen. Dit betekent een dubbele winst voor landbouw en natuur.

Een belangrijk **vismigratieknelpunt** is de **stuw op de Ieperlee in Noordschote**. Omwille van de verbinding met de IJzer is het oplossen van dit knelpunt prioritair.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹²⁶.

5.2.2.3.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Ieperlee omvat volgende gebiedspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
----	-------	--------------------

¹²⁶ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

7B_D_0093 ¹²⁷	Sensibiliseren en begeleiding mbt bemesting Kleine Kemmelbeek en Bollaertbeek	Andere initiatiefnemer
7B_E_0032 ¹²⁸	Sensibiliseren en begeleiding mbt pesticiden Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek	Andere initiatiefnemer
8B_A_0155 ¹²⁹	Uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in afstroomgebied van de Dikkebusbeek	Alle Gemeenten
8B_A_0152 ¹³⁰	Maatregelen tegen erosie uitvoeren voor de Bollaertbeek	Bekkensecretariaat IJzerbekken, Alle Gemeenten
8A_D_0152 ¹³¹	Ecologische inrichting Kleine Kemmelbeek (incl. vismigratie)	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0153 ¹³²	Ecologische inrichting van de leperlee in Ieper, herstel van oeverafkalvingen langs de leperlee in Noorschote en oplossen van het vismigratieknelpunt veroorzaakt door de stuw in Noordschote.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_I_0106 ¹³³	Optimaliseren van het waterbeheer rond Ieper door herinrichting van de oostelijke stadsgrachten (Kasteelgracht, Wieltjesgracht) in functie van waterafvoer.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
7B_K_0035 ¹³⁴	Vastleggen van historische	Andere initiatiefnemer,

¹²⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_D_0093.pdf

¹²⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_E_0032.pdf

¹²⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0155.pdf

¹³⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_A_0152.pdf

¹³¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0152.pdf

¹³² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0153.pdf

¹³³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0106.pdf

¹³⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_K_0035.pdf

fosforverontreiniging in de sedimentlaag van de Zillebekevijver (pilotproject),

Vlaamse overheid : Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek (VITO),
Drinkwatermaatschappij : De Watergroep

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹³⁵ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹³⁶

actieprogramma IJzerbekken¹³⁷

5.2.2.3.3 gebiedsgerichte werking

Voor de Bollaertbeek en de Kleine Kemmelbeek loopt het landinrichtingsproject “Robuuste waterlopen Westhoek”. Het project wordt getrokken door de gebiedswerking van de provincie West-Vlaanderen, in samenwerking met vele partners zoals Inagro, het regionaal landschap IJzer en Polder, de Vlaamse Landmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, De Watergroep,...

5.2.2.4 IJzer

De IJzer ontspringt uit verschillende stroompjes in Frankrijk (Buisscheure, Lederzele) en mondt na ongeveer 78 km uit in zee, in Nieuwpoort. Eén derde van het stroomgebied ligt in Frankrijk. Zo’n 47 km van de IJzer loopt over Vlaams grondgebied.

5.2.2.4.1 visie

Aan de grens met Frankrijk heeft de IJzer een **relatief goede biologische toestand**. De beoordeling voor macro-invertebraten en fytoplankton is goed en voor fyto-benthos en vissen matig. Het is een van de betere waterlopen in het IJzerbekken. De **structuurkwaliteit** is er **matig**. De ondersteunende fysico-chemische toestand wordt bepaald door de instroom uit Frankrijk en de waterkwaliteit van de Heidebeek. **Fosfor** en **geleidbaarheid** hebben hier al van aan de grens nog te hoge waarden. De grensoverschrijdende vuilvrucht vertoont de laatste jaren een stijging voor fosfor en een lichte daling voor stikstof. Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, waaronder diflufenican, flufenacet en parathion-ethyl. Er zijn dus ook in Frankrijk nog grote inspanningen nodig om de fysico-chemische kwaliteit te verbeteren.

Verder stroomafwaarts **ter hoogte van de Blankaart**, na instroom van onder andere de Poperingevaart, Grote Kemmelbeek en het kanaal Ieper-IJzer **neemt de biologische kwaliteit af**. De beoordeling voor macro-invertebraten en vissen is matig, voor fyto-benthos goed en voor fytoplankton slecht. Zowel **fosfor** als **stikstof** nemen toe en de **geleidbaarheid** is vaak te hoog. Er

¹³⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹³⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹³⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

worden ook hier overschrijdingen voor pesticiden vastgesteld, waaronder diflufenican, dimethoat en flufenacet.

Het is in dit traject dat De Watergroep oppervlaktewater inneemt in hun spaarbekken als ruw water voor de **productie van drinkwater** in het waterproductiecentrum de Blankaart. De waterbeschikbaarheid is echter beperkt omwille van de combinatie waterkwaliteit en waterkwantiteit. De Watergroep moet vaak de waterinname stil leggen omwille van een te hoog pesticidengehalte, een te hoog zoutgehalte, een te hoog nitraatgehalte of een te laag waterpeil op de IJzer. De normen voor pesticiden in het oppervlaktewater voor de productie van ruw water liggen een stuk lager dan de milieukwaliteitsnormen. Daarom is deze waterwinning erg kwetsbaar voor verontreiniging. Na de vernieuwing van het waterproductiecentrum De Blankaart wordt de mogelijkheid onderzocht om de opslagcapaciteit te vergroten door middel van een tweede spaarbekken of een ondergrondse opslag van water om de periodes waarin onvoldoende kwalitatief water kan ingenomen worden beter te overbruggen.

Net stroomafwaarts van het innamepunt van het waterproductiecentrum mondt de Houtensluisvaart uit in de IJzer. Langs deze waterloop ligt de **RWZI van Woumen**. Om de bijhorende invloed van **overstortwerking** te verminderen moet de **verdunning** in het toevoerende rioleringsstelsel verminderen. Daarom worden meer gescheiden rioleringsstelsels aangelegd en worden grachten aangesloten op de waterlopen in plaats van op de riolering.

Vanaf de instroom van de Handzamevaart in Diksmuide ligt de IJzer volledig **ingedijkt tot aan de monding** aan de Ganzenpoot in de havengeul. De **structuurkwaliteit** is hier dan ook **ontoereikend**. De **biologische kwaliteit neemt verder af** tot matig voor vissen, ontoereikend voor macro-invertebraten en fyto-benthos en slecht voor fytoplankton. Ook hier zijn fosfor en geleidbaarheid de knelpuntparameters. Het zuurstofgehalte is hier wel goed terwijl het zuurstofgehalte stroomopwaarts iets lager ligt. Ook hier worden overschrijdingen voor pesticiden vastgesteld, zoals dimethoat, flufenacet en linuron.

Op de IJzer is de invloed van langdurige droge perioden duidelijk te zien door een afname van het afvoerdebit, dalende waterpeilen en een verhoogd zoutgehalte dat zich als een zoutwaterwig stroomopwaarts doorzet. Het zoutgehalte wordt continu opgemeten. De Vlaamse Waterweg onderzoekt welke maatregelen de **verzilting** van de **IJzer aan de Ganzenpoot** kunnen tegengaan. Ze doen dit in samenhang met het toepassen van een **omgekeerd spui-beheer** om **glasaalmigratie** naar het IJzerbekken toe te laten. De IJzer is namelijk een prioritaire waterloop voor vismigratie. Verder stroomopwaarts zijn er op de IJzer zelf geen vismigratieknelpunten. Maar vormen de terugslagkleppen tussen kleinere polderwaterlopen en de IJzer knelpunten voor vrije vismigratie zoals voor de Westsluisbeek, de Pesersbeek en het Noordschotebroek.

Langs de IJzer overstromen elke winter de broeken van IJzer- en Handzamevallei. Ze zijn een natuurlijk waterbergingsgebied en beschermen onder meer Diksmuide tegen wateroverlast. De Vlaamse Waterweg zal een overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) voor de IJzer opmaken om na te gaan welke maatregelen nodig zijn om ook in de toekomst de gebieden langs de IJzer klimaatbestendig te beschermen tegen **wateroverlast**. In het plan zal ook worden opgenomen welke kansen er zijn om **waterschaarste** tegen te gaan.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹³⁸.

5.2.2.4.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de IJzer omvat volgende gebiedspecifieke actie

De waterkwaliteit in de IJzer hangt sterk af van de toevoerende zijwaterlopen en een derde van het afstroomgebied ligt in Frankrijk.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_E_0419 ¹³⁹	Wegwerken vismigratieknelpunten: sluizen en schuiven op de Bergenvaart, aan de Ganzenpoot en op het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke	Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv

Om de goede toestand te behalen in het beperkte directe afstroomgebied naar de IJzer zelf zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁴⁰ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁴¹

actieprogramma IJzerbekken¹⁴²

5.2.2.5 Langgeleed

Het Langgeleed loopt evenwijdig met de kust en wordt voor een groot deel gevoed met grondwater uit de duinen. De afwatering gebeurt in oostelijke richting via het Kattensas rechtstreeks in de havengeul en deels in westelijke richting via het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke. Het afstroomgebied maakt deel uit van het westelijk poldergebied.

5.2.2.5.1 visie

De brakke polderwaterloop Langgeleed heeft een **vrij goede biologische kwaliteit**. Zowel macro-

¹³⁸ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹³⁹ https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_8A_E_0419.pdf

¹⁴⁰ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁴¹ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁴² <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

invertebraten als macrofyten (waterplanten) worden als goed beoordeeld. Vissen hebben een matige beoordeling. De **vismigratieknelpunten** zijn vooral schuiven. Deze worden vis passeerbaar gemaakt. Bij een laag zuurstofgehalte, veroorzaakt door overstortwerking, komt soms vissterfte voor.

Ook de **fysico-chemische kwaliteit** is voor de meeste stoffen **goed, behalve voor fosfor**, met toch nog relatief hoge waarden (1 à 1,5 µg/l).

Om het fosfor gehalte te verminderen wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting en uitbouw en optimaliseren van de saneringsinfrastructuur** verder gezet.

Het zuiveringsgebied van Wulpen heeft, net als de andere zuiveringsgebieden aan de kust, een hoge zuiveringsgraad (ca. 90%). Dit betekent dat al veel huishoudens op de riolering zijn aangesloten en de nadruk vooral ligt op optimalisatie van de riolering, zoals verminderen van de overstortwerking op het Langeleed. Het aandeel verspreid gelegen huishoudens dat moet voorzien in een individuele behandeling van hun afvalwater is beperkt.

Specifieke aandacht is nodig voor seizoensgebonden **overstortwerking** vanuit de toeristische badsteden wegens invloed op de kwaliteit van het kustwater en de tijdelijk hogere vraag naar drinkwater.

De Westkustpolder heeft de laatste jaren al verschillende trajecten van het Langgeleed, waaronder in Plopsaland, op een ecologische manier opnieuw ingericht om de ontoereikende toestand te verbeteren. Een ecologische inrichting ter hoogte van de Langgeleedstraat en in open profiel leggen op het militair domein van Koksijde zijn gepland.

Om de schade van **wateroverlast** en **watertekort** te minimaliseren is het volledige netwerk van polderwaterlopen belangrijk voor de opvang en berging van hemelwater. De bergingsmogelijkheden kunnen geoptimaliseerd worden door open houden of terug open maken van grachten en een aangepast peilbeheer. Het ganse gebied is laag gelegen ten opzichte van het normaal zeepeil. De lozing naar zee via het Kattensas in Nieuwpoort verdient bijzondere aandacht op vlak van peilbeheer en houdt rekening met de zeespiegelstijging en de maatregelen om de kust te beschermen.

Om watertekort te voorkomen moeten de kustgemeenten sterk inzetten op het vrijwaren van infiltratiegebieden en op ontharden van de kuststrook.

Er wordt onderzocht hoe een verbinding tussen het Langgeleed en de Oude Veurnevaart en de Slijkvaart de waterbalans kan verbeteren.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁴³.

5.2.2.5.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor het Langgeleed omvat volgende gebiedspecifieke acties:

Om de goede toestand te behalen in het Langgeleed zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

¹⁴³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_K_0032 ¹⁴⁴	Gebiedsgerichte analyse naar oorzaken voor hoge fosforwaarden in het afstroomgebied van het Langeleed	Bekkensecretariaat IJzerbekken
7B_K_0033 ¹⁴⁵	Gebiedsgerichte analyse naar oorzaken voor matige score voor vissen in het afstroomgebied van het Langeleed	Bekkensecretariaat IJzerbekken
8A_D_0157 ¹⁴⁶	Ecologische inrichting van het Langeleed.	Polder en/of Wateringen: Westkustpolder
8A_E_0392 ¹⁴⁷	Oplossen van vismigratieknelpunten op het Langeleed.	Polder en/of Wateringen: Westkustpolder

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁴⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁴⁹

actieprogramma IJzerbekken¹⁵⁰

5.2.2.6 Ringslot

Het afstroomgebied van het Ringslot watert af via het Canal des Moères en Canal des Chats naar Duinkerke en maakt deel uit van het westelijk poldergebied.

Het Ringslot heeft een **matige biologische kwaliteit**. Het is **één van de weinige polderwaterlopen met een goede beoordeling voor macrofyten (waterplanten) en macro-invertebraten**. Vissen zijn de bepalende parameter voor de matige toestand.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (99%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor heeft de sector landbouw het grootste aandeel (95%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben een groot aandeel (100%) in de vuilvracht voor chemisch

¹⁴⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_K_0032.pdf

¹⁴⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_K_0033.pdf

¹⁴⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0157.pdf

¹⁴⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0392.pdf

¹⁴⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁴⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁵⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

zuurstofverbruik (CZV).

Om het fosfor gehalte te verminderen en het zuurstofgehalte te verbeteren wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting** verder gezet. In dit afstroomgebied wordt de zuivering van het huishoudelijk afvalwater volledig door **IBA's** voorzien.

Om wateroverlast in de Moeren de voorkomen werd een pompemaal op de Speievaart geplaatst om bij hoog water te kunnen pompen naar het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke. Met Frankrijk worden afspraken gemaakt voor een gedeelde afwatering richting zowel Nieuwpoort als Duinkerke. In Duinkerke wordt daarvoor een schuif gebouwd tussen het Canal de Furnes en het Canal Exutoire.

Na realisatie van het pompemaal op de Speievaart zal het peilbeheer voor de Moeren meer worden afgestemd op het zoutgehalte door middel van analyse van geleidbaarheidsmetingen.

Om een antwoord te bieden op waterschaarste zou het water dat in natte perioden uit de Moeren wordt gepompt en naar zee wordt afgevoerd, kunnen opgeslaan worden voor gebruik in een natte periode. Er kan onderzocht worden hoe dit mogelijk is ondergronds, in de Cabour duinen.

Om de goede toestand te behalen in het Ringslot zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven. Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁵¹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁵²

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁵³.

5.2.2.7 Moerdijkvaart

De Donkbeek, Koolveldbeek, Engelbeek, Aletebeek, Boergonjevaart ontspringen op het plateau van Wijnendale en wateren samen als Moerdijkvaart af naar het kanaal Plassendale-Nieuwpoort. Het lagergelegen gebied de Moere van Gistel wordt door middel van een pompemaal ontwatert naar de Moerdijkvaart.

5.2.2.7.1 visie

De Moerdijkvaart heeft nog een **slechte biologische kwaliteit**. Er komen namelijk weinig tot geen waterplanten (macrofyten) en fytoplankton (wieren en algen) voor. De **macro-invertebraten en vissen** worden wel **al** als **matig** beoordeeld. Er is soms vissterfte op de Moerdijkvaart. Er is een vrije verbinding met het kanaal Plassendale-Nieuwpoort. Binnen het afstroomgebied vormen verschillende pompgemalen **vismigratieknelpunten**.

Het zuurstofgehalte en het stikstof gehalte zijn meestal goed. Om vissterfte te voorkomen in de

¹⁵¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁵² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁵³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

Moerdijkvaart wordt bij een laag zuurstofgehalte tijdelijk een beluchter geplaatst. Het **fosforgehalte** scoort nog **ontoereikend**, maar is bij de laagste waarden in het IJzerbekken. De meest beperkende factor is de **hoge geleidbaarheid**. Deze hoge geleidbaarheid wordt gemeten in lange droge periode. De oorsprong ligt waarschijnlijk in het lagergelegen pompgebied Moere. Het ondiepe grondwater is er zout en komt op een diepte van minder dan 2m onder de oppervlakte voor. Tijdens lange droge perioden kwelt dit zoute water naar de oppervlakte. Om dit effect tegen te gaan kan langer een hoger waterpeil aangehouden worden.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (85%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel bijna de helft (43%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben ongeveer de andere helft (42%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

Om een antwoord te bieden op de slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting** en uitbouw van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen nog vaak **incidenten** voor, zoals huishoudelijk afvalwater in de regenwaterriolering die loost op de Akkerbeek in Eernegem of lozing van mest of ersappen op de Koolveldbeek/Blekerijbeek in Ichtegem, de Hogeveldebeek in Eernegem, de Bourgognebeek in Eernegem, het Vaartdijkgeleed in Gistel. De oorzaken worden opgespoord en structurele problemen worden aangepakt.

In het bovenstroomse gedeelte bevinden zich de dorpskernen van Koekelare, Ichtegem, Eernegem en Aartrijke. Het **huishoudelijk afvalwater** wordt binnen het afstroomgebied gezuiverd in de KWZI's Zande, Gistel-Moere, Koekelare of wordt naar de RWZI van Oostende gevoerd. Om de invloed van **overstortwerking** van de dorpen Koekelare, Eernegem, Ichtegem en Gistel te beperken worden verder gescheiden rioleringen aangelegd. De **KWZI van Wijnendale** is nog te bouwen en is erg belangrijk omwille van de vuilvracht die zal worden weg gehaald van o.a. de Kasteelbeek in het habitatrichtlijngebied bos van Wijnendale en Moubek (aandachtsgebied Rivierbeek Hertsbergebeek in het bekken van de Brugse Polders). Het aandeel verspreide bebouwing die het huishoudelijk afvalwater individueel moet zuiveren (IBA) is in dit afstroomgebied beperkt.

In 2020 wordt de fysico-chemische waterkwaliteit in het afstroomgebied van de Moerdijkvaart **in detail bemeten**. Daarna volgt een **analyse** van deze gegevens om de oorzaken voor het hoge fosforgehalte en de hoge geleidbaarheidswaarden te achterhalen.

Om **wateroverlast** te voorkomen werden de **dijken** langs de Moerdijkvaart tussen de Keiweg en de Vaartstraat al hersteld. De Vlaamse Milieumaatschappij zal de dijken langs de Moerdijkvaart aansluitend tussen de Vaartstraat en de Nieuwlandstraat herstellen en de oevers ook **ecologisch inrichten**. Deze inrichting zal de ontoereikende structuurkwaliteit verbeteren. En zal zich hopelijk vertalen in een verbeterde biologische kwaliteit.

Om **waterschaarste** te voorkomen wordt het hemelwater zo veel mogelijk stroomopwaarts vastgehouden. Grachten spelen hier een belangrijke rol in. In de waterlopen kunnen visvriendelijke stuwen geplaatst worden. Er kunnen kleinschalige waterbekkens aangelegd worden.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in

de waterlichaamfiches¹⁵⁴.

5.2.2.7.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Moerdijkvaart omvat volgende gebiedspecifieke acties:

Om de goede toestand te behalen in de Moerdijkvaart zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_K_0030 ¹⁵⁵	Gebiedsgerichte analyse naar oorzaken van hoge geleidbaarheidswaarden, lage zuurstofwaarden en hoge sulfaatwaarden in het afstroomgebied van de Moerdijkvaart	Bekkensecretariaat IJzerbekken
7B_K_0031 ¹⁵⁶	Gebiedsgerichte analyse naar oorzaken voor slechte score voor macrofyten in het afstroomgebied van de Moerdijkvaart	Bekkensecretariaat IJzerbekken
6_F_0363 ¹⁵⁷	Verhogen van de bergingscapaciteit en ecologische oeverinrichting voor de Moerdijkvaart in Gistel	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_F_0346 ¹⁵⁸	Realisatie van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Blekerijbeek in Ichtegem	Provincie West-Vlaanderen

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁵⁹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁶⁰

¹⁵⁴ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁵⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_7B_K_0030.pdf

¹⁵⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_7B_K_0031.pdf

¹⁵⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_6_F_0363.pdf

¹⁵⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_6_F_0346.pdf

¹⁵⁹ <https://sGBP.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁶⁰ <https://sGBP.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

5.2.3 Andere gebieden

5.2.3.1 Heidebeek

De Heidebeek ontspringt in de Franse gemeenten Terdegem, Saint-Silvestre-Cappel, Eke en Steenvoorde. Ter hoogte van Watou vormt de Heidebeek of Ey Becque de grens en wordt er gevoed door de Steenvoordebeek. Meer dan de helft van het afstroomgebied van de Heidebeek bevindt zich in Frankrijk. De Heidebeek mondt uit in de IJzer ter hoogte van Haringe.

De Heidebeek wordt als enige waterloop in het IJzerbekken gekarakteriseerd als natuurlijke waterloop. De beek heeft een **goede structuurkwaliteit** als één van de weinige beken in het IJzerbekken. De vismigratieknelpunten zijn beperkt door enkele bodemplaten. De beek staat dus zo goed als in open verbinding met de IJzer. Toch heeft de beek een **slechte biologische waterkwaliteit**.

De toestand voor macrofyten (waterplanten) en vissen wordt als matig beoordeeld. Het visbestand bestaat onder andere uit paling, kopvoorn en kleine modderkruiper. Het is het quasi **ontbreken van macro-invertebraten** die de waterloop een slechte beoordeling geeft.

Deze slechte biologische toestand hangt duidelijk samen met een **slechte fysico-chemische toestand**. Het **zuurstofgehalte** is nog relatief laag. Het **fosfor** gehalte ligt vaak nog een stuk boven 1 mg/l en hoort daarmee bij de hoogste waarden in het IJzerbekken. De **geleidbaarheid** in de waterloop is hoog (rond de 2.000 µS/cm). **Stikstof** wordt als matig beoordeeld, maar vertoont de laatste jaren weinig verbetering. De grensoverschrijdende vuilvracht vertoont de laatste jaren een stijging voor fosfor en een lichte daling voor stikstof. Ook de geleidbaarheid is al hoog op het moment dat de Heidebeek Vlaanderen binnen stroomt. De Heidebeek vertoont overschrijdingen van de normen voor **pesticiden** voor onder andere diflufenican, linuron en parathion-ethyl.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (93%) voor de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel groter dan de helft (58%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied.

Om een antwoord te bieden op deze slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting, pesticidengebruik, erosiebestrijding** en uitbouw van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen soms **incidenten** voor, zoals een mestlozing op de Montefaultbeek in Proven of een lozing van bedrijfsafvalwater op de Plokhanebeek in Watou.

Binnen het afstroomgebied van de Heidebeek wordt het **huishoudelijk afvalwater** deels gezuiverd in de KWZI's Sint-Jan-ter-Biezen en Watou en deels getransporteerd naar de RWZI Poperinge en de KWZI's Proven en Roesbrugge. De rioleringsgraad is in dit afstroomgebied erg laag (43%). Er is dus nog een grote inhaalbeweging te maken om huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op een zuiveringsinstallatie. Het afvalwater van de verspreide bebouwing zal worden gezuiverd door een

¹⁶¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

IBA.

Om **wateroverlast** en **waterschaarste** te voorkomen wordt het hemelwater zo veel mogelijk stroomopwaarts vastgehouden. Grachten spelen hier een belangrijke rol in. Ook peilgestuurde drainage kan een oplossing bieden. In de waterlopen kunnen visvriendelijke stuwen geplaatst worden. Er kunnen kleinschalige waterbekkens aangelegd worden. En bij intense buien wordt gebruik gemaakt van gecontroleerde overstromingsgebieden zoals op de Warandebek en de Plokhanbek in Watou.

De Heidebek is een kansrijke bek voor biologisch leven. Gezien de nog grote doelafstand is voor de Heidebek overleg met Frankrijk nodig om de binnenkomende waterkwaliteit fysico-chemisch te verbeteren. Pas nadat de invloed van het effluent van bedrijven en huishoudelijk afvalwater uit Frankrijk afneemt, zal de biologische toestand van de Heidebek kunnen verbeteren.

Om tot een goede toestand in het afstroomgebied van de Heidebek te evolueren, is, zowel in Vlaanderen als in Frankrijk, vooral nog een verdergaande zuivering van bedrijfsafvalwater, optimale bemesting, de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur nodig en controles op lozingen van bedrijfsafvalwater en lozingen van mest en erfsappen.

Het generieke beleid voor bemesting, pesticiden en erosie wordt verder afgestemd op het integraal waterbeleid in dit afstroomgebied.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁶² en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁶³

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁶⁴.

5.2.3.2 Kanaal Ieper-IJzer

Het kanaal Ieper-IJzer is zoals de naam het zegt een verbindingkanaal tussen Ieper en de IJzer. Het kanaal voert het water af van onder andere de Bellewaardebek en Zwaanhofbek. Tot dit afstroomgebied behoort ook de Ieperlee tussen Ieper en de monding in het kanaal ter hoogte van Drie Grachten.

5.2.3.2.1 visie

Het kanaal heeft een **matige biologische waterkwaliteit** voor macro-invertebraten, macrofyten (waterplanten), fyto-benthos en vissen. De beoordeling voor fytoplankton (algen, bacteriën) is slecht. De structuurkwaliteit is voor deze kunstmatige waterloop voor het hele traject ontoereikend. Het visbestand is matig dankzij een dichte opvolging van ander andere de stad Ieper en de

¹⁶² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁶³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁶⁴ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

hengelvereniging. De sluizen van Boezinge sas en Boezinge dorp vormen nog **vismigratieknelpunten**.

De **fysico-chemische toestand** ter hoogte van de monding van de IJzer is slecht onder een sterke negatieve invloed van de leperlee en de Martjevaart voor **fosfor** en **geleidbaarheid**. De zuurstofwaarden zijn zowel in leper als aan de monding matig tot ontoereikend. De beoordeling voor stikstof is voor het hele kanaal matig. Het grootste aandeel in de vuilvracht voor stikstof (66%) wordt toegeschreven aan de sector landbouw. De RWZI van leper (36%) en de sector bedrijven en diensten (24%) hebben samen het grootste aandeel in de vuilvracht voor fosfor. Het grootste deel van het huishoudelijk afvalwater in dit afstroomgebied wordt gezuiverd in de RWZI van leper. De rioleringsgraad in het afstroomgebied is al vrij hoog (90%). De volgende stap is de optimalisatie van de riolering. Door de aanleg van gescheiden stelsels kan de **overstortwerking** beperkt worden, zoals bijvoorbeeld voor het overstort Oostkaai (zuidelijk deel bedrijventerrein leperleekanaal).

Naar aanleiding van **vissterfte** en verschillende vaststellingen van **vervuild water op het kanaal, op de Zwaanhofbeek en de Bellewaardebeek** wordt onderzoek gevoerd naar de oorzaken.

Aan het begin van het kanaal in leper is tijdens droge perioden vaak een **laag zuurstofgehalte gemeten**. Wanneer er dan een stevige bui valt en de **overstorten** in werking treden, verhoogt de organische belasting en de zuurstofvraag. Om deze overstortwerking te beperken zijn er nog heel wat gescheiden rioleringen aan te leggen in het centrum van leper. Ook de dikke **sliblaag** in de jachthaven van leper heeft een negatieve invloed op het zuurstofgehalte. In warme droge perioden wordt de situatie van nabij opgevolgd door de stad leper en worden soms beluchters ingezet om de toestand voor vissen tijdelijk te verbeteren en zo vissterfte te voorkomen.

De **Zwaanhofbeek** en de aanliggende bufferbekkens in het bedrijventerrein leperleekanaal (noordelijk deel) hebben al verschillende **incidenten** gekend. De **organische belasting is dan hoog, samen met de geleidbaarheid en het stikstofgehalte**. Of er wordt een verhoogd ammonium gehalte gemeten in de afvalwaterriolering. De incidenten wijzen op **verkeerde aansluitingen of lozingen op de regenwaterafvoerriolering**. Ook stroomopwaarts van het bedrijventerrein vertoont het MAP meetpunt al verhoogde geleidbaarheidswaarden, lage zuurstofwaarden en hoge overschrijdingen voor de nitraatnorm. In dit stroomopwaartse gedeelte werd ook een **niet vergunde bedrijfslozing** vastgesteld. Ook op de Oude Vaart komen herhaaldelijk nog incidenten voor, namelijk **mestlozingen**.

De **Bellewaardebeek** heeft in het bovenstroomse deel nog een relatief goede fysico-chemische kwaliteit. Vanaf de Schaartjesbeek komt er nog **ongezuiverd huishoudelijk afvalwater** in de beek en bij hevige neerslag komt ook het effluent van verschillende **overstorten** in de beek. De rioleringscollector langs de beek is namelijk nog een gemengde riolering, die zowel afvalwater als regenwater afvoert.

Om tot een goede toestand in het afstroomgebied van het kanaal leper-IJzer te evolueren, is vooral nog een verdergaande zuivering van bedrijfsafvalwater, optimale bemesting, de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur nodig en controles op lozingen van bedrijfsafvalwater en lozingen van mest en ersappen.

Het generieke beleid voor bemesting en pesticiden wordt verder afgestemd op het integraal waterbeleid in dit afstroomgebied.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van

de generieke acties¹⁶⁵ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁶⁶

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁶⁷.

5.2.3.2 gebiedsgerichte werking

Sinds 2015 loopt overleg tussen de stad Ieper, de afdeling Handhaving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de provincie West-Vlaanderen, Aquafin, de Agentschap Natuur en Bos en de Vlaamse Waterweg om een de oorzaken voor verontreiniging van het kanaal Ieper-IJzer, de Zwaanhofbeek en de Bellewaardebeek te achterhalen.

Zo werd in het bedrijventerrein Ieperleekanaal (noordelijk deel) gezocht naar aansluitingen van afvalwater op de regenwaterriolering, werd stroomopwaarts van het MAP-meetpunt op de Zwaanhofbeek ter hoogte van de Pilkemseweg gezocht naar oorzaken voor verhoogde geleidbaarheid, werden bedrijven aangemaand om maatregelen te nemen, worden afspraken gemaakt over het aanleggen van gescheiden riolering, zijn er vaststellingen van verhoogde ammoniumwaarden in de RWZI van Ieper en toevoerende afvalwaterriolering,...

Het onderzoek wordt de volgende jaren verder gezet en de afgesproken maatregelen worden in de praktijk gebracht. De verschillende actoren brengen mekaar steeds snel op de hoogte bij onregelmatigheden zodat bijvoorbeeld vissterfte op het kanaal Ieper-IJzer kan vermeden worden en milieu-incidenten kunnen bestraft worden.

5.2.3.3 Martjevaart

De Martjevaart ontspringt op de Zuidwestvlaamse heuvelrug tussen de Zonnebeekse Nonnebossen en Westrozebeke. De grootste zijlopen zijn de Steenbeek-Hanebeek, de Lekkerboterbeek, de Broenbeek en de Korversbeek.

De Martjevaart en de zijlopen hebben een matige structuurkwaliteit. Er zijn geen vismigratieknelpunten gekend in de vismigratiedatabank. De beek staat dus via het kanaal Ieper-IJzer in open verbinding met de IJzer. Vissen hebben een matige beoordeling.

En de beek heeft een **ontoereikende biologische waterkwaliteit** voor macro-invertebraten en daarmee **een van de waterlopen met de minste kwaliteit in het IJzerbekken**. Deze ontoereikende beoordeling is te wijten aan de **slechte fysico-chemische toestand**. De **zuurstof**waarden zijn nog zeer laag. De **fosfor**waarden (rond de 1 mg/l) en **geleidbaarheid** (rond de 2.000 µS/cm) veel te hoog. Enkel **stikstof** wordt als matig beoordeeld, maar vertoont de laatste jaren weinig verbetering. Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, zoals linuron. Opvallend zijn ook hoge waarden voor **nitriet**. De Martjevaart mondt uit in het kanaal Ieper-IJzer en verder in de IJzer stroomopwaarts van het innamepunt voor drinkwaterproductiecentrum de Blankaart en heeft

¹⁶⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁶⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁶⁷ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

daarom een rechtstreekse invloed op de kwaliteit van het ruw water voor drinkwaterproductie. Geleidbaarheid, nitraat en pesticiden zijn hier de beperkende elementen.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (85%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel ongeveer de helft (54%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben ongeveer een derde (33%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

De hoge **fosfor**waarden worden vooral veroorzaakt door hoge waarden op de Broenbeek (zijloop Landerbeek) en de Lekkerboterbeek. De bovenloop van de Watervlietbeek in Westrozebeke toonde jarenlang zeer hoge waarden onder invloed van de lozing van bedrijfseffluent. De toestand is hier verbeterd, maar is nog ver van de goede toestand verwijderd.

De matige toestand voor **stikstof** hangt samen met de slechte toestand voor de **MAP meetpunten** door uitspoeling (rechtstreeks of via drainage) en afspoeling van mest of erfsappen of door incidenten. De meetpunten op de Korversbeek, een zijbeek van de Watervlietbeek, de Polderbeek, de Stadendrevebeek en Lekkerboterbeek hebben overschrijdingen voor nitraat boven de 80 à 90 mg/l en het meetpunt op de Lobeek zelfs boven de 100 mg/l.

Voor het chemisch zuurstofverbruik worden nog hoge waarden gemeten in de Lekkerboterbeek, Hanebeek, Moerasbeek, Kolvebeek en Broenbeek.

Voor **geleidbaarheid** lijkt er een stijgende trend te zijn. Hoge waarden worden gemeten op de Steenbeek afwaarts Langemark en meer stroomopwaarts op de **Steenbeek** ter hoogte van Sint-Juliaan. Ze zijn te verklaren door hoge chloridgehalten in bedrijfsafvalwater. Ook op de **Broenbeek** worden hoge waarden gemeten. En verder stroomopwaarts op de zijloop **Landerbeek** in Poelkapelle en op de **Moerasbeek** in Westrozebeke. De laatste is ook te verklaren door een hoge chloride gehalte in bedrijfsafvalwater.

Om een antwoord te bieden op deze slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting, pesticidengebruik en erosiebestrijding**. Dat is een grote uitdaging voor dit afstroomgebied met een groot aandeel groententeelt en serreteelt. Het gebruik van de aanzuigplaats voor spuittoestellen aan de Steenbeek in Langemark wordt verder aangemoedigd. Zolang de lozingsvoorwaarden voor de bedrijven ongewijzigd blijven, zal de geleidbaarheid te hoog blijven en is een verbetering van de biologische waterkwaliteit onmogelijk.

In dit afstroomgebied komen vaak **incidenten** voor, zoals lozing van mest- en erfsappen op de Lekkerboterbeek, Steenbeek, Hanebeek, Broenbeek, Paddebeek en bedrijfslozingen op de Watervlietbeek in Westrozebeke en de Hanebeek in Zonnebeke.

Binnen het afstroomgebied van de Heidebeek wordt het **huishoudelijk afvalwater** deels gezuiverd in de RWZI's van Zonnebeke en Langemark en de KWZI Bikschote en deels getransporteerd naar de waterzuiveringsinstallaties van Staden, Westrozebeke, Moorslede, Ieper en Woumen. Zowel de rioleringsgraad (55%) als de zuiveringsgraad (53%) zijn nog relatief zeer laag en er komt nog veel verdunning voor van het afvalwater met hemelwater. Er is dus nog een grote inhaalbeweging te maken om huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op een zuiveringsinstallatie. Prioritair is de aanleg van een gescheiden riolering in het gehucht Vijfwegen en langs de Rekestraat om het huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op de RWZI van Staden zodat geen ongezuiverd huishoudelijk afvalwater meer terecht komt in het beschermde habitatrichtlijngebied bos van Houthulst. Het afvalwater van

de verspreide bebouwing zal worden gezuiverd door een IBA.

Om **wateroverlast** en **waterschaarste** te voorkomen wordt het hemelwater zo veel mogelijk stroomopwaarts vastgehouden. Grachten spelen hier een belangrijke rol in. Ook peilgestuurde drainages kunnen een oplossing bieden. In de waterlopen kunnen visvriendelijke stuwen geplaatst worden, er kunnen kleine spaarbekken aangelegd worden om in de eigen waterbehoefte te voorzien. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten.

Om tot een goede toestand in het afstroomgebied van de Martjevaart te evolueren, is vooral nog een verdergaande zuivering van bedrijfsafvalwater, optimale bemesting, de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur nodig en controles op lozingen van bedrijfsafvalwater en lozingen van mest en erfsappen.

Het generieke beleid voor bemesting, pesticiden en erosie wordt verder afgestemd op het integraal waterbeleid in dit afstroomgebied.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁶⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁶⁹

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁷⁰.

5.2.3.4 Zarrenbeek

De Zarrenbeek ontspringt tussen Westrozebeke en Hooglede en mondt uit in de Handzamevaart ter hoogte van Zarren. De beek heeft een matige structuurkwaliteit.

De Zarrenbeek heeft de **slechtste waterkwaliteit van het IJzerbekken**. De beoordeling voor macro-invertebraten is slecht en voor vissen ontoereikend. Deze ontoereikende beoordeling is te wijten aan de **slechte fysico-chemische toestand**. De **zuurstofwaarden** zijn nog zeer laag. De **fosforwaarden** (rond de 1,4 mg/l) en **geleidbaarheid** (rond de 1.700 µS/cm) veel te hoog. **Stikstof** wordt als ontoereikend beoordeeld, en vertoont de laatste jaren weinig verbetering. Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, zoals linuron. Opvallend zijn ook hoge waarden voor **nitriet**.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (80%) van de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel ongeveer de helft (49%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens en RWZI hebben ongeveer de andere helft (40% en 10%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

De hoogste waarden voor **fosfor** worden gemeten op een zijloop van de Zarrenbeek zonder naam

¹⁶⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁶⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁷⁰ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

Het generieke beleid voor bemesting, pesticiden en erosie wordt verder afgestemd op het integraal waterbeleid in dit afstroomgebied.

De uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur maakt deel uit van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen. Deze maken op hun beurt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁷¹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁷²

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁷³.

5.2.3.5 Handzamevaart

De Handzamevaart ontspringt in de regio van Hooglede en Lichtervelde en mondt uit in de IJzer in Diksmuide.

5.2.3.5.1 visie

De Handzamevaart heeft een **matige biologische toestand** op basis van macro-invertebraten en vissen. Macrofyten (waterplanten) werden niet beoordeeld. De fysico-chemische toestand wordt als slecht beoordeeld omwille van de nog te hoge fosfor waarden (wel al lager dan 1 mg/l). De geleidbaarheid is ook te hoog (rond 1.000 µS/cm). De beoordeling voor zuurstof en stikstof zijn matig. Er worden ook overschrijdingen voor **pesticiden** vastgesteld, zoals diflufenican, linuron en aclonifen. Ook de geïntegreerde bestrijding van **reuzenbereklaauw** blijft belangrijk.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (76%) van de sector landbouw. Voor fosfor is het aandeel van huishoudens en RWZI meer de helft (38% en 23%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Landbouw heeft ongeveer een derde (38%) aandeel in de totale vuilvracht voor fosfor.

De hoogste waarden voor **fosfor** worden gemeten op het kanaal van Esen, de Spanjaarbeek ter hoogte van de Hoge brug in Kortemark, de Kolvebeek in Werken, de Makeveldbeek in Torhout en het afwaartse deel van de Handzamevaart.

De matige toestand voor **stikstof** hangt samen met de slechte toestand voor nitraat voor de MAP-meetpunten. De meetpunten op een zijloop van de Oude Zarrenbeek (WY.1.1.1.4), de Kolvebeek en de Hazelbeek hebben overschrijdingen voor nitraat boven de 70 à 90 mg/l en de meetpunten op de Bombeek en de Vijfhuishoekbeek zelfs boven de 100 mg/l.

Om een antwoord te bieden op deze slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid

¹⁷¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁷² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁷³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

voor **optimale bemesting, pesticidgebruik, erosiebestrijding** verder gezet. Dat is een grote uitdaging voor dit afstroomgebied met een groot aandeel groententeelt en serreteelt.

In dit afstroomgebied komen soms **incidenten** voor, zoals lozing van bedrijfsafvalwater en mest in de Kolvebeek in Werken, lozing van erfsappen op een zijloopje van de Bovenkerksebeek/Korversbeek in Staden, lozing spuistroom van serres op de Hazelbeek/Paleputbeek in Lichtervelde.

Binnen het afstroomgebied van de Handzamevaart wordt het **huishoudelijk afvalwater** grotendeels gezuiverd in de RWZI van Kortemark. De rioleringsgraad is in dit afstroomgebied nog laag (72%), al is er de voorbije jaren een grote inhaalbeweging gemaakt om het huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op een zuiveringsinstallatie. Een deel van het huishoudelijk afvalwater zal dan gezuiverd worden in de nog te bouwen KWZI's Wijnendale en Bovenkerke. De KWZI van Wijnendale is prioritair te bouwen wegens vuilvracht die wordt weg gehaald van de Kasteelbeek in het habitatrichtlijngebied bos van Wijnendale en de Moubek in het afstroomgebied Rivierbeek Hertsbergebeek in het bekken van de Brugse Polders. Het bestaande stelsel moet nog verder geoptimaliseerd worden door de aanleg van gescheiden rioleringen om de **verdunning** van het afvalwater met hemelwater tegen te gaan. Het afvalwater van de verspreide bebouwing zal worden gezuiverd door een IBA.

Ook aan een verbetering van de hydromorfologische toestand is nog werk te doen. De **structuurkwaliteit** wordt namelijk als **matig** beoordeeld voor de Spanjaardbeek en ontoereikend voor de Handzamevaart benedenstrooms. Voor de Kasteelbeek in het bos van Wijnendale en de Korversbeek in bos van Houthulst wordt het onderhoud aangepast aan de doelstellingen van het beschermde habitatrichtlijngebied. De **vismigratieknelpunten** zijn bodemplaten, duikers en pompgemalen in verbinding met de broeken.

In perioden van hoge of langdurige neerslag komen in de winter in de laag gelegen **broeken** aan de monding van de Handzamevaart in de IJzer **overstromingen** voor. Het stroomopwaartse deel van het afstroomgebied is gevoelig aan **wateroverlast** door intense voorjaars- of zomerbuien. Daarom werden verschillende **gecontroleerde overstromingsgebieden** aangelegd om de dorpskernen van Lichtervelde, Kortemark, Handzame en Torhout tegen wateroverlast te beschermen. Er zullen op de Koebeek in Torhout en op de Kwakkelbeek in Lichtervelde nog bijkomende overstromingsgebieden worden ingericht.

Een nieuwe uitdaging is het voorkomen van **waterschaarste** bij langdurige droge perioden. Het waterspaarbekken aan de Spanjaardbeek kan gebruikt worden voor watervoorziening. Maar het volume is beperkt tegenover de watervraag. Om waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleine spaarbekken aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke stuwjes, door grachten weer in open profiel te leggen. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwaterplan van de gemeenten.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁷⁴.

¹⁷⁴ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

5.2.3.5.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Handzamevaart omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om tot een goede toestand in het afstroomgebied van de Handzamevaart te evolueren, is vooral nog optimaliseren van bemesting, de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur nodig en controles op lozingen van mest en erfsappen.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_F_0348 ¹⁷⁵	Realisatie van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Koebeek in Torhout	Provincie West-Vlaanderen
6_F_0347 ¹⁷⁶	Realisatie van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Kwakkelbeek in Lichtervelde	Provincie West-Vlaanderen
6_H_0041 ¹⁷⁷	Ecologische inrichting en bedijking van de Handzamevaart afwaarts het centrum van Kortemark.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Het generieke beleid voor bemesting, pesticiden en erosie wordt verder afgestemd op het integraal waterbeleid in dit afstroomgebied.

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁷⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁷⁹

actieprogramma IJzerbekken¹⁸⁰

5.2.3.6 Westelijk poldergebied

Het westelijk poldergebied wordt grotendeels afgewaterd door de Grote Beverdijkvaart en de Koolhofvaart. Meestal gebeurt de afwatering gravitair. Bij hoog water wordt gebruik gemaakt van het pompemaal Veurne-Ambacht.

Het westelijk poldergebied bevat ook de lager gelegen buiten- en binnenmoeren met de Bergenvaart en het Ringslot als afvoerwegen naar de zee in Duinkerke (FR). Het afstroomgebied van het Ringslot

¹⁷⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0348.pdf

¹⁷⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0347.pdf

¹⁷⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_H_0041.pdf

¹⁷⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁷⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁸⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

heeft een relatief groot aandeel (30%) in de totale vuilvracht voor stikstof in het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke en in de totale vuilvracht voor fosfor in zowel het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke (39%) als het Lokanaal (16%). Ook voor CZV is het aandeel van bedrijven en diensten groot in het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke (80%) en het Lokanaal (60%).

Om een antwoord te bieden op de slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting, pesticidengebruik** en uitbouw van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen nog vaak **incidenten** voor, zoals mestlozing op de Bommelarevaart en de Steengracht, chemische stoffen op een gracht naar de Vlavaart (beiden afstroomgebied Grote Beverdijkvaart), lozing van erfsappen op een zijbeekje van het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort in Adinkerke, grote mestlozing in poldergrachten naar de Kleine Beverdijkvaart, erfsappen op de Voutebeek in Leisele en vissterfte door lage zuurstofwaarden op het Lokanaal, de Bergenvaart en de Grote Beverdijkvaart. De oorzaken worden opgespoord en structurele problemen worden aangepakt.

De grootste kern binnen het zuidelijk deel van het westelijk poldergebied is Veurne. Verspreid over het gebied liggen grotere en kleinere dorpskernen. Voor de meeste van deze kernen wordt het **huishoudelijk afvalwater** plaatselijk gezuiverd, zoals de RWZI's van Adinkerke en Lo, Pervijze, Beauvoorde, Avekapelle, Hoogstade, Leisele of Houtem. In Diksmuide – Schoorbakke brug is nog de laatste KWZI te bouwen. Een deel van het huishoudelijk afvalwater wordt vervoerd naar de RWZI's van Wulpen of Woumen. De rioleringsgraad is nog laag in de afstroomgebieden Bergenvaart (50%) en Veurne Ambacht polderwaterlopen (67%). Het zuidelijk deel van het westelijk poldergebied kent een nog hoge verdunningsgraad. Er moet dus verder werk gemaakt worden van zowel de aansluiting van vuilvracht op de riolering als de optimalisatie door aanleg van gescheiden stelsels. De verspreid gelegen huishoudens moeten voorzien in een individuele behandeling van hun afvalwater.

Een deel van het effluent water van de RWZI van Wulpen wordt geïnfiltreerd in de duinen tussen Oostduinkerke en Koksijde. De IWVA onttrekt dan het grondwater uit de duinen om er **drinkwater** mee te produceren. Het overige deel van het effluent van de RWZI wordt in eerste instantie geloosd in het Doorngeleed of in tweede instantie in het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke. De gemeenten Koksijde heeft een vergunning gekregen om dit effluent in bepaalde tijden van het jaar te gebruiken voor irrigatie van het golfterrein, voorafgaand aan afvoer naar de polder of naar het kanaal.

Ook aan een verbetering van de hydromorfologische toestand is nog werk te doen. In dit westelijke poldergebied komen nog verschillende **vismigratieknelpunten** voor. Het zijn pompgemalen, schuiven en sluizen die visvriendelijk moeten gemaakt worden. De **structuurkwaliteit** is voor bijna alle polderwaterlopen en kanalen ontoereikend. Enkel de oude Avaart wordt als matig beoordeeld.

Om de schade van **wateroverlast en watertekort** te minimaliseren is het volledige netwerk van polderwaterlopen belangrijk voor de opvang en berging van hemelwater. De bergingsmogelijkheden kunnen geoptimaliseerd worden door open houden of terug open maken van grachten en een aangepast peilbeheer. Zo wordt bijvoorbeeld het waterbeheer binnen de komgronden van Lampernisse verbeterd door onderhoud van private grachten en aangepast oeverbeheer. De monding van de Vlavaart in de Grote Beverdijkvaart wordt geoptimaliseerd en de oevers worden natuurtechnisch ingericht. In het ruilverkavelingsproject Izenberge-fase 1 worden de mogelijkheden bekeken voor vertraagde afvoer en infiltratie van de Sint-Machuitsbeek/Beverdijkvaart en voor een

vast noodpompgemaal aan de Sloggatsluis. Enkele inbuizingen zullen vervangen worden door open grachten en langs enkele waterlopen worden bufferstroken aangelegd.

Het ganse gebied is laag gelegen ten opzichte van het normaal zeepeil. De lozing van het poldergebied (via Nieuwpoort en via Duinkerke) verdient bijzondere aandacht zowel in de context van het peilbeheer van de kustpolders als in de context van de zeespiegelstijging en de kustveiligheid. Het peilbeheer wordt verder geautomatiseerd.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁸¹.

5.2.3.6.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor het Westelijk poldergebied omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_D_0156 ¹⁸²	Ecologische oeverinrichting van de Koolhofvaart in Ramskapelle.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0419 ¹⁸³	Wegwerken vismigratieknelpunten: sluizen en schuiven op de Bergenvaart, aan de Ganzenpoot en op het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke	De Vlaamse Waterweg nv
6_I_0109 ¹⁸⁴	Inspectie en revisie van pompen van het Veurne-Ambachtgemaal te Nieuwpoort	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_G_0022 ¹⁸⁵	Toetsing van de zeewering - actualisatie masterplan kustveiligheid	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0023 ¹⁸⁶	Toetsing, sluizen, stuwen en	Vlaamse overheid : Agentschap

¹⁸¹ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁸² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0156.pdf

¹⁸³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0419.pdf

¹⁸⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0109.pdf

¹⁸⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0022.pdf

¹⁸⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0023.pdf

	uitwateringsconstructies in kusthavens.	Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0026 ¹⁸⁷	Stormvloedkering in Nieuwpoort.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁸⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁸⁹

actieprogramma IJzerbekken¹⁹⁰

5.2.3.7 Oostelijk poldergebied

Via het kanaal Plassendale-Nieuwpoort wateren de Moerdijkvaart en de kleine afstroomgebieden van het Slijpeduikergeleed en het Oudenburgs Vaartje af. Het afstroomgebied van de [Moerdijkvaart](#) is een aandachtsgebied.

5.2.3.7.1 visie

Het kanaal **Plassendale-Nieuwpoort** heeft een **slechte biologische kwaliteit** omwille van het bijna ontbreken van macro-invertebraten. Vissen hebben wel een matige toestand. Dat is ook te zien in de Moerdijkvaart en Oudenburgs Vaartje die er in afwateren. Op het Oudenburgsvaartje in Oudenburg deed zich in 2020 een **incident** voor met vissterfte tot gevolg. Ook in het Graningatevliet kwam al vissterfte voor.

Voor dit kanaal vormt de **geleidbaarheid** de voorbije droge zomers een aandachtspunt aangezien uit dit kanaal de Middenkustpolder kan bevoeid worden. De geleidbaarheid wordt daarom continu opgevolgd en op basis daarvan wordt een aangepast waterbeheer gevoerd afgestemd op weersvoorspellingen en grondwaterpeilen. De parameters **stikstof** en **fosfor** scoren matig. Het aandeel in de vuilvracht voor zowel stikstof (78%) als fosfor (85%) wordt toegeschreven aan de sector landbouw. Dit ligt in de lijn met het grootste afwateringsgebied, de Moerdijkvaart. Het is dan ook in dit afstroomgebied dat aan een verbetering van de fysico-chemische toestand zal gewerkt worden.

In Slijpe is de bouw van een KWZI gepland waarvan het effluent zal lozen op het Slijpeduikergeleed. Het aandeel huishoudelijke vuilvracht voor stikstof en fosfor dat daarmee zal gezuiverd worden is beperkt ten opzichte van het te reduceren aandeel voor de sector landbouw voor deze stoffen. Het aandeel voor vuilvracht CZV is wel groot (96%).

¹⁸⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0026.pdf

¹⁸⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁸⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁹⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

Het afstroomgebied van de **Vladslovaart** strekt zich van zuid naar noord uit evenwijdig met de IJzer en watert het gebied af tussen Vladslo en Nieuwpoort.

Het afstroomgebied van het Ieperleed ligt evenwijdig met de kustlijn en watert het gebied af tussen Raverszijde en Nieuwpoort.

Het Oostends krekengebied is meer versnipperd en wordt grotendeels ontwaterd door het Provinciegeleed en Kamerlingsgeleed/Gauweloze kreek naar de havengeul in Oostende.

Deze brakke polderwaterlopen hebben een **slechte biologische toestand**. Deze is vooral te wijten aan het bijna ontbreken van macrofyten (waterplanten). Macro-invertebraten en vis hebben een ontoereikende (Vladslovaart, Ieperleed) of matige (Oostends krekengebied) toestand.

Op vlak van fysico-chemie is het de parameter **fosfor** die nog in te hoge waarden (> 1 µg/l) voorkomt. Deze is een bepalende factor voor het soort waterplanten voorkomen in de waterlopen. Bij een overmaat wordt vaak algenbloei vastgesteld. Zuurstof en stikstof zijn in een goede toestand, behalve voor het Oostends krekengebied met een matige toestand voor deze parameters.

Tijdens lange droge perioden neemt de **geleidbaarheid** in de polderwaterlopen snel toe. De hoogste waarden worden opgemeten in het Ieperleed en het Reygaersvliet. Het ondiepe grondwater is er zout en komt relatief dicht tegen de oppervlakte voor. Tijdens lange droge perioden kwelt dit zoute water naar de oppervlakte. Om dit effect tegen te gaan kan langer een hoger waterpeil aangehouden worden.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (89% Vladslovaart, 63% Ieperleed, 71% Oostends krekengebied) van de sector landbouw. Ook voor fosfor heeft de sector landbouw het grootste aandeel (85% Vladslovaart, 92% Ieperleed, 85% Oostends krekengebied) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied. Huishoudens hebben het grootste aandeel (95% Vladslovaart, 90% Ieperleed, 92% Oostends krekengebied) in de vuilvracht voor chemisch zuurstofverbruik (CZV).

Om een antwoord te bieden op de slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor **optimale bemesting** en uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen nog vaak **incidenten** voor, zoals lozing van erfsappen op het Spermaliegeleed in Middelkerke (afstroomgebied Vladslovaart), lozing van mest- of erfsappen op een zijgracht van het Slijpebruggeleed in Leffinge (afstroomgebied Oostends krekengebied) of invloed van overstortwerking op het Graningatevliet (afstroomgebied Ieperleed) of op de Doornhoekbeek (afstroomgebied Oostends krekengebied). De oorzaken worden opgespoord en structurele problemen worden aangepakt.

Binnen het afstroomgebied van de Vladslovaart liggen de kleinere woonkernen Beerst, Keiem, Leke, Schore en Mannekensvere. De kustgemeenten Middelkerke, Westende, Lombardsijde liggen in het afstroomgebied van het Ieperleed. En in het Oostends krekengebied ligt een groot deel van het stedelijk gebied van Oostende en de kleinere kernen Gistel, Oudenburg en Zandvoorde.

Het kustgebied heeft een hoge zuiveringsgraad (ca. 90%). Dit betekent dat al veel huishoudens op de riolering zijn aangesloten en de nadruk vooral ligt op optimalisatie van de riolering, zoals verminderen van de overstortwerking. In het zuiveringsgebied van Woumen ligt de zuiveringsgraad een stuk lager (ca. 50%) en moeten nog verschillende woningen uit Keiem, Beerst, Leke, Vladslo op

de riolering aangesloten worden. Het **huishoudelijk afvalwater** wordt grotendeels naar de RWZI's Oostende en Woumen gevoerd. Daarnaast wordt het huishoudelijk afvalwater binnen het afstroomgebied gezuiverd in de KWZI's Mannekensvere (gepland), Schore, Sint-Pieterskapelle (gepland). Het aandeel huishoudens dat moet voorzien in een individuele behandeling van hun afvalwater is beperkt. Voor een goede ontwikkeling van de watergebonden natuurdoeltypen in het natuurinrichtingsproject Schuddebeurze is een goede waterkwaliteit van de Schuddebeurzebeek vereist. Daartoe wordt de werking van het overstort vermindert en wordt het huishoudelijk afvalwater aangesloten op de riolering. Specifieke aandacht is ook nodig voor seizoensgebonden overstortwerking vanuit de toeristische badsteden wegens invloed op de kwaliteit van het kustwater en de tijdelijk hogere vraag naar drinkwater.

Ook aan een verbetering van de hydromorfologische toestand is nog werk te doen. In dit oostelijke poldergebied komen nog verschillende **vismigratieknelpunten** voor. Het zijn pompgemalen, schuiven en stuwen die visvriendelijk moeten gemaakt worden. De **structuurkwaliteit** is vooral voor de Vladslovaart aan verbetering toe. De toestand voor deze waterloop is ontoereikend. Voor Provinciegeleed, Kamerlingsgeleed en Gauwelozeekreek is de toestand matig.

Om de schade van **wateroverlast** en **watertekort** te minimaliseren is het volledige netwerk van polderwaterlopen belangrijk voor de opvang en berging van hemelwater. De bergingsmogelijkheden kunnen geoptimaliseerd worden door herwaardering van het lokaal grachtenstelsel (open houden of terug open maken van grachten) en een aangepast peilbeheer. Het ganse gebied is laag gelegen ten opzichte van het normaal zeepeil. De lozing van het poldergebied (via Nieuwpoort of via Oostende) verdient bijzondere aandacht zowel in de context van het peilbeheer van de kustpolders als in de context van de zeespiegelstijging en de kustveiligheid.

Om watertekort te voorkomen moeten de kustgemeenten sterk inzetten op het vrijwaren van infiltratiegebieden en op ontharden van de kuststrook.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁹¹.

5.2.3.7.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor het Oostelijk poldergebied omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn, zoals beschreven in de visie, ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_I_0107 ¹⁹²	Herbouwen sifons Kanaal Plassendale-Nieuwpoort	Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv
8A_D_0154 ¹⁹³	In open bedding leggen van	Vlaamse overheid : Vlaamse

¹⁹¹ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁹² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0107.pdf

¹⁹³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0154.pdf

	het Provinciegeleed in Stene en van het Provinciegeleed ter hoogte van de wijk "Nieuwe Stad" in Oostende.	Milieumaatschappij (VMM)
8A_D_0155 ¹⁹⁴	Ecologische oeverinrichting van het Kamerlingsgeleed.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_G_0022 ¹⁹⁵	Toetsing van de zeevering - actualisatie masterplan kustveiligheid	Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0023 ¹⁹⁶	Toetsing, sluizen, stuwen en uitwateringsconstructies in kusthavens	Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0024 ¹⁹⁷	Suppletie uitvoeren in Oostende.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0025 ¹⁹⁸	Suppletie uitvoeren in Mariakerke-Raversijde.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0027 ¹⁹⁹	Bouwen van een zeedijk in Middelkerke.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK), Gemeente: Middelkerke
6_G_0028 ²⁰⁰	Renovatie van de zeedijk in Mariakerke - Raversijde.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK), Gemeente: Oostende
6_G_0029 ²⁰¹	Overstromingmaatregelen voor het Montgomerydok in Oostende.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)

¹⁹⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0155.pdf

¹⁹⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0022.pdf

¹⁹⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0023.pdf

¹⁹⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0024.pdf

¹⁹⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0025.pdf

¹⁹⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0027.pdf

²⁰⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0028.pdf

²⁰¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0029.pdf

6_G_0030 ²⁰²	Overstromingsmaatregelen voor de zone station - Demeysluis en tunnel in Oostende.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK)
6_G_0031 ²⁰³	Veiligheidsmaatregelen voor de uitwatering van het Camerlinckgeleed in Oostende.	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Dienstverlening en Kust (MDK), Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties²⁰⁴ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.²⁰⁵

actieprogramma IJzerbekken²⁰⁶

6 BIJLAGEN

1. IJzerbekken - beschermde gebieden watergebonden natuur (Natura 2000 gebieden)
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/ijzer_beschermde-gebieden-watergebonden-natuur.pdf
2. Beschermde gebieden zwemwater
<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/kennismaking/beschermde-gebieden-zwemwater.pdf>
3. IJzerbekken OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater/ijzer_olwn-met-pecifieke-doelstellingen-natura-2000-gebieden-sgbp3.pdf
4. speerpunt-en aandachtsgebieden SGBP3
<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/overzichten-hoofdstuk-visie-en-acties/speerpunt-en-aandachtsgebieden-sgbp3.pdf>

²⁰² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0030.pdf

²⁰³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_G_0031.pdf

²⁰⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

²⁰⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

²⁰⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/visie-en-acties/actieprogramma-ijzerbekken>

